

Torsdagen den 7 april

Kl. 12.00–18.55

---

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:498

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:498 ROT-avdragets påverkan på svartjobb

av Anette Åkesson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 4 april 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:521

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:521 Skogskonto

av Ulf Berg (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 4 april 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:523 Skattehöjning för pensionärer
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och redan inbokade engagemang.
Stockholm den 4 april 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

§ 2 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott: 2015/16:FPM65 Vägen från Paris *KOM(2016) 110* till miljö- och jordbruksutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:156 till näringsutskottet

2015/16:159 till skatteutskottet

*Hushållningen
med mark- och
vattenområden*

§ 4 Hushållningen med mark- och vattenområden

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU13

Hushållningen med mark- och vattenområden
föredrogs.

Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Bostadspolitiken påverkas av ett stort antal faktorer och berör ett stort antal områden, skattepolitik, socialpolitik och många därtill. Det har också märkts i de debatter vi har haft de senaste veckorna. Det är också många fler lagar som berörs än plan- och bygglagen, som är den som vi oftast talar om. Planering och byggande påverkar ibland miljöbalken ännu mer.

Många kommuner står nu inför en svår situation när de på kort tid ska hitta boenden till såväl nyanlända som många andra bostadssökande. Många kommuner är tydliga med att lagar och regler måste förenklas om kommunerna på sikt ska lösa bostadsfrågan.

Den enskilt största stötestenen som många nämner är riksintressen som begränsar tillgången på mark för att naturvärden, friluftsliv och kultur ska skyddas. De områden som snabbt kan bebyggas har ofta fyra eller fem skyddsområden på varandra. Utöver det nämner kommuner också bullernivå som en försvårande omständighet för byggandet.

Jag blir alltmer övertygad om att vi måste göra byggande till ett riksintresse. I delbetänkandet kunde utredningen som Alliansen tillsatte ha föreslagit byggande som ett riksintresse. Jag blev uppgiven när jag såg att man inte hade gjort det i delbetänkandet. Jag blev också ärligt talat ganska nedslagen när slutbetänkandet kom. Man uttrycker att man skulle vilja ha fler riksintressen och inte färre.

Tanken med utredningsdirektivet var att utredningen dels skulle pröva frågan om bostadsbyggande, dels skulle kategorisera intressen. Utredningen föreslår i stället att det ska vara upp till kommunerna att kategorisera intressen. I det kan man väga in bostadsbyggande som en av de kategorierna.

Kommuner brukar inte säga att de vill ha mindre makt. Att SKL är negativt till det utredningsförslag som nu föreligger är för mig ganska talande och visar att utredningen inte har löst problemen med riksintressen. Jag hoppas att man tar ett omtag i den frågan. Vi får se huruvida utredningen ens går ut på remiss eller inte. Det är upp till andra att bestämma.

Utöver det vill jag ta upp KD-motionen 2014/15:1666 från min kollega Penilla Gunther som lyfter fram små företagens rätt att fortsätta driva och underhålla småskaliga vattenkraftverk. De måste värnas inom ramen för rimliga krav på miljöförbättrande åtgärder. Det är problematiskt att länsstyrelserna med ena handen ger stöd till landsbygdens näringsidkare och med andra handen kräver miljöförbättrande åtgärder som riskerar att leda till nedläggning av befintliga vattenkraftsanläggningar.

Därför är jag väldigt positiv till att riksdagen nu ger ett tydligt tillkännagivande till regeringen. Det är en förutsättning att tillståndsprocesserna är flexibla och kan anpassas så att de som driver småskaliga vattenkraftverk inte får orimliga kostnader vid nya tillståndsprövningar. Hänsyn måste tas till att de som driver storskaliga och småskaliga vattenkraftverk har helt olika ekonomiska förutsättningar. Med det yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 2 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i civilutskottets betänkande CU13. För tids vinnande väljer jag att inte yrka bifall till vår reservation nr 5. Vi är egentligen inte så oeniga i utskottet.

Vi ska i dag diskutera de motioner som berör riksintressen och behovet av bostäder, skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, skyddet av vattenområden, förfarandet vid utpekandet av riksintressen med mera. Jag kommer inte att beröra alla dessa frågor utan riktar in mig på riksintressefrågan samt vattenverksamheter.

Vad det gäller riksintressena redovisade Riksintresseutredningen sitt slutbetänkande i december 2015. Betänkandet innehåller bland annat förslag om att bostadsförsörjning ska införas som ett väsentligt allmänt intresse i 3 kap. miljöbalken. I betänkandet föreslås vidare att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska ges möjlighet att besluta om företräde för ett sådant väsentligt intresse före ett riksintresse. Det är

ett förslag från utredningen för att öka bostadsförsörjningen. Det kan vara intressant att titta vidare på ett sådant förslag. Sedan kan man ibland önska mer.

Men den borgerliga oppositionen skriver i sin reservation att Riksintrésseutredningens förslag inte löser problemet att riksintrésseerna hindrar bostadsbyggandet. Nu ska vi påminna oss om att utredningen – precis som Caroline Szyber nämnde i talarstolen – tillsattes av den förra borgerliga regeringen. Man kan då fråga sig om den tidigare kristdemokratiska bostadsministern var otydlig i sina direktiv i och med att man är så missnöjd med sin egen utredning.

Det må vara hänt om det skett en gång. Men det var samma sak då vi debatterade utredningen *En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser*. Det var också en utredning tillsatt av den tidigare bostadsministern. PBL-överklagandeutredningen hade avfärdat ett antal förslag från borgerligheten såsom att utreda förutsättningarna för att begränsa överklaganden, utreda tidsfrist för överklaganden med mera. I den debatten yrkades på att fler frågor återigen skulle utredas.

Man kan fråga sig om oppositionen lever efter devisen att om kartan inte stämmer överens med geografin gäller kartan. Får de inte de svar som de önskar av en utredning vill de tillsätta en ny. Man kan undra hur många utredningar som krävs för att borgerligheten ska inse att verkligheten inte stämmer överens med deras karta.

Nu bereds Riksintrésseutredningens betänkande i Regeringskansliet. Vi utgår från att regeringen ger frågan hög prioritet vid det pågående beredningsarbetet. Det är bostäder som behövs och inte fler utredningar om saker som redan är utredda.

Herr talman! Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen att ett regelverk om tillståndprocesser för vattenverksamheter bör vara flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter. Vi anser – precis som vi skriver i vår reservation, som jag inte yrkar bifall till – att det är angeläget att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter har tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken. Vi anser också att tillståndprocesserna ska vara effektiva och rättssäkra och inte medföra onödigt administration som hindrar vattenverksamhetsutövare från att lägga resurser på miljöförbättrande åtgärder.

Vattenverksamhetsutredningens betänkande bereds i Regeringskansliet, och regeringen har aviserat att den avser att överlämna propositionen till riksdagen i höst. Klimat- och miljöminister Åsa Romson har som svar på en skriftlig fråga i riksdagen anfört att regeringen i beredningsarbetet har uppmärksammat att förhållandena för småskaliga vattenkraftverk bör övervägas särskilt, till exempel vad gäller värnande av kulturmiljöintressen.

Jag ska villigt erkänna att detta inte har varit min starkaste fråga rent politiskt. Jag har därför bemödat mig att träffa personer som är vattenkraftsägare. Jag gjorde ett besök i Sörmland i veckan inför motionsbehandlingen just för att se hur de berörs och vilken oro som finns.

Jag kan förstå den oro som många små kraftverksägare känner. Jag vill särskilt tacka den kraftverksägare som jag fick träffa för det informativa besök som jag fick göra tidigare i veckan. Jag uppskattar verkligen att få diskutera frågor med personer som berörs i verkligheten. Jag har tagit till mig en hel del av synpunkterna.

Vidare är det viktigt att se de konsekvenser vattenkraft och dammar får på våra vattendrag, vad de gör för ekosystemen och biologisk mångfald. Vi ska dock i dag inte fatta något avgörande beslut för vattenverksamheter, utan regeringen kommer, som tidigare sagts, att komma med en proposition till hösten. Det är vår förhoppning att den är väl avvägd.
(Applåder)

Anf. 3 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Efter att ha lyssnat på Leif Nysmed kände jag att jag ville begära replik, för jag tycker att vi behöver förhålla oss till en verksamhet och till en verklighet.

När jag läste direktiven tyckte jag att de var tydliga. Det står att bostadsbyggande ska få en mer central roll. Men det blir också tydligt när jag läser utredningen att man kan tolka dem på olika sätt.

Som jag sa i mitt anförande – och det står jag fast vid – tycker inte jag att utredningen har levererat exakt vad jag hade hoppats. Jag vet också att många som har tittat på och stått bakom direktiven har samma tankar.

Min fråga till Leif Nysmed blir: Tycker ni att förslaget är så pass bra att ni ska skicka ut det på remiss? Och tycker ni att förslaget skulle ge kommunerna de redskap som de säger att de behöver för att få fram mer byggbar mark och klara av den utmanande och svåra situation som de står inför? De flesta av landets kommuner har i dag bostadsbrist, och de säger själva att det är otroligt svårt att få fram byggbar mark både på kort sikt, för temporära lösningar, och på lång sikt. De understryker tydligt att den absolut mest försvårande omständigheten i dag är just riksintressen.

De tycker själva att det är ett problem att besluten ska ligga på kommunal nivå. De tycker inte att de ska göra det, vilket också SKL är tydliga med även utan att vi har haft en remissrunda. Man gör tillräckligt med bedömningar ändå på kommunal nivå.

Anf. 4 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Caroline! Jag har inte läst hela utredningen, men jag har läst delar av den. Den är ganska intressant. Sedan kan man naturligtvis alltid önska mer av den. Jag kan inte svara på om den ska gå ut på remiss eller inte, för jag är inte regeringsföreträdare.

Vi måste titta på det här med riksintressen. Utredningen belyser att 55 procent av marken berörs av riksintressen, som jag skriver i min egen reservation. Det betyder inte att man inte får bygga på dessa 55 procent av marken. Däremot är det en tolkning som har gjort att det har lagts en våt filt över det hela.

Snarare handlar det om ett förtydligande – att man ska ta tydligare ställning. Jag kan hänvisa till en sida i utredningen. Just nu kommer jag inte ihåg vilken, men jag kan återkomma till det. Det måste förtydligas att man ska göra olika ställningstaganden till om verksamhet man ska bygga i ett riksintresseområde ska ligga just där eller om man kan ha en annan lokalisering.

Vidare är det fortfarande 45 procent av Sveriges mark som inte omfattas av något riksintresse. Det motsvarar ungefär en yta fem gånger Holland, som har 16 ½ miljon människor. Det är alltså ganska stora ytor som inte omfattas av riksintressen i Sverige. Det blir lätt så att man tror att det

inte går att bygga någonstans i det här landet. Man får nog försöka förhålla sig lite grann till verkligheten och titta på hur det ser ut.

Ni tyckte kanske att ni var tydliga i det här, men uppenbarligen fick ni inte de leveranser som ni ville ha. Vad ska vi i så fall göra med riksintresset? Ska vi utreda det en gång till? Det är min fråga till dig, Caroline.

Anf. 5 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att upplysa Leif Nysmed om att man inte får glömma strandskyddet, apropå de 45 procenten. Det är inte så att det är 45 procent av Sveriges mark som är byggbar. Både toppolitiker och kommunalpolitiker säger: När vi åker runt med tåg i eller flyg över Sverige ser vi att det är mycket grönmärkt! Men det är inte så väldigt mycket av denna mark som går att bebygga.

Man kan ta Kiruna som exempel, där alla är överens om att vi ska flytta en stad och att vi behöver göra det. Om man inte där hade kunnat göra så otroligt många avsteg från nuvarande principer och sett hur riksintressena försvårade hade inte denna flytt kunnat göras möjlig. Så nog kan man säga att vi har problem med mark! Det är inte 45 procent av landets mark som är byggbar; det ska man vara tydlig med.

Jag säger inte att man behöver göra en ny utredning, men jag tror att man ska tänka på att denna utredning gjordes i *en* tid, och det har hänt mycket efteråt. Ett sätt kan vara att skicka ut den på remiss och lyssna in remissinstanserna, och ett sätt kan vara att man själv inom Regeringskansliet bereder den och försöker hitta lösningar.

Jag var ganska tydlig tidigare i veckan på Twitter, när jag satt och läste inför dagens debatt, med att när man själv satt i regeringsställning tyckte man att orden ”Regeringskansliet bereder” var någonting positivt: Vi jobbar, och vi försöker hitta lösningar. Gemene man, och vi som får lite perspektiv i opposition, känner i stället ibland bara att saker och ting dras i långbänk. Det är inte riktigt samma positiva anda i det.

Jag hoppas att ni nu använder tiden och uttrycket ”Regeringskansliet bereder” till att verkligen försöka hitta en bra lösning. Det vill jag som oppositionspolitiker ha, och det vill nog också många av väljarna ha. Använd begreppet ”bereder” på rätt sätt!

Anf. 6 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Caroline! De procentsatser som vi slänger oss fram och tillbaka med – 55 procent riksintresse och 45 procent icke riksintresse – betyder inte att man kan bygga på 45 procent och inte bygga på 55 procent. Man kan även bygga inom de 55 procenten riksintresse. Man måste dock ta hänsyn i det hela. Vi ska inte säga att man inte kan bygga i vissa delar, utan vi får vara lite seriösa i diskussionen.

Vad gäller beredning är jag säker på att man inom regeringen och vi i riksdagen som företräder regeringspartierna har en ambition att komma fram med många bostäder. Jag tycker att det här med väsentligt allmänintresse kan vara en sådan fråga som man skulle kunna titta djupare på. Det är inte bara bostadsfrågan som kan lyftas upp som väsentligt allmänintresse, utan det finns andra motioner här som vi kanske kommer att debattera. Det handlar om brukningsvärd jordbruksmark och så vidare, som också kan lyftas upp som väsentligt allmänintresse. Man kan titta på detta och se om det kan vara intressant att diskutera hur det kan hanteras.

Anf. 7 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att instämma i det som Caroline Szyber har anfört om problematiken med riksintressena och även yrka bifall till den gemensamma alliansreservation som finns på området.

Jag skulle därefter vilja övergå till att tala om den del av betänkandet som rör vattenverksamheterna. Jag ska börja med att ta ett annat perspektiv som min utgångspunkt.

I Sveriges sjunde största sjö lever Siljansöringen. Det är en öringsstam som bara finns där och ingen annanstans på den här planeten. För att kunna fortplanta sig behöver den tillgång till strömmande vatten. Den leker och fortplantar sig i älvarna runt om och i biflödena till Siljan.

För 65 år sedan, innan den stora kraftverksutbyggnaden började, påbörjade varje år ungefär 16 000 Siljansöringar sin vandring mot sina lekplatser i älvarna norr om Dalarna. På 50- och 60-talen kom vattenkraftverken och bildade en kompakt mur för fiskarna. De kunde inte längre nå sina lekplatser.

Kraftverken byggdes i en tid då miljötank och ekologisk hållbarhet inte existerade. De byggdes under samma tid som svenska myndigheter uppmanade vår befolkning att slänga sina sopor i havet. Vi har slutat att slänga våra sopor i havet därför att vi vet bättre i dag. Men vattenkraftverken såg exakt likadana ut då som de gör i dag.

Av de 16 000 Siljansöringar som påbörjade sin vandring då för att nå sina lekplatser återkom förra året 60 stycken. De kommer att fortsätta att försöka återkomma till sina lekplatser fram till dess att den sista Siljansöringen är död. När den sista Siljansöringen är död är det ett oåterkalleligt ingrepp i den biologiska mångfalden. För detta har vi ett ansvar.

För 20 år sedan ådömdes vattenkraftsbolagen runt Siljan att säkra och trygga återväxten av Siljansöringen. De ådömdes att nå upp till fångstkvoter som skulle tillses varje år. Inte under ett enda av dessa 20 år har de efterlevt sina åtaganden i den delen.

I andra delar av världen, herr talman, där man har haft en bättre balans mellan värnandet av fiskens reproduktion och behovet av en grön och miljövänlig vattenkraft är sportfiskeindustrin en miljardindustri som genererar mängder av arbetstillfällen i besöksnäringen. I Sverige är den här näringen praktiskt taget icke-existerande, helt enkelt för att vi har slagit ut beståndet av fisk som hade kunnat fortleva om man hade byggt fiskvandring svägar och tagit höjd för detta. Det är inte omöjligt, utan det går att göra, och det görs på många håll runt om i världen men inte i Sverige.

Det finns ett problem, och det är att rättstillämpningen i den här delen är volatil. Staten tar inte sitt ansvar av den enkla anledningen att staten är tillsynsmyndighet och genom länsstyrelserna ansvarar för att de vattendomar som meddelar kraftverken att tillförsäkra fiskens rätt till fiskvandring svägar och rätt till reproduktion efterlevs. Och man tillser inte att de här vattendomarna efterlevs.

Samtidigt som man släpper igenom de stora vattenkraftsbolagen och låter dem fortgå med sin verksamhet utan att de vidtar de åtgärder de i domstol har tilldömts att vidta bedriver man en hetsjakt mot små vattenkraftsutövare. Små vattenkraftverk kan förvisso också vara skadliga för den biologiska mångfalden beroende på i vilket vatten de ligger.

Vi ska naturligtvis ha miljötillstånd som tillförsäkrar att båda intressena ska kunna existera parallellt, det vill säga både möjlighet till biologisk mångfald och möjlighet till produktion av miljövänlig el.

Problemet är att rättstillämpningarna har blivit godtyckliga. Olika länsstyrelser tillämpar olika regler. Länsstyrelserna tvingar verksamhetsutövare att söka tillstånd på nytt. Processen runt ansökningarna om tillstånd är många gånger så kostsam att man tvingar privatpersoner med jordbruksfastigheter i konkurs. I det har man inte uppnått någonting annat än att slå undan benen för enskilda privatpersoner. Man har inte skapat en bättre situation för den biologiska mångfalden och inte heller för den vandrande fisken eller för elkraftsproduktionen.

Vi måste ha en ordning med ett tydligt regelverk där det inte skiljer sig mellan olika länsstyrelser hur man väljer att tillämpa lagen. Vi måste ha en ordning där den enskilde verksamhetsutövaren absolut ska tvingas att bedriva en miljömässigt hållbar verksamhet men där hela kostnaden inte vältras över på den enskilde verksamhetsutövaren. Vi måste ha en ordning där de pengar som verksamhetsutövaren måste lägga ned på miljöförbättrande åtgärder verkligen går till miljöförbättrande åtgärder snarare än till byråkratiska kvarnar som maler och till tillståndprocessen som konsumerar alla ekonomiska medel.

Det är rimligt att staten också är med och tar ett ansvar här. Om det är någonting som man kan anklaga den svenska staten för när det gäller det här är det att man är inkonsekvent. För bara några årtionden sedan beviljades stora mängder statliga bidrag för att etablera de vattenkraftverk som i dag döms ut av länsstyrelser och anses inte ska få finnas kvar. Vi måste ha en ordning där vi tar hänsyn till alla parter i den här processen. Vi måste också ha en ordning där fiskens möjlighet till fortlevnad faktiskt beaktas.

Vi har en skyldighet att värna biologisk mångfald, men vi bör också se potentialen i den näring som skulle kunna blomstra om vi hanterade den här frågan på ett mer ansvarsfullt och bättre sätt. Vi måste se till att de stora vattenkraftsutövarna faktiskt gör det som de har ålagts av svensk domstol att göra. Våra länsstyrelser har ett stort ansvar när det gäller att lägga fokus på detta snarare än att jaga enskilda privatpersoner som råkar äga ett litet vattenkraftverk.

(Applåder)

Anf. 8 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Om någon undrar varför jag plötsligt slänger mig ut och debatterar bostads- och fastighetsfrågor som jag normalt inte brukar debattera kan jag säga att det beror på att Roger Hedlund, som är vår talesperson i de här frågorna, blev pappa i går till en pojke.

Jag tänkte börja med våra yrkanden så att jag inte glömmer dem. Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till bara reservation 6 under punkt 5 om vattenverksamheter.

Nu hörde jag att Socialdemokraterna inte yrkade bifall till sin reservation 5, så det är väl ganska klart att det kommer att bli en votering om reservation 6. Om den sedan skulle falla blir det fråga om att vi ska ställa oss bakom Alliansens förslag som också är utskottets förslag. Mattias Bäckström Johansson kommer senare att förklara vårt ställningstagande lite noggrannare då han är mer kunnig inom ämnet småskalig vattenkraft.

Vi anser att vårt förslag är det bästa, och därför yrkar vi i första hand bifall till vårt eget förslag. Vi anser således inte att Alliansens förslag är bäst men kommer att rösta på det om vårt förslag faller.

Alliansen vill prioritera bostäder på bekostnad av riksintressen. Men här delar vi inte Alliansens syn. Att se det som ett problem att riksintressen faktiskt har hindrat byggandet av bostäder i ett antal kommuner är för mig ett tveksamt resonemang. Själva tanken med riksintressen är ju att de ska påverka. Sen kan vi alltid diskutera hur stora riksintressena ska vara, hur pass mycket de ska påverka, var de ska finnas, om de ska vara större eller mindre och så vidare. Men att bygga bostäder obehindrat på våra riksintressen står i alla fall inte vi bakom.

Vi skulle däremot gärna se fler riksintressen. Ett sådant som vi skulle vilja se är jordbruksmark. Vi anser att vår bästa jordbruksmark bör klassas som riksintresse, som man gör i till exempel Danmark. Det är tråkigt och något förvånande att vi inte ens får stöd av Centerpartiet i denna uppfattning, då Centerpartiet ibland utger sig för att vara ett landsbygdsparti. Under senare år har vi i Skåne sett flera exempel där man har ifrågasatt värdet av att lägga verksamhet på landets bästa jordbruksmark. En av landets största distributionscentraler läggs på bästa åkermark utanför Landskrona. Okej, det är ett företag och de har önskemål om var de vill bygga, men behöver det verkligen vara på den absolut bästa jordbruksmarken i hela Sverige när man kan flytta det bara några mil åt nordost?

Ett kanske ännu skamligare exempel är rättspsykiatri utanför Trelleborg. Vi politiker bestämmer exakt var det ska ligga och hur det ska fungera, och vi lägger det på bästa jordbruksmark. Någon märklig förklaring om tillgång till kompetens och närhet till häkte och domstol skulle vara försvar för att man bygger det här på den bästa jordbruksmarken. Men man måste fråga sig: Vad är egentligen viktigast? Att personalen får åka några mil eller om vi har mat i framtiden? Det är faktiskt de faktorerna vi ställer mot varandra.

Förr var man noga med var man lade byggnader. Man lade inte byggnader på mark där man hade bra jordbruksmark. Vi har gått ifrån det för att jordbruksmarken ses som mer eller mindre värdelös, eller i alla fall betydligt mindre värd än den mark vi bygger på. Detta är ett problem.

När det gäller rättspsykiatri finns egentligen inga ursäkter som kan vara försvarbara för att bygga på den bästa jordbruksmarken. Är det för långt till domstolen eller häktet går det faktiskt att flytta domstolen och häktet. Då frigörs dessutom mark som ligger i närheten av den bästa jordbruksmarken. Då skulle privata intressen få möjlighet att utvecklas och ta över den marken.

Herr talman! Med det vill jag tacka för mig.

Anf. 9 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i civilutskottets betänkande. För tids vinnande väljer jag att inte yrka på vår reservation nr 5.

Vi människor har en rad behov och intressen som behöver tillgodoses i vår vardag. Jag tänker på saker som tak över huvudet, att kunna ställa ekologisk och närproducerad mat till familjen på bordet. Det är fiffigt att bara kunna vrida på kranen för att det ska komma bra vatten ur den, dessutom till en väldigt billig penning. När vi trycker på knappen lyser lampan.

Det går att ladda bilen med förnybar energi. Vi behöver kunna ta oss dit vi vill, till vänner, till träningen, till teatern och till jobbet. Det är ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet när vi får ihop alla dessa aspekter.

För att tillgodose dessa intressen och behov behöver vi skydda jordbruksmark av god kvalitet. Vi behöver skydda dricksvatten. Vi behöver kunna transportera energi från forsar, solceller och vindkraftverk till våra hem. Vi behöver bygga järnväg där folk redan bor och jobbar. Vi behöver bygga bostäder där den hållbara infrastrukturen finns. Det är det som är ett hållbart samhällsbygge. Det går att bygga bostäder, skydda jordbruksmark och dricksvatten och säkra dessa transporter av energi. Ja, det behöver göras avvägningar. Det är särskilt svårt när många intressen och behov ställs mot varandra.

Här tror jag att det är viktigt att besluten fattas av de närmast berörda. Där brukar också den mest detaljerade kunskapen finnas. Men vi behöver också en nationell samling så att vi drar åt samma håll.

Tillgången till rent vatten är ett grundläggande behov för oss människor. Ibland kanske vi tar det för givet i det land som vi lever i, jämfört med andra länder där man har en akut vattenbrist som påverkar varje människas vardag.

Låt oss fastslå grundbulten att alla naturresurser ska värnas i solidaritet med djur, natur och ekologiska system, i solidaritet med världens människor och i solidaritet med framtida generationer. Det är ju det som ligger i vågskålen. Det hållbara och moderna samhälle som vi bygger här är också en del av det globala hållbara samhällsbygget.

När vi ändå pratar om vatten vill jag lyfta fram vattnet i Vättern. Det har ett särskilt intresse. På kort och lång sikt kommer det att vara en väldigt viktig källa till färskvatten för många medborgare. Sverige har den mycket gynnsamma förutsättningen att det finns tillräckligt med mark för att man ska kunna tillgodose alla dessa behov. Vi kan bygga bostäder utan att bygga på jordbruksmark, järnvägsreservat, ledningsreservat eller viktig naturmark. Marken finns, men jag har lite svårt att se varför vi inte kan se det allihop. Kanske rör vi oss mest i städer och ser mest städer. Men marken finns ju även här. Det är därför som vi bygger högre och tätare där människor och smarta transporter finns.

Genom att man i den långsiktiga planeringen prioriterar högt och tätt på bekostnad av glest och utspritt försvinner motsatsförhållandet mellan riksintressen och bostäder.

Vi vill satsa på en tät nybyggnation i kollektivtrafiknära lägen där det finns handel, service, bostäder och där man kan ta sig fram på cykel, till fots eller med kollektivtrafik. Det främjar en attraktiv och hållbar stadsutveckling, och det är där som integrationsutmaningar och klimatutmaningar kan hanteras.

Vi behöver då inte heller bygga på den attraktiva och värdefulla jordbruksmarken, kanske bara i några få undantagsfall. Den marken behöver sparas, och det kan vi göra för att få fram de ekologiska närproducerade hållbara produkter som vi behöver för att överleva, det vill säga maten på våra bord.

Herr talman! Om vi bygger för fler med ekonomi, hälsa, välmående och miljö i åtanke slipper vi tjaftet med olika riksintressen som ska ställas mot varandra och bostäder som ska ställas mot riksintressen. Då kan vi

fokusera på att bygga det gröna och moderna samhälle som vi är i ett så skriande behov av.
(Applåder)

Anf. 10 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag hoppas att det beslut som vi fattar här lite senare i dag – sedan Sverigedemokraterna har klargjort sin lite svajande inställning – innebär att ägare till småskalig vattenkraft kan dra en suck, och då inte det sista andetaget utan en lättnadens suck.

När en majoritet i utskottet, eller i alla fall merparten av riksdagens ledamöter, under voteringen förhoppningsvis ställer sig bakom Lars Tysklinds motion som innebär att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk om tillståndprocesser för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter, måste det innebära att ägarna av bortemot 2 000 kraftverk ska kunna lägga sina små resurser på miljöåtgärder och ett bättre effektuttag från sina turbiner och inte lägga dem på krångliga och ovissa omprövningar av sina tillstånd.

Det är ett stort antal enskilda motioner från ledamöter, företrädesvis från Centerpartiet och andra allianspartier, som helt eller delvis bifalls i dag, och det är mycket glädjande.

Den flödande, förnybara elenergi som produceras i dessa kraftverk utgör 7 procent av den totala produktionen av vattenkraft. Det kan tyckas vara lite, men där den finns skapar den, förutom ren energi, en levande landsbygd som utgör grunden för ett företagande som skapar jobb, tillväxt och skatteintäkter lokalt.

Dessutom är dammar en del av det kulturlandskap som vi i andra sammanhang i olika debatter, inte minst den här, säger ska skyddas. Det bästa sättet att bevara det är att se till att verksamheten i dessa dammar och små vattenkraftverk kan fortsätta.

Med de elpriser vi har i dag är den småskaliga vattenkraften inte en vinstmaskin där man skär guld med täljkniv. Men det är inte ekonomin som är det största problemet, utan det är den rättsosäkerhet som råder.

Inte alla länsstyrelser, men vissa, kräver genom förelägganden nyprövning, något som riskerar att inte bara stoppa pågående verksamhet, utan det kan också innebära att verksamhetsutövaren går i konkurs när denne måste återställa det som en gång var ett fungerande vattenkraftverk med fördämningar och turbiner.

Herr talman! Det finns i betänkandet motioner från bland annat Centerpartiet med förslag om ett moratorium, det vill säga att de redan meddelade föreläggandena inte träder i kraft intill dess rättsläget har klarlagts. Och med det beslut som riksdagen nu fattar hoppas jag att det i praktiken införs ett moratorium, trots att dessa motioner avslås. Det vore orimligt om vi skulle komma fram till en lösning med en flexibel och fungerande lagstiftning, medan de som redan har fått ett föreläggande tvingas att följa detta. Det hoppas jag att var och en begriper.

Genom att göra som regeringen eller utredningen avsåg, nämligen att se till att alla tillstånd omprövas, skulle man förändra landskapsbilden på landsbygden. Det skulle inte innebära att vi får fram de vandringsvägar för fisk som vi behöver för att återställa den biologiska mångfald vi en gång

hade innan dessa verk för bortemot hundra år sedan fick sina tillstånd genom privilegiebrev och hävd. På många av de platser där vandringsvägar måste byggas finns det kanske inte någon fisk som vill eller kan vandra.

Vattenkraft har varit i bruk i vård land sedan medeltiden och kanske sedan ännu längre tillbaka. Runt våra dammar har det vuxit fram en ny fauna med en artrikedom som skulle kunna ta skada av dessa vandringsvägar genom spridning av till exempel kräftpest.

Regeringen bereder vattenverksamhetsutredningen. Vi i civilutskottet förväntar oss en proposition i september som utlovat, och vi kommer då att behandla den. Men mot bakgrund av att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet nu inte ställer sig bakom majoriteten utan reserverar sig, dock inte yrkar bifall till sin reservation, finns det ändå anledning för oss att känna oro. För de näringsidkare som jag har pratat om nu vore ert besked om prövningen välkommet i dag.

Ni hänvisar i er reservation till att klimat- och miljöministern i ett frågesvar pekat ut kulturmiljöintressen som något som ska värnas, men var kommer företagarentresset på landsbygden in i bilden? Och hur är det med den produktion av förnybar och flödande energi som vårt samhälle drar nytta av varje dag? Vattenkraften är ju reglerbar och är ännu så länge, till dess en annan form av energilagring blivit tillräckligt effektiv och billig, någonting vi ska använda för att balansera elenergin när kraften behövs. Därför yrkar jag bifall, herr talman, till förslaget i betänkandet i den del som gäller vattenverksamheten.

Nu vill jag säga något kort om Centerpartiets reservationer.

Vi behöver just nu inte fler riksintressen att ta hänsyn till. Brukningsvärd åkermark ska inte vara ett riksintresse, enligt Centerpartiets sätt att se på saken. Då ska inte heller bostäder vara det. Vi behöver både mat och bostäder, och det är vår uppgift här i riksdagen att inte onödigtvis hindra det genom att inrätta fler riksintressen, stämpla fler områden på det sättet och införa fler pålagor och mer regelkrångel som försvårar verksamheten. Jag håller med om att bostäder ska vara högt prioriterade vid avvägningen. Därför står vi från Centerpartiets sida bakom den gemensamma alliansreservationen, med nr 1, i betänkandet.

Men vi måste i vår planering också ha möjlighet att styra byggandet till de markområden där vi inte onödigtvis för all framtid föröder möjligheten att i vårt eget land producera säkra och hälsosamma livsmedel på den bästa jorden. Vi måste tillämpa en marksnål användning. Det innebär, vilket vi ofta talar om i bostadsdebatten, att vi ska förtäta, bygga på höjden och utnyttja redan befintliga detaljplaner på ett bättre sätt.

Som jag sa tidigare betyder detta inte att åkermarken ska göras till ett särskilt riksintresse. Tvärtom behöver vi inte fler sådana restriktioner utan snarare färre. Men möjligheten för kommunerna att styra bort bebyggelse från den bästa åkermarken ska vara stark i översiktsplaneringen, och inte bara i vissa län där man anser att den bästa åkermarken finns. Vad som är bäst beror på var i landet man befinner sig. Det ska vara möjligt att producera livsmedel i hela Sverige.

Eftersom tyngdpunkten i vårt ställningstagande ligger på att betona vikten av att få fram bostäder väljer jag att inte yrka bifall till reservation nr 3 i dag. Resten av reservationerna väljer jag för tids vinnande att inte heller yrka bifall till.

Centerpartiet vill precisera hur vi ser på frågan om riksintressen mer allmänt. Vi föreslår i en partimotion att till exempel strandskydd ska vara någonting som man måste kunna besluta om lokalt och inte ska styras genom nationella lagar och regler. Regioner och kommuner ska ges möjlighet till en dialog med staten om hur ett riksintresseområde ska kunna exploateras försiktigt med exempelvis bostäder för att öka attraktiviteten i den delen av landet.

Herr talman! Jag ser med oro på de konsekvenser klimatförändringarna får för den bebyggda miljön och behovet av att planera för stigande vattennivåer. Det görs analyser av markens stabilitet och förutsättningarna för dagvattenhantering. Det här måste uppmärksammas.

Herr talman! De nya bostäder som behövs ska vara socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbara. Att peka ut dagvattnet som ett område där kommunerna behöver ha bättre beredskap och större kunskap om hur man planerar känns viktigt. Förekomsten av hundraårsregn i kombination med att vi får allt fler hårdgjorda ytor när vi förtätar bostadsområdena gör att vi måste öka kunskapen och göra rätt när vi planerar. Vi kommer att planera och bygga i en väsentligt ökande takt de närmaste åren.

Jag blev minst sagt besviken när jag inför debatten läste igenom betänkandet. Där står det nämligen inte så mycket om dagvattenfrågorna, men desto mer om dricksvatten. Jag skulle vilja be er ledamöter att dricka lite grann av dagvattnet när ni kommer ut, om det regnar, och jämföra med dricksvattnet. Ni märker kanske skillnaden.

Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Behovet av bostäder är stort. De kommuner som lyckas bäst med sin planering för bostadsändamål kopplar tydligt samman översiktsplanering med riktlinjer för bostadsförsörjning, infrastrukturplanering och en aktiv markpolitik. Vi bygger inte bara bostäder – vi bygger livsmiljöer som ska hålla över tid.

Bedömningen är att den relativt decentraliserade samhällsbyggnadsplanering som vi har i Sverige genom kommunerna behöver kombineras med mer övergripande hänsynstagande till riksintressen där också saker som energiförsörjning, kommunikationer, vattenförsörjning, plats för ett försvar och så vidare beaktas.

Det är naturligtvis fullt möjligt att kombinera utveckling och bevarande av naturområden med kraftigt byggande. Närhet till grönytor, parker, lektytor och naturområden är avgörande för livskvalitet, hälsa och utveckling. Samtidigt är det nödvändigt att tillgodose vårt behov av bostäder. Kom då ihåg att Sverige är ett glesbebyggt land. Vi har i våra kommuner ofta mycket tom mark att bygga på. Bara enstaka procent av Sveriges yta är i dag bebyggda. Det finns plats för mycket mer.

Ibland kan det låta i debatten som att det står mellan att hugga ned träden och att bygga bostäder. Ingenting kunde vara mer fel. Det finns i dag enormt stora mängder bostäder i helt färdiga detaljplaner. Det är mark som vi kan bygga på men som ännu inte är bebyggd. Till exempel uttalade Länsstyrelsen i Stockholm i veckan att det bara i Stockholm finns 60 000 bostäder på väg fram i detaljplaner. I hela landet har vi i klara detaljplaner hundratusentals potentiella bostäder som vi skulle kunna bygga.

Det finns exempelvis byggbolag som sitter på tusentals och åter tusentals byggrätter utan att bygga. Det är inte för att det står ett naturreservat i vägen överallt, utan för att byggbolagen i dag kanske snarare bygger på spekulation. Det vore bra om vi tittade närmare på hur vi ser till att den marken bebyggs. Där handlar det inte nödvändigtvis om planering och kvalitet, utan snarare om kvantitet. Att få fram många hem är därför också i stor utsträckning en bostadsfinansieringsfråga.

Jag förstår att det ibland kan vara mycket lättare att säga att om vi gör olika pennstreck i lagstiftningen eller står och pekar på ett naturreservat kommer vi att få fram många fler bostäder. Men vi vet nog alla att det inte riktigt är fallet. I dag finns mycket klar mark. Det som krävs är många gånger helt andra saker, till exempel finansiering från statligt håll, för att bland annat allmännyttan ska ha musklerna att bebygga den marken, och en tydligare press på de bolag som i dag sitter på mark men inte bebygger den.

Samtidigt krävs regler för att vi ska bygga med kvalitet. Husen och livsmiljöerna vi ska leva med i kanske flera sekler framöver behöver byggas på ett bra sätt redan från början. För att lösa problem på en plats är därför planering en metod som i första hand skapar värden och möjligheter för hela samhället och inte enbart för exploatörerna. Det är viktigt att komma ihåg.

Vi behöver fokusera på hur vi ska få fram hyresrätter med överkomliga hyror och hur vi ska få humanare priser på bostäderna, så att vanliga inkomstagare har möjlighet att betala för dem. Vi kan i dag se att de kommuner som har stora ambitioner också klarar att planera för ett byggande med de kvaliteter som behövs. Det är inte alltid regelverket som saknas, utan det kan vara den politiska viljan i den enskilda kommunen eller kanske den politiska kreativiteten.

Jag läste en DN-artikel av Björn Sundin, kommunalråd i Örebro. Han skriver: "Örebro är den av Sveriges större kommuner ... som byggt mest per capita de senaste åren. Samtidigt har vi utsetts till Årets Friluftskommun 2012, 2013, 2014 ... till stor del tack vare vårt arbete med att göra naturen mer nära och mer tillgänglig för örebroarna. Det går alltså alldeles utmärkt att kombinera en hög takt i byggandet med höga ambitioner för friluftsliv och naturvård. Att vi är snabba när det gäller byggprocesser är en förutsättning för den höga takten i bostadsbyggandet, men också en viktig förklaring till att företagen i Örebro växer så snabbt och att så många nya företag etablerar sig här."

En av de viktigaste insatserna är kanske snarare en mer strukturerad satsning på kompetensutbyte mellan statlig, regional och kommunal nivå inom hållbar stadsutveckling. Låt oss titta på de kommuner som gör det här på ett bra sätt, som lyckas hitta lösningar på de reella intressekonflikter som finns i planeringen, och lära av varandra! Förmodligen är ett seriöst erfarenhetsutbyte mycket mer värt än många andra lagstiftningsformuleringar som vi kan träta om i kammaren annars.

Vid planläggning ska kommunen redan i dag ta hänsyn till bland annat miljö- och klimataspekter, främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror och goda miljöförhållanden i övrigt samt bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. Kommunen ska i

dag redovisa hur man i den fysiska planeringen ska ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål och hur man långsiktigt ska tillgodose behovet av bostäder.

Under samråden med länsstyrelsen ska statens intressen förtydligas. Det ska ges underlag till kommunens bedömningar, och råd ska ges i fråga om allmänna intressen såsom bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Det finns alltså en hel del utrymme för samverkan och samarbete i den nuvarande lagstiftningen, skulle jag säga. Men det krävs också att alla aktörer börjar *göra* det och visar en ambition att verkligen vilja komma framåt och bli överens.

Det betyder inte att det inte finns utrymme att skruva på och förbättra regelverket, men förutsättningarna är goda i dag. En ännu tydligare regional planering kommer förmodligen att behövas i samhällsplaneringen framöver. Då kan kommunerna diskutera över kommungränserna hur man använder mark- och vattenområden på bästa möjliga sätt, och man kan kanske på ett tydligare sätt dela upp ansvarsområden mellan sig beroende på de olika fysiska förutsättningar som finns i de olika kommunerna.

Det finns dessutom utvecklingsområden för länsstyrelserna att vara ännu tydligare kring de statliga intressena, till exempel att i ett tidigt skede kunna klargöra om exempelvis ett byggprojekt är genomförbart.

För att olika intressen ska kunna hålla ihop och samverka är det viktigt att olika aktörer ser varandra som lagkamrater och inte nödvändigtvis som fiender i den här processen. I ett spel där alla skyller på varandra blir det i slutändan ganska dåligt.

Den tidigare regeringen tillsatte Riksintresseutredningen som kommit med ett slutbetänkande som bereds i nuläget. Vänsterpartiet avser därför att redogöra för sina ställningstaganden när eventuella mer konkreta förslag läggs på riksdagens bord.

Anf. 12 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag vill först säga att det är väldigt trevligt att få vara här och debattera tillsammans med civilutskottet. Det är någonting jag har gjort i tidigare dagar, men nu var det ett tag sedan.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet förutom under punkt 1, det som handlar om riksintressen och behov av bostäder. Där yrkar jag i stället bifall till reservation 1 som Liberalerna har tillsammans med övriga allianspartier.

Vi kan väl konstatera att detta betänkande i huvudsak handlar om hantering och just utformning av riksintressen. Den andra huvudpunkten är hur regelverket kring vattenverksamheter ska vara utformat med fokus på att tillståndprocessen måste anpassas och vara ändamålsenlig och flexibel utifrån verksamhetens storlek. Från Liberalernas sida tycker vi att det är viktigt att vi nu får ett tillkännagivande just om detta.

Herr talman! I reservation 1 tydliggör Liberalerna tillsammans med övriga allianspartier att behovet och byggandet av bostäder måste vara en viktig del av utformningen av regelverket kring riksintressen. Det handlar i grunden inte om att man är för eller emot riksintressen, utan det handlar om att det ska vara ett fungerande system.

Avvägningar mellan riksintressen och andra allmänna intressen liksom avvägningar mellan olika riksintressen, för det finns ju många ställen där riksintressena de facto är travade på varandra, görs redan i dag i översiktsplaneprocesserna. Det är naturligtvis väldigt viktigt att detta fungerar bra.

Hur detta ska hanteras har diskuterats sedan Riksintresseutredningen. Jag har inte någon direkt egen aspekt på det, men jag tycker ändå att när man inför begreppet ”väsentliga allmänna intressen” börjar man nästan närma sig något slags halvriksintresse. Det är väl ganska intressant att se att bostadsförsörjningsintresset skulle kunna vara ett sådant, tillsammans med andra saker som till exempel hänsynstagande till brukningsvärd jordbruksmark som också tas upp och som har tagits upp här tidigare.

Utskottsmajoriteten avstyrker reservationen och motionsyrkandet med motivet att det bereds inom Regeringskansliet. Det äger naturligtvis sin riktighet, men från Liberalernas sida tycker vi att det är väldigt viktigt och centralt att regeringen de facto vet var riksdagen står i en sådan här fråga och att bostadsförsörjningsintresset, när man går vidare med detta, måste stå i centrum så att vi inte får ett riksintressesystem som motverkar bostadsbyggandet.

Herr talman! Då ska jag gå över till vattenverksamheter. I dag handlar det kanske främst om vattenkraftsverksamhet. Det finns ju även annan vattenverksamhet.

Bara för att vara riktigt tydlig: Liberalernas utgångspunkt är att vi helt står bakom det skydd som finns för våra fyra nationalälvar och för övriga vattendrag i miljöbalkens 4 kap. Det är alltså inte det vi diskuterar egentligen, utan det vi diskuterar är den klassiska vattenkraftskonflikten, vilken är uppenbar och välkänd och som handlar om produktion kontra miljövården.

För att kunna göra de avvägningar som krävs i denna konflikt, som har nämnts här tidigare, måste vi se att det finns historiska skulder i detta. Det har inte alltid gjorts så där alldeles bra, och det beror på att tider och värderingar förändras.

Det är ändå viktigt att få sagt att detta inte är en olöslig konflikt. Det finns goda exempel, även om Carl-Oskar Bohlin kanske lyfte upp ett dåligt exempel. Exemplet i sig var förresten inte så dåligt, men resultatet när det gäller Siljansöringen var dåligt: Det finns ett regelverk, men det har inte lett till rätt saker.

Det finns andra exempel som brukar nämnas. Vid Stornorrfors i Umeälven har vi Sveriges längsta laxtrappa, och det är ändå en åtgärd med en väldigt stor miljönytta i och med att den öppnar upp hela Vindelälven för uppvandring av fisk. Det pågår också ett projekt i Faxälven i norra Jämtland, där man kommer att kunna skapa 17 mil vandringsfrihet för fisk utan att man påverkar vattenkraftsproduktionen.

Det finns alltså möjligheter till lösningar, och här har den nationella strategin som Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten tog fram sommaren 2014, tror jag att det var, ändå bidragit till ett samtalsklimat där man kan diskutera den här typen av frågor också.

Herr talman! Det finns som sagt möjligheter, men det som vi nu diskuterar är framtiden. Det pågår alltså för närvarande en beredning kring Vattenverksamhetsutredningen. En proposition är utlovad i höst, och det är i grunden bra att det ska komma förslag kring detta.

Icke förty, om det är bra eller dåligt är egentligen helt beroende av innehålllet i propositionen, och från Liberalernas sida och från övriga som står bakom dagens tillkännagivande är det ett krav på att den måste innehålla ändamålsenliga och flexibla tillståndsprocesser. Det är precis det som det handlar om.

Det stora antalet motioner när det gäller småskalig vattenkraft visar att det här är en problematik som är aktuell i många delar av landet. Jag har också, liksom Leif Nysmed, varit i kontakt med en vattenkraftsägare, vilket jag tror att många av oss har. Jag slås ofta av det stora intresse och ambitioner som där finns att vidta åtgärder, men man känner ändå att man sitter fast i komplicerade och administrativt tunga tillståndsprocesser.

Det handlar i grunden inte om att inte kunna ställa tydliga och relevanta miljökrav. Det är precis som jag nämnde: Här måste vattenkraften naturligtvis vara med och ta sitt ansvar. Det handlar, precis som jag sa tidigare, om hur själva tillståndsprocessen utformas och inte exakt om vilka villkor man ställer i de enskilda fallen. Naturligtvis måste man hela tiden utgå från att man vidtar rimliga åtgärder för att få minsta möjliga skada på den biologiska mångfalden. Det handlar inte minst om fiskvandringar.

Men det finns naturligtvis andra saker, och det framgår i svaret från miljöministern om kulturminnesvården. Det finns naturligtvis sådana intressen. Vi ska inte glömma bort vad Ola Johansson lyfte fram om rättssäkerheten och äganderätten. De måste också finnas med i diskussionen om dessa frågor.

Det centrala problemet är att det finns så många tillstånd enligt äldre lagstiftning. De är i absolut majoritet. Sedan finns det i princip lika många som inte har tillstånd för sin verksamhet. Utgångspunkten måste naturligtvis vara att ersätta med tillstånd enligt miljöbalken. Det kan inte finnas så mycket verksamhet med tillstånd enligt gammal otidsenlig lagstiftning. Vi diskuterar nu hur vi kan få till stånd dessa tillståndsprocesser på ett bra och effektivt sätt.

När vi nu diskuterar småskalig vattenkraft är det bara att konstatera för det första att problemen och frågan om vilken miljönytta som kan göras med vissa åtgärder är överblickbar, och för det andra att det ofta saknas ekonomiska resurser för att göra de stora utredningar som krävs. I de flesta fall leder de inte någonvart. Pengarna förslösas på tillståndsprocessen i stället för att de läggs på konkreta miljöåtgärder.

Det finns tusentals vattenverksamheter som står utan att användas i dag. Det finns gamla dammar och kvarnar. Det är också en del av problemet som man måste ta tag i. Där borde man kunna riva och rensa upp för att få fria vandringar för fisk och andra vattenlevande varelser.

Den uppenbara risken är att i stället för att man får ett tillstånd och kan fortsätta verksamheten går verksamheten under och måste läggas ned, fastän det uppenbart finns möjligheter att med enkla medel och konkreta miljöåtgärder göra en förbättring. Slutresultatet är i många fall en nedlagd verksamhet, men hindret finns kvar. Det finns ingen som har resurser att ta ansvar.

Kontentan av tillkännagivandet är att det är helt orimligt att småskalig och storskalig vattenkraft ska prövas efter samma mall.

En proposition utlovas i höst. Den måste innehålla en lösning på detta. Signalen till regeringen är att riksdagen kräver att en lösning ska finnas med. Liberalerna tycker att det är viktigt att detta framgår tydligt. Samma tydlighet finns i Liberalernas motion.

Regeringen har bollen och har det tydliga ställningstagandet från riksdagen att förhålla sig till. Jag hoppas att det leder till att propositionen innehåller en lösning med tillståndsprövningar som är flexibla och ändamålsenliga även för småskalig vattenkraft.

(Applåder)

Anf. 13 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Jag sitter normalt inte i civilutskottet utan är hemmahörande i näringsutskottet. Men även här finns frågor som berör vad gäller energipolitiska mått verksamheter med småskalig vattenkraft.

Situationen är i allra högsta grad akut för den småskaliga vattenkraften, och framtiden för många av dessa kraftstationer är hotad. Det är något som inte enbart är en fråga av miljöpolitisk karaktär. Energimässigt bidrar de under ett normalår med drygt 4 terawattimmar, vilket förvisso är mindre än en tiondel av vattenkraftens totala andel av vattenkraftsproduktionen. Men ur effektsynpunkt är dessa verk viktiga eftersom flertalet av dem är placerade i södra Sverige, där det i dag finns ett kraftigt underskott av elkraftsproduktion. Med sitt höga effektvärde bidrar de med uppemot 900 megawatt till effektbalansen under vintermånaderna.

Dessa 900 megawatt kan jämföras med exempelvis vindkraftens bidrag om drygt 660 megawatt för hela Sverige enligt Svenska kraftnäts rapport som lämnas varje år över kraftbalansen för innevarande vinter. Den småskaliga vattenkraften har således ett större tillskott i effektbalansen än vad all installerad vindkraft har i hela Sverige.

Det främsta hindret för dessa kraftstationer i dag är omfattande nyprövningar av befintliga tillstånd ofta med utgångspunkten i hur det hade sett ut om inte kraftverket funnits på plats över huvud taget.

Men på många av dessa platser har rörelseenergin i vattendragen nyttjats under mycket lång tid. På vissa av platserna går det att spåra nyttjandet ända tillbaka till medeltiden. Således är även denna verksamhet en del av vår kulturhistoria.

För Sverigedemokraterna är det en orimlig ordning som nu uppstått där kostnaden för nyprövningarna inte står i relation till produktionskapaciteten och där kostnaden i praktiken kan bli lika stor som för större aktörer. Fokus försvinner därmed från de miljöförbättrande åtgärderna, som torde vara de som står i centrum.

Regeringspartierna tillsammans med Vänsterpartiet ser ingen anledning till att stödja förslaget om ett tillkännagivande som utskottet har kommit fram till. I den reservation som man förvisso inte yrkar bifall till men som man ändå har tagit ställning för i utskottet framgår att tillståndprocesserna bör ”inte medföra onödigt administration som hindrar verksamhetsutövare från att lägga resurser på miljöförbättrande åtgärder”. Man emotser en proposition om prövning av vattenverksamheter efter sommaren.

Det kan låta fint, och det är troligtvis många berörda kraftstationsägare som undrar över hur detta kommer att utkristallisera sig. Det finns orosmoln. Exempelvis finns det förslag som lades fram av Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten i slutet av förra året. Det kallas ett förslag till prövning av vattenkraftsproduktion med förslag om bland annat en miljöfond för vattenkraften.

I bilagorna till det förslag som lades fram redovisas att varannan småskalig vattenkraftsstation ska rivas ut med hjälp av den miljöfond som man föreslår. Man lyfter även där fram behovet av att staten ska ha möjlighet att vid en omprövning av befintliga tillstånd få ställa sådana krav på verksamheten att den behöver läggas ned, vilket inte är möjligt att göra i dag.

Är detta förslag som återkommer till hösten från regeringen i den kommande propositionen? I sådana fall finns all anledning att vara oroad. Ett tydligt besked måste ges om under vilka förhållanden utövarna ska leva med sina verksamheter framöver.

Sverigedemokraternas uppfattning är åtminstone att den småskaliga vattenkraften är viktig såväl ur ett energipolitiskt perspektiv som för landsbygden, där den ofta utgör ett komplement i en annan näringsverksamhet. Vi tycker därför att det är viktigt att värna och stödja den småskaliga vattenkraften. Det förslag som finns från utskottet är ett steg i rätt riktning med tillkännagivandet om ett mer flexibelt regelverk som är anpassat till småskaliga verksamheter och där vi även får gehör för delar av våra förslag. Jag kan tycka att ledamoten Ola Johansson från Centerpartiet har en märklig invändning mot att vi skulle ha en svajande inställning i frågan. Det framgår tydligt i betänkandet hur vi ställer oss i frågorna. Mikael Eskilandersson har redogjort för vår hållning. Jag kan däremot tycka att Centerpartiets hållning är lite mer oroväckande om man i sådana fall hoppas på ett moratorium men röstar emot det.

Tyvär tror Sverigedemokraterna att ett moratorium inte är tillräckligt långtgående för dem som i dag är utsatta för omprövningar och som befinner sig i en mer prekär situation. Vi hade gärna sett ett förslag om moratorium för att ta ett omtag utan att enskilda privatpersoner ska bli utsatta för de ohemula kostnader som förekommer vid tillståndsprövningarna.

Vi kommer att rösta för vår reservation som innehåller ett förslag om i första hand ett moratorium, vilket vi anser är nödvändigt. Vi nöjer oss inte med att hoppas på att det ska leda till ett moratorium genom att rösta på andra förslag.

Vi välkomnar givetvis tillkännagivandet om mer flexibla tillståndprocesser. Det är ändå ett steg i rätt riktning, och det är betydligt bättre än att riksdagen inte tar något initiativ alls.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson, Anders Forsberg och Josef Fransson (alla SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Anf. 14 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Min vana trogen börjar jag med reservationerna. För tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservation 4 under punkt 6, Expropriationsersättning m.m. Vi står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar alltså bifall endast till reservation 4.

Det är flera ärenden som är uppe till debatt, herr talman, men jag tar i första hand upp dem vi har invändningar mot. Jag vill börja med störningsservitut.

Störningsservitut är någonting som vi anser skulle behövas på dagens utsatta bostadsmarknad. Störningar som inte är hälsoskadliga ska inte behöva vara hinder för att bygga ett hus eller en bostad, anser vi. Också i nästa led, när ett hus eller en bostad säljs, bör det vara möjligt att skriva in ett så kallat störningsservitut.

I betänkandet står det mycket om buller, men en störning kan mycket väl vara något annat än buller. Det kan till exempel vara lukt från lantbruk, ljusfenomen eller liknande.

Det finns många exempel runt om i vårt land. Det har till exempel byggts hus strax intill ett större lantbruk, oftast av någon med koppling till lantbruket. Sedan har huset av någon anledning sålts och gått över till en annan ägare, och då har det plötsligt kommit klagomål och krav på lantbruket att ändra sin gödselhantering eller djurhållning.

Den typen av problem skulle man kunna undvika genom att skriva ett störningsservitut, där det från början klart framgår vad som gäller. Då vet också köparen vad han har att förvänta sig, och vi slipper onödiga inskränkningar.

En annan fråga som är uppe till debatt, herr talman, är arrenden.

Lantbruk drivs i dag oftast på både ägd och arrenderad mark. Lantbruk är en företagsform som kräver lite längre planering än många andra, och det kan vara svårt att ställa om snabbt – särskilt med dagens system med EU-regler och EU-byråkrati, där man ska söka stöd som förväntas hålla i fem år eller i ett antal år.

Därför är det gynnsamt för näringen om tiden som marken arrenderas är mer än ett år. Ett visst besittningsskydd bör finnas även vid korta arrenden. Här finns dock ganska märkliga regler som behöver ändras. Att arrendeavtal längre än ett år har besittningsskydd gör att en del markägare väljer att skriva avtal på max ett år i taget eftersom dessa inte har besittningsskydd. Dessa korta kontrakt skapar osäkerhet för lantbrukaren. Mer rimligt vore om kontrakten har ett visst besittningsskydd även om de är korta.

Samtidigt som kontrakt som är kortare än ett år inte har besittningsskydd har man tydligen besittningsskydd om man sätter upp tätläger på någon annans mark. Visst är det märkligt?

Vi vill att reglerna bättre anpassas till hur lantbruket fungerar, utan tröskeeffekter som hindrar utvecklingen.

Herr talman! Jag går vidare till expropriationsersättning, alltså ersättning för intrång på fastighet. Det handlar ofta om intrång när det byggs nya elledningar eller nya master för mobilnätet. Dessa ersättningar tycker vi överlag är för låga även om de har höjts på senare tid.

Det behövs också bättre reglering av hur skador som uppstår på en fastighet efter ett ingrepp ska ersättas. I dag finns det till exempel ingen möjlighet att få ersättning för att det gjorts en ledningsgata som har gjort att skog har blåst ned, alltså att man har öppnat upp för vinden att påverka skogen på ett sätt som den inte skulle ha gjort om skogen hade varit orörd.

Innan nya ledningsgator tas upp bör det också samrådats med markägaren om möjligheterna att dra ledningen eller göra någon annan form av ingrepp på ett sådant sätt att fastigheten skadas minimalt. Totalt sett ser vi ett behov av att detta utreds ordentligt. Det är också det vi föreslår.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag gå in på ämnet friköp av historiska arrenden.

Det har förekommit att tidningar och liknande har missuppfattat SD:s syn på historiska arrenden. Jag har läst på olika ställen att Sverigedemokraterna förväntas stödja friköp av historiska arrenden. Detta stämmer inte.

De arrenden som finns där arrendet går i arv inom en släkt ägs ganska ofta av Svenska kyrkan. Inte sällan har egendomen från början testamenterats till Svenska kyrkan av troende personer som vill att deras egendom ska inbringa inkomster till kyrkan för all framtid.

Att inte respektera dessa människors sista vilja skulle jag aldrig ställa mig bakom. Självklart måste vi ha respekt för att människor har rätt att göra vad de vill med det de äger i sina testamenten – även om det i förlängningen får till följd att den nya ägaren, i detta fall Svenska kyrkan, väljer att arrendera ut till exempel en gård under väldigt lång tid eftersom Svenska kyrkan själv inte bedriver jordbruk. Det kan inte bli underlag för att tvingas sälja någonting som man äger. Det tycker vi att äganderätten bör stå över.

Med det tackar jag för mig, herr talman.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Forsberg (SD).

Anf. 15 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4.

Det är angeläget att vi kan bygga ut det fasta och det mobila telenätet, att vi kan planera för infrastruktur som knyter landsändar närmare varandra och att möjligheten finns att, när det blir nödvändigt, mot en skälig ersättning ta mark i anspråk genom expropriering.

Det handlar om möjligheten att få ersättning för bortfallet av framtida intäkter för marken satt i förhållande till värdet av den nytta och vinst för exploatören som intrånget ger. Här menar vi från Centerpartiet att det inte är tillräckligt mycket som gjorts.

Det är heller inte klarlagt hur skogsmarkens förmåga till avkastning påverkas vid exempelvis grävning. Skogsmarkens koldioxidsänkande förmåga – vi brukar kalla det kolsänka – reduceras vid anläggning av ledningsgator, har vi fått veta.

Den här miljö- och klimatpåverkan är svår att beräkna. Det är alltid svårt att beräkna miljöpåverkan och hitta ersättningsmodeller för det. Det

viktigaste är ändå att se till att markintranget så ofta som möjligt blir så litet och skonsamt som det bara går och att man i första hand väljer att gräva i stället för att anlägga öppna gator.

En sådan gata har riksdagskollegorna för Centerpartiet Annika Qarls-son och Fredrik Christensson nämnt. Den planeras mellan Stenkullen i Lerums kommun och Skogsäter i Trollhättan, där man vill ha ytterligare en ledningsgata trots att det redan finns två.

Herr talman! Vi har ju talat om behovet att producera småskalig el i våra vattenkraftverk. Vi hoppas såklart att behovet av att transferera el långa sträckor inte ska växa utan snarare minska i framtiden. Det gäller att vi samplanerar det här på bästa möjliga sätt och att vi i så få fall som möjligt väljer att anlägga ledningsgator. Vi ska hellre gräva ned det eller ännu hellre producera elenergin lokalt.

Herr talman! Vi återkommer varje år med ett antal motioner om en konkret och väldigt efterfrågad regelförenkling för landets alla samfälliga vägar. Det handlar om 43 000 mil av väginfrastruktur. Det är 23 000 väghållare, hundratusentals fastighetsägare, småföretag, skogsägare, lantbrukare, villaägare och andra privatpersoner som organiserar sig i samfällighetsföreningar för att förvalta en väg.

Många av de föreningarna saknar aktuella andelstal för sina medlemmar. Vi framför gång på gång att det finns behov av en regelförenkling som innebär att man inte vid vart och ett av dessa tillfällen måste ha en lantmätare som kommer ut för att göra en förrättning. Beslut om förändrade andelar i en sådan vägsamfällighet ska i stället kunna fattas av föreningens stämma och sedan registreras av Lantmäteriet.

Att andelstalen hålls aktuella och upplevs som rättvisa är grunden för att den här frivilliga formen av vägunderhåll kan hållas vid liv. Men jag ser, herr talman, lite positivt på hur den sittande regeringen ser på den här frågan i Morgan Johanssons svar på en skriftlig fråga tidigare i år, troligtvis från en centerpartist.

Jag inser att det inte heller denna gång är meningsfullt att söka en majoritet i riksdagen för att trycka på regeringen. Därför avstår jag från att yrka på det, men jag återkommer med denna för Centerpartiet och landsbygden så viktiga fråga till dess att den är löst.

Till slut vill jag uppmärksamma en fråga som är ny, åtminstone för mig. Det är förekomsten av fastighetsmålvakter. I civilutskottet har vi tidigare hört om och diskuterat bilmålvakter. Vi har äntligen en lagstiftning på plats som gör att man kan komma åt den person som i verkligheten äger och disponerar det fordon som är skrivet på en person vars tillgångar inte kan utmätas och som ofta står registrerad som ägare till hundratal eller kanske tusentals bilar.

Man kan överföra det här till fastigheter. Då har man en plats som kan användas för att dumpa skräp, ställa av skrotbilar, lagra kemikalier och handelsgödsel, som man tänker använda för bombtillverkning, och andra miljöfarliga ämnen. Jag och motionären anser att, i likhet med fenomenet bilmålvakter, problemet med fastighetsmålvakter och miljöbrott som sker på en fastighet som disponeras av någon annan än den som den är skriven på för att dumpa miljöskadliga ämnen och annat som kan upplevas som nedskräpande och farligt måste belysas, gärna med en utredning.

För tids vinnande yrkar jag inte heller på detta. Vi nöjer oss med frågan om en höjning av expropriationsersättning vid anspråkstagande av mark

för ledningsgator, master och fast telefonnät. Därmed yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation nr 5.

Prot. 2015/16:88
7 april

Fastighetsrätt

Anf. 16 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 6 och 8.

Ska vi få fram det antal hem som behövs i Sverige i dag krävs politik. Marknaden klarar inte av att bygga tillräckligt mycket för ett pris eller en hyra som vanliga löntagare kan betala. Bra och rymliga hem med överkomliga hyror kräver politik.

Det är just kommunen och de förtroendevalda i kommunen som har bostadsförsörjningsansvar i Sverige. Det är ett uppdrag som man kan sköta olika bra beroende på vilka verktyg man har. Min åsikt är att vi behöver ge våra folkvalda i kommunerna alla de verktyg som finns för att de ska kunna uppfylla just det uppdraget: att bygga tillräckligt många hem åt alla. Politiken är också nödvändig om vi ska kunna bryta segregationen i våra städer. Segregationen kan bara byggas bort med politiskt medvetna beslut om att blanda upp villamattorna med hyresrätter och om att gå före i vissa bostadsområden och göra investeringar i infrastruktur, förskolor och upp- rustningar. Genom allmänna kommunala bostadsköer, många fler hyres- rätter och en kommun och en allmännytta som går före kan vi bygga inte- grerade städer som inte slits upp i fattiga och rika.

Kommunal markberedskap och en aktiv markpolitik är grundläggande för att kommunerna ska kunna ta sitt bostadsförsörjningsansvar. De kom- muner som lyckas bäst med sin planering för bostadsändamål kopplar tyd- ligt samman översiktsplanering med riktlinjer för bostadsförsörjning, in- frastrukturplanering och en aktiv markpolitik. Statens uppgift behöver vara att underlätta detta på olika sätt med regelverk och finansiering.

För att lyckas med en av den svenska modellens absolut viktigaste hörnpelare, rätten till en bostad, behöver demokratin och politiken ha ett tydligt handlingsutrymme. Det underlättas till exempel av ett offentligt markägande. Kommunalt markägande gör att vi kan påverka markanvänd- ningen och bebyggelsen på ett lättare sätt, och kommuninvånarna kan till- godogöra sig den markvärdestegring som sker i samband med samhälls- byggande. Det ger resurser som till exempel kan användas för att finansi- era infrastruktur eller genomföra samhällsekonomiskt önskvärda åtgärder som saknar marknadsmässiga förutsättningar.

Det kan också skapa förutsättningar för en mångfald i stadsbyggandet genom att många byggherrar får tillgång till byggbar mark. Kommunalt markägande kan därför vara ett medel för att skapa konkurrens och möj- liggöra för mindre och medelstora företag att bygga bostäder.

År 2010 skedde två förändringar av lagstiftningen som delvis föränd- rade förutsättningarna för kommunernas markförvärv. Förköpslagen, som gav kommunen laglig rätt att vid fastighetsaffärer genom förköp förvärva fastigheter, upphävdes. Vidare ändrades ersättningsreglerna i expropria- tionslagen, vilket gjorde det dyrare för kommunerna att införskaffa mark. Ersättningsreglerna har särskilt stor betydelse när kommunen ska för- handla om priset med olika markägare.

De nya ersättningsreglerna innebär att det ska göras ett påslag på ersättningen som motsvarar 25 procent av marknadsvärdet. Redan i den borgerliga regeringens proposition – det var den borgerliga regeringen som införde detta – betonades det att ändringen av ersättningsreglerna skulle minska incitamentet för långsiktig kommunal markpolitik. I exempelvis rollen som markförmedlare berörs kommunerna av det 25-procentiga påslaget. När kommunen säljer marken vidare – detta gäller även om kommunen har förvärvat marken för 120 procent av markvärdet – blir det kommuninvånarna som får betala den här mellanskillnaden.

Det gör att kommunerna, som vi borde göra allt för att riva hinder för, blir betydligt mindre benägna att genom aktiv markpolitik öka bostadsbyggandet. Det kostar kommuninvånarna, dig och mig, betydligt mer i dag att få fram mark i syfte att planera för och genomföra bostäder. Det är enligt mig inte rimligt i dagens läge, när vi behöver bygga fler bostäder, att alltid sträva efter att överkompensera fastighetsägare.

Planprocessutredningen frågade mark- och exploateringscheferna i de 35 största kommunerna om dessa lagändringar. Över hälften av dem menade att lagändringarna har påverkat kommunens markförvärvspolitik. De konstaterade att expropriationslagens påslag på 25 procent har lett till en fördyring och påverkat kommunens markförvärvsaktivitet.

De menade vidare att upphävandet av förköpslagen varit ett minst lika stort problem. Det minskade möjligheten att införskaffa attraktiv byggbar mark. Förköpslagen var också ett verktyg som förhindrade spekulation, gav kommunerna en bra inblick i vem som planerade att köpa mark och gav kommunerna möjlighet till en långsiktig samhälls- och bostadsplanering.

Kommunerna behöver också få större befogenheter att sätta press på byggherrar som ligger på mark utan att bygga. Bortförklaringen att marknadsförutsättningar saknas håller inte. Antingen bör man i dag, när behovet är så stort, bygga på byggklar mark för den befolkning som finns här och nu eller så får man ge ifrån sig marken så att någon annan får bygga.

Den prisstegring vi har sett på bostadsmarknaden gör att allt färre människor kan få en bostad. Det är helt enkelt något som alla politiker borde reagera på. Det ska inte krävas så mycket pengar bara för att man ska ha någonstans att bo. Därför hänger det inte heller ihop att byggbolag kan ligga i årtal på byggbar mark bara för att upprätthålla höga bostadspriser.

Samtidigt behöver allmännyttan bli en mycket starkare och mer ledande kraft på bostadsmarknaden. Det är gemensamt ägda bolag som kan sätta press nedåt på hyrorna och gå i bräsch för innovativa modeller som förbättrar bostadsstandarden. Även där krävs det att kommunen finns med, med en markpolitik som kan underlätta och understödja allmännyttans roll.

Vänsterpartiet menar också att kommunerna bör få ett extra stöd för att ta fram mark för just hyresrättsbyggande. Hyresrätten är den mest lättillgängliga upplåtelseformen vi har – den kräver inte att du har stoppat undan pengar under halva ungdomstiden eller att du har föräldrar med en tjock plånbok. Därför vill vi som komplement till den stora bostadspolitiska satsning som Vänsterpartiet gör tillsammans med regeringen stimulera markupplåtelse just till hyresrättsbyggande.

Vi tycker, i likhet med Planprocessutredningen, att det bör utredas vidare om vi bör införa ett statligt markförvärvsstöd till kommunerna. På så sätt kan vi tydligt belöna de kommuner som anstränger sig och har en aktiv markpolitik. Ett markförvärvsstöd som ställer krav på bostadsbyggande kan bli ett sätt att från riksnivå tydligt belöna byggande och ambitiösa kommuner.

Sammantaget skulle Vänsterpartiets förslag leda till ett kraftigt ökat byggande. I dessa tider när så många går bostadslösa har regeringen inte råd att säga nej till goda idéer.

Anf. 17 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Betänkandet behandlar tomträttsinstitutet, och jag vill därför ta tillfället i akt att verkligen trycka på hur viktigt det är att komma fram till en lösning snarast.

Jag har ställt en fråga till såväl bostadsministern som justitieministern. Lagstiftningen ligger på Justitiedepartementet, men bostadsministern bör känna för denna fråga då den påverkar otroligt många människors boendesituation.

Tomträtterna härstammar från 1907 som en lösning för mindre bemedlade att kunna bygga hus även när pengar saknades för att köpa tomten där huset skulle stå. I dag är boende i tomträtt präglad av otrygghet och många gånger väldigt utmanande ekonomiska villkor.

Under allianstiden tillsatte vi en utredning om tomträttsavgäld och friköp som sedan presenterade ett antal förslag om hur man skulle kunna modernisera boendet i tomträtt. Bland annat fanns förslag om att avgälden fortsättningsvis skulle justeras varje år och att avgäldsperioderna ska göras ettåriga. För småhustomträtterna föreslogs värderingsintervallet bli tre år. Utredningen föreslog också att avgäldsräntan ska bestämmas till en generell ränta som utgår från den långsiktiga realräntan i stället för att variera, så som det är i dag.

Jag vill återigen trycka på att för att undvika ett läge där ca 50 000 hushåll drabbas hårt 2018 behövs det ett aktivt beredningsarbete som presenterar en lösning snarast. Jag hoppas därför att regeringen tar initiativ för att modernisera de regler som styr prisbilden för boende i tomträtt. Ofta blir prishöjningen väldigt stor på kort tid. Därför vore det bra om man som utredningen har föreslagit tittar på ett större och bättre intervall.

En annan fråga som lyfts upp i betänkandet är lagfartskapning. Alliansregeringen gjorde ett antal ändringar, som har fått effekt till viss del, men det är viktigt att verkligen följa upp detta. Kristdemokraterna efterfrågar rättssäkra övergångsprocesser när en fastighet byter ägare. Det skulle kännas tryggare för alla om det fanns en viss säkerhet inbyggd i lagfartssystemet. Förbättringar har som sagt gjorts, men mer behöver göras.

Även att skriva sig på en annan persons adress är i dag för enkelt. Utgångspunkten borde vara en kontroll med den som står på adressen innan man kan skriva sig där. Det talas mycket om integritet i den här kammaren, men detta är verkligen en integritetsfråga. Det är väldigt betungande när man får vetskap om att någon har skrivit sig på ens adress.

Enligt betänkandet pågår ett arbete inom Regeringskansliet. Jag vill understryka att det bör prioriteras med tanke på det besvär som dessa situationer medför för människor. Man kan bli chockad när man kommer tillbaka efter att ha varit bortrest på semester och det ligger en massa post till en annan person bland den egna posten hemma. Problemet har funnits länge, men det dags att vi kommer åt det.

Anf. 18 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Ärade åhörare och ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till civilutskottets förslag i betänkandet 2015/16:CU15 *Fastighetsrätt*.

För tids vinnande tar jag den korta versionen av mitt anförande. Jag vill inleda med ett citat från statsministerns regeringsförklaring: ”Jag tror på ett Sverige som vi skapar tillsammans, som är något större än bara en sammanslutning av människor på en geografisk yta, som är en gemenskap där vi känner ansvar för varandra.” Jag tycker att det säger mycket. När jag skulle läsa mitt anförande, herr talman, försökte jag få texten att låta skönare. Jag lyckades inte riktigt, men jag hoppas att det lät okej.

Vad gäller andelstal i vägsamfälligheter vill jag säga något kort om det. Ola har redan tagit upp det. Vägsamfällighet är en gemensam anläggning som används för flera fastigheter och som tillgodoser ändamål, till exempel vägar.

Vägföreningarnas arbete hamnar under anläggningslagen, och riksdagen beslutade våren 2015 om vissa ändringar och förenklingar i lagen som trädde i kraft i juli 2015. Syften med lagändringen är att förenkla handläggningen samt ge samfällighetsföreningar utökade möjligheter att företräda vissa delägare vid bland annat omprövning av förrättningsbeslut och överenskommelser om ändring av fastigheters andelstal.

Vidare vill jag påpeka att det för närvarande bereds ett förslag inom Regeringskansliet om att lagstiftningen ska ändras så att det blir möjligt för vägföreningar att själva ändra andelstalen för de fastigheter som ingår i föreningen. Det tycker jag är bra.

Herr talman! En annan fråga jag vill lyfta upp är expropriationsändamålen. Det är en viktig och intressant fråga apropå den rådande situation vi har i Sverige vad gäller bostadsbristen. Genom expropriation kan en fastighet tas i anspråk för att tillgodose olika samhällsnyttiga ändamål. Lanspråktagandet kan ske med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt. Särskilda rättigheter kan upphävas eller begränsas.

Enligt lagen är kommunen berättigad att expropriera mark som ska användas för tätbebyggelse. Expropriation kan också ske för att tillgodose ändamål som avser kommunikationer, drivkraft, värme, vatten och avlopp, näringsverksamhet, skydds- och säkerhetsområden, försvar, kultur och friluftsliv. Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och vi får försöka respektera det arbetet.

Herr talman! En annan fråga jag vill ta upp är förköpslagen. Andra ledamöter har redan tagit upp det, men jag vill bara säga något kort. Enligt förköpslagen hade en kommun förköpsrätt vid försäljning av vissa typer av fast egendom eller tomträtt. Det ursprungliga syftet med lagen var att stärka kommunernas möjligheter att förvärva mark som behövdes för ny exploatering eller vid mer genomgripande omvandling av äldre fastigheter eller bebyggelseområden.

Förköpslagen upphävdes, och det motiverades med att lagen hade spelat ut sin roll som ett medel för att tillgodose kommunernas behov av mark för tätbebyggelse. En gång hade förköpslagen en viktig funktion, men den tiden är förbi. Lagen upphörde 2010. Vi tror inte att det är lämpligt att återinföra lagen i samma form den hade när den upphävdes. Man kanske ska se över andra former; det kan jag inte säga i dag.

Vi anser att det är angeläget och viktigt att kommunernas behov av mark för tätbebyggelse kan tillgodoses, inte minst för att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande. Vår ambition är att förbättra och förenkla regelverket.

Herr talman! Nu har jag tagit upp många punkter, men jag tycker också att det är angeläget att ta upp målvakter vid fastighetsaffärer.

Man har inte bara ett juridiskt ansvar, utan man har även ett moraliskt ansvar för att sköta sig och följa de regelverk som finns. Enligt 29 kap. 1 § miljöbalken, med straffbestämmelser om miljöbrott, döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet ”förvarar eller bortskaffar avfall eller annat ämne på ett sätt som kan medföra en förorening ...”. Jag ska inte läsa hela texten utan hänvisar intresserade till att läsa den.

Det innebär att fastighetsägaren eller verksamhetsutövaren i princip kan hållas straffrättsligt ansvarig om han eller hon har varit medveten om avfallet på fastigheten och inte vidtagit några åtgärder för att minska verkningarna av eventuella föroreningar. Bestämmelser om straffrättsligt ansvar för miljöbrott finns i miljöbalken, som jag hänvisade till tidigare. Därför finns det inget skäl att föreslå något initiativ.

Herr talman! Den sista del av betänkandet som jag vill ta upp handlar om friköp av historiska arrenden. Andra har nämnt det, men även jag vill nämna det. Med historiska arrenden avses sådana arrenden som innehafts av medlemmar i en och samma familj under flera generationer. Jordägare till historiska arrenden är främst institutioner av publikt slag, som staten och Svenska kyrkan.

Någon definition av begreppet ”historiska arrenden” finns inte fastställt i lag. Det har gjorts en kartläggning av historiska arrenden, som har visat att antalet historiska arrenden har minskat kraftigt sedan 1980-talet och att en del av minskningen beror på att arrendatorerna har fått friköpa sina arrendeställen. Kartläggningen har inte visat på några nya omständigheter som skulle tala för att en friköpsrätt är förenlig med 2 kap. 15 § regeringsformen. Enligt regeringsformen och Europakonventionen är det inte är möjligt att tvinga fram friköp.

Avslutningsvis vill jag säga att de utredningar som har gjorts av både socialdemokratiska regeringar och borgerliga regeringar tidigare har pekat på att man inte kan påstå att det är av angeläget allmänt intresse, och därför har en sådan lag inte heller genomförts.

(Applåder)

Anf. 19 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Vi befinner oss i vår tids stora samhällsbygge. I det nya Sverige som nu växer fram behöver vi steg för steg modernisera fastighetsrätten. Intresset för det märks i de motioner som vi behandlar i dag.

När vi bygger upp det hållbara Sverige behöver vi tydliggöra hur vi förhåller oss till varandra när vi använder någons egendom för de gemensamma angelägenheter vi har, om det nu handlar om att bygga cykelväg eller vindkraftverk eller föra en del oväsen.

Det handlar om vad vi bygger var, om vi får försämlra livsbetingelser för andra och hur relationen mellan olika fastigheter och fastighetsägare kan regleras. Det handlar på sätt och vis också om att reglera relationen mellan människor. Ni som delar trappuppgång eller häck med någon granne vet ju att det är bra med tydliga och enkla regler som man kan vara överens om. Det handlar också om att reglera våra gemensamma behov och våra enskilda behov som individer.

I det moderna, gröna samhället är det många behov som ska tillgodoses. Det har vi pratat om tidigare när vi har pratat om till exempel riksin-tressen. Det handlar om vårt välmående, de stora klimatutmaningarna och den livsmiljö runt omkring oss som påverkar hur vi mår och lever våra liv i vardagen.

Det innebär prioriteringar. Jag tror att de prioriteringarna till sist behö-ver göras av dem som berörs mest, det vill säga människor med lokalkän-nedom i kommuner och regioner. Men för att våra gemensamma behov också ska tillgodoses behöver vi balansera de lokala och regionala beslu-ten mot nationella behov och en tydlig riktning.

I det moderna samhällsbygget är det en utmaning att bygga täta och hållbara städer för att hålla nere transportbehovet och samtidigt stimulera en hälsosam livsstil. Men det handlar också om att i mindre urbana miljöer binda samman samhällen med andra färdmedel än bil.

Det leder oss in på två av de många frågor som hanteras i motionerna i dag. Det handlar om buller, det vill säga oväsen, som det har kallats, och cykling.

Det finns många sätt att ta sig fram här i världen. Vissa är hållbarare och viktigare än andra. Vi vet allihop att det är nödvändigt att minska ut-släppen från våra resor. Det är till och med så att det inte hjälper om bilarna går på solel, för de tar helt enkelt för mycket plats. Själva gatorna som de rullar på tar för mycket plats. Dessutom slits gatorna i rasande fart och kostar otroligt mycket i underhåll. Det låter också alldeles för mycket om flera av våra färdmedel.

Som ni vet har bullerreglerna ändrats under föregående år. De senaste ändringarna trädde i kraft så sent som vid årsskiftet. Låt oss därför vänta och se vilka effekter det blir innan vi gör ändringar som ökar risken för ohälsa.

Låt oss i stället se vad vi kan göra för att sänka bullernivåerna. När färre kör bil och när bilarna till exempel rullar saktare i vissa områden åtgärdar vi bullret vid källan. Som vid mycket förebyggande arbete är det där man ska sätta in åtgärderna.

Att skapa mer levande och myllrande stadsmiljöer där cykling och kollektivtrafik prioriteras går därför hand i hand med att mer mark blir till-gänglig för att bygga bostäder. Samma sak är det när vi flyttar eller stänger ned en citynära flygplats.

Cykling är ett tyst och bekvämt sätt att färdas i den täta staden. En nationell cykelstrategi är i antågande, och det är ett sätt att påverka fram-tiden. Vi vet att hälsan förbättras om vi cyklar, antingen hela vägen mellan

A och B på vår resa eller fram till en bytespunkt där vi kan gå över till tåg eller buss.

Vi vet också att miljön mår bra om människor cyklar oftare och lämnar bilen hemma när det fungerar. Här kommer ett samspel med markägare att behövas för att göra cykeln till en del av kollektivtrafiken. Jag tror att en tydlig ambition från staten blir ett bra stöd till regionerna, precis som de regionala cykelstrategier som tas fram runt om i landet hjälper till att knyta samman kommuner.

Herr talman! Visst ser du den nya, gröna, sköna världen framför dig: lugna bostäder nära kollektivtrafik, myllrande stadsmiljöer och cykelvägar som blir en del av kollektivtrafiken även utanför de täta, hållbara städerna. Jag ser det framför mig – och jag gillar det!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 6 Fri- och rättigheter

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU15
Fri- och rättigheter
föredrogs.

Anf. 20 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera KU:s betänkande 15 om fri- och rättigheter. Betänkandet behandlar yrkanden från det här årets och förra riksdagsårets allmänna motionstid.

Till att börja med kan jag konstatera att det i den här kammaren finns en stor majoritet för att upprätthålla och utveckla ett generöst skydd för våra fri- och rättigheter. Är vi inte eniga handlar det oftast om hur snabbt saker ska ske eller om någon liten detalj. De stora styckena, de stora principerna och de stora dragen är vi överens om.

Tyvär finns det ett stort undantag till den här mycket positiva hållningen hos kammarmajoriteten till de grundläggande fri- och rättigheterna, och det är den hållning som Sverigedemokraterna har i dessa frågor. I betänkandet blir hela deras världsbild och syn på människor som inte är som de själva tydlig genom det otal reservationer som de har i betänkandet efter floden av motionsyrkanden från sverigedemokratiska ledamöter om att begränsa andra människors mänskliga fri- och rättigheter.

Idé, tanke och vilja verkar enbart utgå från majoritetens, den starkes, rätt att kunna sätta sig över den lilla människan. Det blir tydligt, särskilt när man läser att de i regeringsformen vill ta bort skyddet mot diskriminering för vissa grupper. De hävdar att nuvarande ordning inte skyddar svenskar. Det är ett synnerligen konstigt påstående som blir mer och mer befängt ju längre man tänker på det. Med detta resonemang skulle ingen annan än den som har möjlighet att diskriminera till exempel kvinnor, bögar, muslimer, pingstvännen eller människor med en annan hudfärg kunna vara svensk. Enbart den som kan diskriminera skulle i så fall kunna vara svensk.

Prot. 2015/16:88

7 april

Fastighetsrätt

Fri- och rättigheter

I sin iver att göra människor rättslösa och utsatta är Sverigedemokraterna också villiga att göra människor statslösa. Det är en hållning som går helt på tvärs med den hållning som världens länder sedan 1961 har stått bakom genom FN:s konvention om att bekämpa statslöshet.

År 2006 hade UNHCR i sina register ungefär 2,6 miljoner människor världen över som var statslösa. Deras uppskattning var dock att ungefär 11 miljoner människor på vår glob var utan ett medborgarskap. Det är en summa som Sverigedemokraterna vill fylla på, helt i strid med de principer om medborgarskap som finns angivna i regeringsformen samt i internationella konventioner och åtaganden.

Herr talman! Sist men inte minst skulle jag vilja nämna deras syn på religionsfrihet. Det är tydligt att de vill ta bort religionsfriheten för dem som råkar vara muslimer. Muslimer ska inte få ha böneutrop, trots att det inte stör någon i de enstaka fall som vi har haft i Sverige. De ska inte få bära slöja om de råkar vara under 15 år. Detta är mycket konstigt, och det står också i strid med en fundamentalt erkänd frihet, nämligen religionsfriheten.

Sist men inte minst ska jag nämna att jag tycker att det är mycket positivt att utskottet, i stora drag i alla fall, är överens om att vi måste få till stånd någon form av möjlighet till skadestånd i händelse av kränkningar i enlighet med Europakonventionen. Det följer av att om domstolen i Strasbourg finner att någon har utsatts för en kränkning ska denna person ha rätt till skadestånd. Denna rätt finns inte enligt svensk rätt, och det är rimligt att svenska domstolar ska kunna döma ut sådana skadestånd.

Jag ska ta upp ytterligare en fråga där Sverigedemokraterna tyvärr säger nej. Vi ska tydligen inte följa Europakonventionen och rättigheterna enligt den. Det verkar inte vara viktigt för detta parti, som gör sitt allra bästa för att ta bort rättigheter från dem som behöver dem allra mest.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 7 Frågestund

Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, statsrådet Per Bolund, socialförsäkringsminister Annika Strandhäll och statsrådet Gabriel Wikström.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Prot. 2015/16:88

7 april

Frågestund

YA-jobb till nyanlända

Anf. 22 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern. Vi ser att arbetslösheten ökar bland utrikes födda och nu faktiskt omfattar mer än hälften av alla arbetslösa. Efter åtta år har knappt hälften kommit i jobb.

Enligt en del av regeringens överenskommelse med Alliansen i oktober, om flyktingkrisen, ska yrkesintroduktionsanställningar – YA-jobb – gälla även för nyanlända. Det handlar om att få fler i arbete. I uppgörelsen ingick att även företag som inte omfattas av kollektivavtal skulle kunna tillämpa anställningsformen, då många avtalslösa företag kan erbjuda jobb. Det har nu gått fem månader sedan uppgörelsen, och inget händer. Jag kan konstatera att regeringen antingen inte inser allvaret eller kanske inte är intresserad av att fullfölja överenskommelsen.

Min fråga blir således: Hur länge ska frågan beredas i Regeringskansliet, och när kommer åtgärden att vara på plats?

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig först korrigera: Det är inte så att arbetslösheten bland utrikes födda ökar, utan tvärtom minskar den. Däremot ökar *andelen* av de arbetslösa som är utrikes födda, vilket har att göra med att andelen i arbetsför ålder som är utrikes född också ökar.

När det gäller förändringar av yrkesintroduktionsanställningarna är det färdigberett. När det gäller utvidgningen av de så kallade YA-jobben till att gälla också nyanlända har regeringen, vilket oppositionspartierna är informerade om, för avsikt att fatta beslut om verkställande av detta den 21 april. Den andra delen av yrkesintroduktionsanställningarna är lite knepigare. Det handlar om en kollektivavtalad anställningsform som vi ska öppna för dem utan kollektivavtal, vilket är lite av en tulipanmaros. Det står också i överenskommelsen att detta ska utredas, och vi bereder det inom Regeringskansliet.

Anf. 24 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte får något riktigt svar på frågan från statsrådet och att regeringen lite grann drar benen efter sig. Läget är ju allvarligt, och under tiden hamnar allt fler i arbetslöshet, vilket är beklagligt. Regeringen borde visa att den menar allvar både med överenskommelsen och med att vidta åtgärder för att få fler i jobb. Nu har det redan gått fem månader sedan överenskommelsen, och därför undrar jag om vi kan förvänta oss ett skarpt förslag före sommaren.

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har svarat på frågan. Frågan är färdigberedd, och regeringen räknar med att fatta beslut den 21 april.

Anf. 26 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag har också en fråga till statsrådet Ylva Johansson. Vi i allianspartierna och regeringspartierna enades ju i höstas om en migrationsöverenskommelse, och i denna ingick att antalet kvotflyktingar – vidarebosättningsplatser i FN:s kvotsystem – skulle öka till 5 000. I går gick regeringen ut och meddelade att hälften av platserna i stället ska användas till anhöriginvandring. Detta var *inte* vad vi enades om i höstas, vill jag påpeka. Dessutom går det emot hela grundtanken med FN:s kvotsystem, som bygger på att det är de människor med störst skyddsbehov som ska tas emot på kvot och inte nödvändigtvis de personer som har en släkting i Sverige.

Frågan är därför: Varför vill Socialdemokraterna och Miljöpartiet använda Förenta nationernas flyktingkvotsystem för anhöriginvandring?

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det kanske har blivit ett visst missförstånd här. Vi har kommit överens om att vi ska öka antalet kvotflyktingar till 5 000. Alla kvotflyktingar utses i samarbete med UNHCR. Det är det som är definitionen av en kvotflykting. När man väljer ut kvotflyktingar är det inte onaturligt att man också tittar på personer som redan har en anknytning till Sverige, på samma sätt som man gör andra bedömningar när man väljer kvotflyktingar. Men det handlar alltså om kvotflyktingar.

Anf. 28 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Detta blir ju bara rörigare och rörigare. Bakgrunden är att regeringen har sagt att man vill stoppa familjeåterförening inom gruppen alternativt skyddsbehövande. Sedan får Miljöpartiet kalla fötter kring detta, och då försöker man skapa någon ventil för viss anhöriginvandring. Då ska man ta det av kvoten – från FN:s flyktingkvot ska ni täcka upp anhöriginvandringen! Detta är ju obegripligt. Dessutom bygger ni in incitament för människor att ta sig i de rangliga båtarna över Medelhavet för att kunna få anhöriginvandring just den vägen.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det ingår i överenskommelsen mellan sex partier att vi ska utöka antalet kvotflyktingar. Vi kommer självklart att ha en dialog om hur detta ska gå till. I den lagrådsremiss regeringen har presenterat finns det inte med någonting som gäller kvotflyktingar, utan där har vi möjlighet att ha en dialog. Kvotflyktingar utses i samarbete med UNHCR.

Välfärden och kostnaden för mottagandet av nyanlända

Anf. 30 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! I november förra året valde regeringen att skjuta till 11 miljarder kronor till landets kommuner i ett försök att möta de skenande kostnaderna för mottagandet av nyanlända. I en följdmotion bad jag och mitt parti om ett par saker: Vi ville att man skulle försöka hitta finansiering inom ramen för den befintliga migrationsbudgeten i stället för att låna

pengar, och vi ville ha en garanti för att pengarna verkligen skulle användas inom välfärdens kärnverksamhet. Jag varnade också om att risken är överhängande för att man kommer att behöva gå tillbaka till riksdagen och be om mer pengar om man inte ser över hela kostnadsbilden.

Nu vill regeringen skjuta till ytterligare 10 miljarder, och även denna gång är det tydligen de kommuner som har tagit allra minst ansvar som ska vara prioriterade. Kan statsrådet Bolund garantera att de extra resurserna denna gång verkligen går till välfärdens kärnverksamhet, eller är det rimligare att tro att detta är ytterligare en i raden av satsningar på massinvandring – förklädd till en satsning på välfärd?

Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är uppenbart att kommunerna får mer arbete när det kommer fler människor till vårt land. Från regeringens sida ser vi det som en möjlighet. När det kommer fler människor är det någonting som stimulerar vår arbetsmarknad och gör att vi får en högre omsättning. Vi får också till exempel en tillväxt som blir större än den skulle ha blivit. Vi ser alltså detta som någonting som gynnar svensk ekonomi och det svenska samhället.

Självklart kommer det dock även att medföra kostnader, och därför är det viktigt att vi skjuter till resurser till inte minst kommuner och landsting. Det gör vi av två skäl – dels för att vi ska kunna ge en god start för de människor som kommer till vårt land, så att de kan komma in på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden samt få utbildning som är relevant, dels för att vi ska kunna förstärka välfärden. Det handlar om att verkligen se till att skolan, vården och äldreomsorgen fungerar.

Dessa pengar går nu till kommunsektorn. Det är i slutändan kommunerna, landstingen och regionerna som bestämmer hur resurserna ska användas, för att det ska kunna anpassas till de lokala förhållandena.

Anf. 32 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! Regeringen påstår också att satsningen kommer att skapa ett flertal offentliga jobb. Jag kan dock avslöja att välfärden inte enbart handlar om pengar, utan den handlar i minst lika stor utsträckning om utbildad personal. Var gömmer sig egentligen den här arbetskraftsreserven någonstans? Om vi har en lärarbrist i skolan löser vi inte det genom att skjuta till mer pengar till kommunerna, för det finns ju inga fler lärare att anställa. Vore det inte rimligare att fokusera en sådan här satsning på utbildning och bättre arbetsvillkor inom offentlig sektor?

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Självklart är inte det här den enda satsning som regeringen gör för att möta den utmaning vi står inför, utan vi gör ett flertal olika satsningar. Där ingår självklart också satsningen på utbildning. Det kommer att utbildas fler lärare och även andra personalgrupper som behövs inom välfärden.

Här ser vi också alla de människor som nu kommer till vårt land som en stor resurs. Här finns ju många som har arbetat som lärare eller inom sjukvården och som skulle kunna ta klivet in och just förstärka den svenska välfärden genom ganska små insatser. Där lägger vi nu också extra resurser från regeringens sida.

Anf. 34 PHIA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll.

I höstas presenterades ett brett åtgärds paket för att minska de ökade sjukskrivningarna med sju områden och 25 konkreta åtgärder. En av punkterna handlar om att se över arbetsgivarnas ekonomiska ansvar för långa sjukskrivningar.

Regeringen har nu presenterat ett förslag om en hälsoväxling som innebär att arbetsgivarna får betala 25 procent av sjukpenningen för anställda som är sjukskrivna mer än 90 dagar. Samtidigt får de en sänkning av arbetsgivaravgiften med samma summa.

Vilka effekter förväntar sig ministern av hälsoväxlingen?

Anf. 35 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Situationen i Sverige är att sjukskrivningarna sedan 2009 har ökat med närmare 75 procent. Vi i regeringen måste göra allt vad vi kan för att vända utvecklingen. Det som vi nu har gjort är att vi har bjudit in arbetsmarknadsparterna till att vara med i den här dialogen med tankar, idéer och kanske överenskommelser som innebär att de i större utsträckning kan bidra till att vända utvecklingen av sjuktalen som ökar i en alldeles för hög grad.

Om arbetsmarknadens parter inte kommer fram här kommer regeringen att överväga att gå fram med lagstiftning. Vad det då handlar om är att vi får en lite större rörlighet när det gäller sjukfrånvaron och kostnaderna för sjukfrånvaron, det vill säga att de arbetsgivare som är duktiga, sköter sig, har frisk personal och jobbar på ett förebyggande och bra sätt kommer att få en lägre kostnad för sjukfrånvaron, medan de arbetsgivare som har och under ganska lång tid har haft en hög sjukfrånvaro kommer att få en något högre kostnad.

Anf. 36 PHIA ANDERSSON (S):

Fru talman! Kommer hälsoväxlingen att innebära att det blir större kostnader för kommuner och landsting? Där är ju sjukfrånvaron som högst, och de är redan i ett pressat läge. Vad kommer det att innebära?

Anf. 37 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Alla kommer att vara vinnare om vi lyckas vända utvecklingen med de höga kostnaderna för sjukskrivningar som vi ser just nu. Vi har en klar överrepresentation inom kommuner och landsting. Det är socialsekreterare, sjuksköterskor och lärare som toppar sjukstatistiken. Där har vi också ett stort rekryteringsbehov de kommande åren.

Därför kommer ett aktivt arbete för att mota det här tidigt i ett sjukfall att göra alla till vinnare.

Anf. 38 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Min fråga är till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson.

Det är ungefär ett halvår sedan vi gjorde en migrationsöverenskommelse. Som alltid vid överenskommelser är det ett givande och ett tagande. Det finns saker som man har lättare att tycka är bra medan andra saker ligger lite längre ifrån.

För Centerpartiets del var det oerhört viktigt att överenskommelsen gällde sådant som skulle underlätta nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Vi hörde i ett svar här tidigare att det är på gång att utöka YA-jobben till att gälla även nyanlända, och det är mycket välkommet.

Men det finns en annan del i överenskommelsen där det ännu inte har hänt någonting. Då handlar det om att även de företag som inte omfattas av kollektivavtal ska ha möjlighet att vara en del av den här lösningen. I den här frågan, precis som i så många andra frågor, beror det på var man befinner sig på den politiska skalan när det gäller vad man tycker är bra eller inte. Men ingenting händer i den här frågan. När avser arbetsmarknadsministern att sätta fart på denna del?

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Som jag sa i ett tidigare svar är yrkesintroduktionsanställningar en kollektivavtalad anställningsform. Nu ska vi öppna dem också för företag som inte har kollektivavtal. Det är klart att det inte är alldeles enkelt.

Så här står det i överenskommelsen: YA-jobb bör även utvidgas till att gälla arbetsgivare som inte omfattas av kollektivavtal. En förutsättning för detta är att villkoren för den anställde motsvarar kollektivavtalsnivå samt att den utbildning och handledning som arbetstagaren har rätt till säkras. Det bör utredas hur och vem som ska säkerställa detta.

Det här är en fråga som vi arbetar med inom regeringen. Det är inte alldeles enkelt. Det kommer att ske, och vi bereder frågan i Regeringskansliet.

Anf. 40 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Om man inte sitter i regeringsställning är detta inte ett svar som är tillfredsställande, utan tvärtom ser jag en stor oro i det. Så här långt har det inte funnits några samtal för att börja sondera terrängen kring vad de andra partierna i migrationsöverenskommelsen skulle vilja se i utredningen. Därför känns det som att det här är ett svar som inte förpliktar. Frågan är: Gör det verkligen det?

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Överenskommelsen från i höstas innehåller en lång rad punkter. Vi betar av dem en efter en, och vi har en dialog med de partier som har ingått överenskommelsen om på vilket sätt vi ska arbeta. Också denna punkt kommer självklart att verkställas.

Anf. 42 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Min fråga går också till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson.

För en vecka sedan kom beskedet att ledningen för Findus hade beslutat att efter 70 år flytta produktionen från Bjuv i Skåne till Tyskland. Det handlar om 450 personer som förlorar arbetet. Det är Findus nya ägare, Nomad Foods med säte i skatteparadiset Brittiska Jungfruöarna, som har fattat beslutet. De köpte Findus så sent som i november förra året.

Samma torsdag förra veckan drabbades även Aneby i norra Småland, där lekplatstillverkaren Hags beslutade att flytta sin produktion till Polen. 225 anställda förlorar jobbet.

På lördag arrangeras en manifestation i Bjuv, ett samhälle med 15 000 invånare men där 13 000 människor har gått med i en facebookgrupp för att stoppa nedläggningen av Findus. Från Vänsterpartiets sida deltar vår partiledare Jonas Sjöstedt.

Arbetarrörelsen behöver stå enad i kampen för att motverka skatteflykt och kortsiktiga vinstintressen. Jag undrar vad regeringen gör för att se till att jobb stannar i Sverige.

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jobb stannar i Sverige och jobben växer i Sverige. Vi har en god situation på det hela taget. Det är en stark jobbtillväxt i Sverige just nu. Men frågan om Findus nedläggning i Bjuv är naturligtvis allvarlig. De nya ägarna köpte företaget så sent som i november. Företaget har väldigt långa anor. Det är ett välskött och lönsamt företag. Det är inte bara de anställda som nu berörs, utan det är också väldigt många bönder som är leverantörer till Findus, inte minst av ärtor, som nu påverkas.

Det här är allvarligt. Man har haft ett väldigt gott samarbete med kommunen. Kommunen har ställt upp med många olika insatser för att det ska finnas bra förutsättningar för företaget. När de nya ägarna tog över deklarerade man att man var en långsiktig ägare. Därför slog beskedet i torsdags ned lite som en blixtnedfall från klar himmel.

Jag är också väldigt förvånad och upprörd över detta. Därför träffade jag företrädare för Bjuvs kommun, facket och Arbetsförmedlingen så sent som i måndags för att diskutera denna fråga.

Anf. 44 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! För Vänsterpartiet är det tydligt att det är alldeles för billigt att lägga ned och flytta företag från Sverige, och så kan vi faktiskt inte ha det. Vi behöver skärpa lagstiftningen, tror jag. Det ska svida mer att lägga ned och flytta utomlands när man bara vill öka sin vinstmarginal.

I andra länder har man lagstiftning som försvårar flytt av företag, och de anställda kompenseras i större utsträckning när flytt sker. Det finns också länder där man lagstiftningsmässigt gjort det enklare för de anställda att ta över fabriker när företag flyttar sin produktion.

Är regeringen beredd att lagstifta för att försvåra för riskkapitalister att flytta lönsamma jobb utomlands?

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har förståelse för att man gärna vill stoppa den här typen av flytt av en lönsam verksamhet som har fungerat väl bort från en kommun. Samtidigt vill jag gärna poängtera att vi i Sverige under många års tid har haft en god erfarenhet av att underlätta förändringar och skydda individen snarare än jobben, och det är den inriktning som regeringen också fortsättningsvis kommer att ha. Men jag har stor förståelse för den upprördhet som man nu känner i Bjuv och de anställda där.

Konsekvenserna av nedläggningen av fas 3

Anf. 46 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern som vi har talat om tidigare, nämligen fas 3.

Jag får nu höra att många arbetsintegrerade sociala företag läggs ned. Det tycker jag känns väldigt tråkigt. De har hjälpt många som har varit långtidssjukskrivna och som har stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. De har varit en brygga för många utsatta personer som har haft det svårt och kanske varit borta från arbetsmarknaden under lång tid.

När regeringen nu avskaffar fas 3 och det läggs ned, vad är budskapet? Jag har svårt att ge ett tydligt budskap till dem som ställer den frågan till mig. Kommer alla som finns i fas 3 att få en strukturerad övergång till annan typ av sysselsättning och integrering på arbetsmarknaden?

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Désirée Pethrus fråga rymmer två aspekter. Den första gäller individerna som befinner sig i fas 3. De är väldigt många, 37 000 ungefär. Varje individ kommer att få en övergång till annan verksamhet. Det är inte gjort i en handvändning, och därför säger vi att vi fasar ut fas 3. Varje individ måste hitta de vägar som leder vidare till arbete eller utbildning för den personen.

Den andra aspekten gäller de arbetsintegrerande sociala företagen. De spelar en viktig roll, och flera av dem kommer att kunna ta emot personer som i dag befinner sig fas 3 för arbetsträning. Det är en ny insats som tidigare inte har varit tillgänglig för personer i fas 3 men som vi nu öppnar för dem. Arbetsträning är många gånger ett bra stöd för att komma vidare till ett arbete.

Regeringen har också gjort en ganska stor särskild satsning på att stimulera arbetsintegrerande sociala företag. Det får jag berätta mer om i mitt nästa inlägg.

Anf. 48 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag har förstått att många av dessa företag lägger ned nu. Det hoppas jag att också statsrådet ser med oro på och gör något åt så att inte fler sociala företag läggs ned, för vi kommer att behöva fler.

Kristdemokraterna anser att det är mycket viktigt att hjälpa framför allt unga personer med funktionsnedsättning. Vad har regeringen för strategi för att få unga personer med funktionsnedsättning in i arbete?

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi behöver fler och växande arbetsintegrerande sociala företag. Därför har regeringen anslagit 60 miljoner kronor till Tillväxtverket för att stödja både tillväxten av och nystartandet av arbetsintegrerande sociala företag. Jag och näringsministern har också tagit ett gemensamt initiativ för att utreda villkoren för sociala företag i ett bredare perspektiv. Detta arbete sker nu inom Näringsdepartementet.

När det gäller unga med funktionsnedsättning har vi till exempel öppnat möjligheten till utvecklingsanställningar inom Samhall.

Psykisk ohälsa bland unga

Anf. 50 STEFAN NILSSON (MP):

Fru talman! Jag har en fråga till folkhälso- och sjukvårdsministern om psykisk ohälsa bland unga.

Bland unga i Sverige har det under senare år skett en viss ökning av självmord. Enligt organisationen Mind försökte 2 300 ungdomar mellan 15 och 24 år ta sitt liv 2014. 170 av dessa dog.

Vad gör regeringen för att förebygga psykisk ohälsa bland unga?

Anf. 51 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar Stefan Nilsson för frågan i ett angeläget ämne som staten på olika sätt har engagerat sig i under lång tid. Tyvärr har satsningar många gånger varit riktade enbart mot den specialiserade psykiatrin, och man har glömt en del av det förebyggande arbetet.

Det försöker vi rätta till genom den överenskommelse som regeringen har slutit med SKL. Här ligger fokus på just tidiga insatser och förebyggande arbete.

I en satsning som är särskilt riktad till unga för att motverka ungas psykiska ohälsa ger vi 280 miljoner kronor per år till landets ungdomsmottagningar. De fungerar redan i dag som en central för unga som mår dåligt och vill få hjälp. Genom denna satsning stärker vi ungdomsmottagningarna och gör dem mer fokuserade på att också hjälpa mot psykisk ohälsa.

Anf. 52 STEFAN NILSSON (MP):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

En grupp som har det särskilt svårt är unga hbtq-personer. Enligt Ungdomsstyrelsens undersökning från 2010 hade så många som 65 procent av transpersonerna under 30 år övervägt att ta sitt liv.

Vad gör regeringen för att förebygga psykisk ohälsa i denna grupp?

Anf. 53 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Förutom den generella satsning och inriktning mot unga som lider av psykisk ohälsa finns det fem fokusområden i den överenskommelse som regeringen har slutit med SKL. Ett av dessa fokusområden är att jobba med riskgrupper, och dit hör inte minst unga hbtq-personer. Genom att peka ut detta tydligt vet vi att en del av medlen och insatserna kommer att gå till denna grupp. Folkhälsomyndigheten har tillsammans med Socialstyrelsen också ett ansvar.

Anf. 54 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Bolund.

Förra året kom det 30 000 ensamkommande barn och ungdomar till Sverige, och man räknar med att det kommer ungefär lika många i år. Väl i Sverige blir man tilldelad en god man och placerad på ett HVB-hem eller ett liknande boende, beroende på vilket behov man har.

Det här är en utsatt grupp. Jag har tyvärr fått en hel del rapporter från konsumentvägledare runt om i landet om att dessa ungdomar i högre grad hamnar i skuld på grund av krediter av olika slag. Det kan gälla mobilabonnemang, kläder eller vanliga hemutrustningslån. När konsumentvägledarna väl träffar dem kan det vara för sent.

Vad gör konsumentministern och regeringen för att dessa ungdomar inte ska behöva starta sitt liv i Sverige som skuldsatta?

Anf. 55 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar för en angelägen fråga.

Skuldsättning och framför allt överskuldsättning är tyvärr ett växande problem som drabbar många olika grupper i samhället. Eftersom inga grupper är uteslutna från den problematiken jobbar vi brett med denna fråga.

Regeringen har lanserat en bred strategi mot överskuldsättning som bland annat handlar om att vidta förebyggande åtgärder, som att försöka stoppa vilseledande marknadsföring och se till att marknadens aktörer sköter sig på ett bra sätt. Vi måste också jobba med rehabiliterande insatser när man har hamnat i skuld.

Vad gäller förebyggande insatser är det viktigt att vi har en väl fungerande budget- och skuldrådgivning. Vi håller på med riktlinjer för budget- och skuldrådgivningen i kommunerna så att de vet ungefär vilka arbetsmetoder som fungerar och hur de kan arbeta med dem för att vägleda.

Det handlar också om att skapa tydlighet och ge bättre information på många olika språk så att man kan ta till sig informationen även om man kommer från ett annat land. Det förebyggande arbetet är mycket väsentligt.

Anf. 56 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag känner till strategin och rehabilitering, men det viktiga här är det förebyggande. Jag har förut i talarstolen sagt att utbildning och information är bland det viktigaste, men konsumentvägledarna hinner inte och mäktar inte med att träffa alla dessa ungdomar. Det finns projekt runt om i landet på länsstyrelser och så vidare, men det skiljer sig mycket åt.

Finns det några konkreta förslag från regeringen på ökad information till just denna grupp?

Anf. 57 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! För drygt ett år sedan lanserades en ny, stor konsumentvägledningstjänst som heter Hallå konsument. Den är ett paraply dit alla

konsumenter kan vända sig med sina frågor. Här kan man också få svar på andra språk än svenska.

Detta har avlastat de kommunala konsumentvägledarna från en del ärenden som är enklare att ge svar på. Däremot har de fått fler ärenden som är mer komplexa och som kräver mer tid. Det ger dock en möjlighet att avsätta mer tid till förebyggande arbete, och min och regeringens inriktning är att kommunerna ska prioritera det arbetet.

Koppling mellan medborgarskap och tillgång till välfärden

Anf. 58 LINUS BYLUND (SD):

Fru talman! Min fråga går till socialförsäkringsministern.

Svensk välfärd har i mycket mindre utsträckning än i många andra länder en tydlig koppling till medborgarskapet. Människor som befinner sig i Sverige har trots att de inte är medborgare och trots att de inte har bidragit med en enda skattekrona eller ens har någon anknytning till Sverige i princip full tillgång till välfärdssystemet.

Den senaste tiden har detta varit ett ämne för debatt, både avseende stor risk för fusk och bedrägerier samt avseende huruvida denna ordning över huvud taget är rimlig. De två senaste uppmärksammade nyheterna har gällt efterlevandestödet och föräldrapenningen.

Min fråga till socialförsäkringsministern är enkel: Vilka konkreta åtgärder kommer regeringen att vidta för att dels stoppa slöseriet med skatte-medel, dels bekämpa den pullfaktor för migrationsströmmarna som detta kan utgöra?

Anf. 59 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det är viktigt att vi har ett Sverige som håller ihop, ett Sverige där människor bidrar genom arbete men också ett Sverige där människor kan känna en grundläggande trygghet. Det gäller naturligtvis även dem som flyr från krig och terror och söker tillflykt i Sverige och sedermera får ett stadigvarande boende i vårt land.

Regeringen är mycket angelägen om att de nyanlända som har kommit till Sverige så snabbt som möjligt ska få incitament för att komma ut på arbetsmarknaden. Det kan vara en utgångspunkt för att titta på till exempel föräldraförsäkringen, vilket vi nu gör.

När Linus Bylund talar om fusk och bedrägerier och refererar till efterlevandestöd och föräldraförsäkring vet jag inte vad han menar. Han får gärna utveckla det.

Anf. 60 LINUS BYLUND (SD):

Fru talman! Jag kan först säga att jag talade om stora risker för fusk och bedrägerier. Den debatten kan vi ta en annan gång.

Jag skulle vilja ha svar på en enkel fråga som kan besvaras med ja eller nej. Om jag skulle våga mig på att se in i framtiden tror jag inte att jag får ett tydligt svar.

Frågan är: Kommer regeringen inom den närmaste tiden att vidta åtgärder för att tydligt skilja på välfärdsrättigheter för människor som är medborgare i Sverige och för människor som ännu inte är det eller är här tillfälligt?

Anf. 61 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Mitt svar, Linus Bylund, blir det svar som jag precis gav. Regeringen vidtar just nu hela tiden åtgärder för att se till att de nyanlända som har kommit till Sverige så snabbt som möjligt ska få förutsättningar att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Genom det kan de bidra till den svenska välfärden och till att bygga Sverige starkt. Där har regeringen sitt fokus just nu. När de gör det ska de också ha rätt till en grundläggande trygghet i Sverige. Det är vår utgångspunkt.
(Applåder)

Insatser för förebyggande cancervård

Anf. 62 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Gabriel Wikström.

I går presenterade Cancerfonden en prognos över cancersjukdomarnas utveckling de kommande 25 åren. Det är en skrämmande läsning som visar att om 25 år kommer antalet personer som drabbas av cancer att ha ökat från 60 000 till 100 000 per år.

Några av de enskilt viktigaste åtgärderna för att kunna möta utvecklingen är investeringar i förebyggande insatser och att se till att alla oavsett vilka de är och var de bor får tillgång till en bra vård så snart som möjligt efter en diagnos.

Min fråga till statsrådet är: Vad har regeringen gjort, och vad är man beredd att göra ytterligare, för att bryta denna väldigt oroande utveckling?

Anf. 63 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag håller med Lennart Axelsson om att det är en mycket oroande prognos som Cancerfonden presenterar. Det är dock väldigt hoppfullt att de i den rapport de presenterar visar att om man gör rätt saker både förebyggande och när det gäller att ställa om den svenska hälso- och sjukvården går det att möta utvecklingen och få en helt annan utveckling med färre cancerfall och mycket lägre kostnader.

Under denna mandatperiod satsar regeringen totalt 2 miljarder kronor på en mer jämlik cancervård. Det handlar i första hand om att korta väntetider och se till att väntetider i vissa delar av landet som är orimligt långa blir mycket kortare. Vi vet i dag att det kan skilja upp till tre gånger så lång till från det att man har fått en välgrundad misstanke om cancer till att man kommer till behandling bara på grund av var man bor. Det är helt oacceptabelt.

Anf. 64 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret. Som ledamot av socialutskottet ser jag fram emot ett fortsatt gott samarbete i denna för många helt livsavgörande fråga. Det gäller inte minst åtgärder för att hjälpa unga människor att inte lockas till att börja röka. Varje år dör omkring 5 200 personer av cancer till följd av rökning. Det kan vi ändra på.

Anf. 65 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det håller jag helt med om. Det är därför som regeringen aviserat ytterligare steg för att minska rökningen i det svenska samhället. Vi vet att rökningen varje år innebär att ungefär 100 000 människor insjuknar och 12 000 dör i vårt land, till en samhällskostnad av 30 miljarder. Kan vi inte minst få färre barn och unga att börja röka är det enorma vinster både för enskilda individer och för samhället i stort.

Uppgift om nikotinhalt på snusförpackningar

Anf. 66 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Även jag vill ställa en fråga till folkhälsominister Gabriel Wikström.

Min fråga lyder kort och gott: Kommer det eller kommer det inte att bli förbjudet från och med den 20 maj i år att ange nikotinhalt på snusdosor?

Anf. 67 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Den här frågan gäller ett EU-produktionsdirektiv som kom i går. Det handlar om tobaken och vilken märkning som ska finnas på olika tobaksprodukter.

När det handlar om smakmärkningen har vi varit tydliga från den svenska regeringen. Frågan om man ska tillåta smakmärkning eller inte på snusförpackningar måste vara en fråga för Sveriges riksdag att besluta om. Det kan man inte göra nere i Bryssel.

När det handlar om innehållsförteckningen tycker vi att det är rimligt att man inte ska ange en innehållsförteckning på tobaksprodukter. Det kan förleda en att tro att bara för att en produkt innehåller till exempel något lägre halter av nikotin skulle den vara mindre farlig än någon annan. Det tycker vi vore missledande.

Anf. 68 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Det är ganska anmärkningsvärt att många i debatten om gårdagens beslut framfört argumentet att det inte berör snuset. Nu får vi besked om att det visst finns en stark påverkan på snuset.

En naturlig följdfråga blir: Om nikotinhaltsmarkering ska förbjudas på cigaretter, vilket jag förstår är den argumentation Gabriel Wikström bedriver, och också tas bort för snus, hur kommer det sig då att regeringens egen tobaksutredning föreslår att det ska bli obligatoriskt med deklaration av nikotinhalt på e-cigaretter?

Anf. 69 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det som utredningen föreslår är förslag som jag fick i min hand för lite drygt en månad sedan. Det är förslag som just nu är utskickade på remiss. Vi får se vad remissrundan säger och vilka synpunkter som kommer in innan regeringen tar ställning till exakt hur vi kommer att gå vidare med förslagen. Det stora målet för regeringen är att kunna minska rökningen i samhället. Det är också där som regeringen kommer att lägga fokus i den fortsatta behandlingen.

Anf. 70 EVA SONIDSSON (S):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Per Bolund.

Enligt en undersökning från Svensk Handel tycker sju av tio konsumenter att frågor som rör miljö, hållbarhet och socialt ansvarstagande är viktiga när de i dag handlar varor. Samtidigt visar rapporter från Naturvårdsverket att den genomsnittliga privata konsumtionen i Sverige är långt ifrån miljömässigt hållbar. Det gäller inte minst utsläppen från svensk konsumtion som sker i andra länder.

Vad tänker statsrådet göra för att underlätta för konsumenterna att agera på ett ur miljösynpunkt hållbart sätt?

Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Eva Sonidsson, för frågan. Det är en fråga som engagerar regeringen och som också engagerar väldigt många svenskar. Som Eva Sonidsson är inne på är det väldigt många som verkligen är engagerade, vill minska sin miljöpåverkan och agera hållbart som medvetna konsumenter.

Samtidigt känner många att det är svårt att få den information som de behöver för att kunna agera på ett medvetet sätt. Här håller regeringen på att arbeta med en strategi för hållbar konsumtion som kommer att innehålla många olika segment.

Vi ser nu många förändringar som sker på konsumentområdet och som är väldigt lovande, där konsumenterna inte bara förändrar vad de köper i mer hållbar riktning utan också förändrar hur de konsumerar. De konsumerar till exempel alltmer över nätet. De använder också mer av gemensam konsumtion. De konsumerar till exempel tillsammans. Det är någonting som kan minska miljöbelastningen ganska avsevärt. De är till exempel med i en bilpool i stället för att ha en egen bil.

Det finns många utvecklingstendenser som är väldigt lovande och som regeringen gärna vill understödja. Där ser vi över regelverken. Framför allt tittar vi på hur informationen kan förbättras till konsumenterna.

Anf. 72 EVA SONIDSSON (S):

Fru talman! Detta är en komplicerad och ganska bred och svår fråga. Ser statsrådet något speciellt område där han tycker att det är viktigare att man går fortare fram för att komma till rätta med problemet inför framtiden?

Anf. 73 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det finns några områden som är särskilt angelägna där vi vet att miljöbelastningen från konsumtion är extra omfattande. Man brukar ofta sammanfatta dem med bilen, biffen och bostaden.

Det är inom de tre områdena som mycket av vår miljöbelastning uppstår. Det handlar om hur vi transporterar oss, hur vi bor och hur vår matkonsumtion ser ut. På alla de områdena har regeringen ett fokus och försöker uppmuntra mer hållbara konsumtionsbeteenden.

Det handlar om att göra ekonomiska incitament som gör att vi minskar vår miljöbelastning men också att ge konsumenterna en större valmöjlighet att välja det hållbara.

Arbetsgivarnas medfinansiering av sjuklönekostnader

Anf. 74 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll.

Regeringen presenterade i går ett förslag om att låta arbetsgivarna medfinansiera sjuklönekostnaderna för långtidssjukskrivna när man har varit sjukskriven i mer än 90 dagar. Detta är ett ganska tydligt löftesbrott från Socialdemokraterna, som var ute och sa tydligt i valrörelsen att man skulle minska kostnaderna för sjuklöner. Nu gör man precis tvärtom.

Kritiken mot förslaget har inte bara kommit från Centerpartiet utan också från starka företrädare för socialdemokratin, bland andra Lena Micko som är socialdemokrat och ersättare i Socialdemokraternas verkställande utskott. Hon lyfte kritiken och sa att detta har prövats tidigare och inte gett något resultat.

Min fråga till ministern är därför: Vad får Socialdemokraterna och regeringen att tro att detta ska ge resultat den här gången? Och vad ser ministern för effekter för företagen som kommer att drabbas av förslaget?

Anf. 75 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för frågan! Regeringen presenterade i går ett förslag om hälsoväxling. Vi har sedan 2009 haft ökade sjuktal med 75 procent, inte minst inom den offentliga sektorn. Detta tar regeringen på största allvar, och vi kommer att göra precis allt som krävs för att vända utvecklingen – till skillnad mot den borgerliga regeringen, som mellan 2010 och 2014 satt på händerna medan sjuktalen ökade med 50 procent.

Det är inte något löftesbrott som har begåtts av socialdemokratin. Vi genomförde vid årsskiftet 2014/15 kraftiga lättnader för små och medelstora företag då vi införde ett högkostnadsskydd för just dessa företag när det gäller sjuklönen. Detta har de små och medelstora företagen varit nöjda med.

Det är en kostnadsneutral hälsoväxling som vi nu inför.

Anf. 76 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Jag delar Annika Strandhälls åsikt att förslaget om kostnadsskydd för små och växande företag var bra, för det var ett centerpartistiskt förslag som den nya regeringen sedermera fortsatte med.

Detta drabbar dock företagen. Det finns fler undersökningar från den tid då det fanns ett system med medfinansiering för långtidssjukskrivna som visar att det inte hade någon effekt.

Hur tror Annika Strandhäll att det kommer att drabba företagen, som får ökade kostnader och inte vågar anställa människor med lång sjukfrånvaro?

Anf. 77 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):
Fru talman! Det är så här: Detta är ett kostnadsneutralt förslag. De små företagen har varit en utgångspunkt när vi har tagit fram förslaget. De skyddas. Ungefär 0,3 procent av företag med en anställd kommer att kunna drabbas av detta. Dessutom skyddar vi de svaga grupperna på arbetsmarknaden.

Det blir märkligt när Fredrik Christensson jämför med någonting som kom för tio år sedan och som skiljer sig från detta på väsentliga punkter.

Åtgärder för lågutbildade nyanländas inträde på arbetsmarknaden

Anf. 78 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag har en fråga till integrationsministern – eller vad man nu kan kalla Ylva Johansson, arbetsmarknadsministern. Nu har vi i alla fall någon som är ansvarig för frågorna. Men frågan är: Var finns integrationspolitiken?

Från Liberalernas sida välkomnar vi satsningarna på snabbspår och validering. Men vi ser också att regeringen satsar enbart på högutbildade. Vad händer med de lågutbildade nyanlända som har kommit till Sverige? Runt 50 procent av dem som har kommit till Sverige har inte någon typ av utbildning som gör att de kan gå in i jobb med snabbspår eller validering.

Liberalerna är tydliga. Vi vill satsa på startjobb med lägre lön, låg inkomstskatt och avskaffade arbetsgivaravgifter. Det innebär i praktiken 14 000–16 000 för de här individerna. Det är mer än vad 2,1 miljon av svenskarna har i inkomst redan i dag. Vi ser att det är bättre att man har ett jobb än att man i åtta års tid – vilket är snittet – sitter utan något jobb, går arbetslös och känner att man inte deltar och är med i det svenska samhället.

Vad har ni för satsningar för lågutbildade personer?

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Av dem som kommer till Sverige nu är det ungefär en tredjedel som har en eftergymnasial utbildning, ungefär en tredjedel som har en gymnasial utbildning eller är i närheten av det och ungefär en tredjedel som har en mycket låg utbildning.

Bland dem som har en låg formell utbildning finns personer som har yrkeskunnande som är gångbart på svensk arbetsmarknad. Det finns bilmekaniker, och det finns kockar som kanske inte har gått någon formell utbildning men som ändå kan ett yrke och som rimligen ska arbeta inom sitt yrke.

Det finns dock även personer som kanske inte har en formell utbildning och som inte har yrkeserfarenhet. För dem är det en stor utmaning när de kommer och ska in på den svenska arbetsmarknaden. Därför satsar regeringen stort på kombinationer av utbildning och arbete. Vi öppnar yrkesutbildningar också för dem som inte har nått upp till gymnasiekompetens. Vi tittar över utbildningsplikt tillsammans med partier som har ingått den överenskommelse vi har gjort. Vi tittar också på moderna beredskapsjobb.

Anf. 80 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Sverige står inför större utmaningar än vi någonsin har gjort när det kommer till integration. Men man vågar inte ens säga att det

finns en integrationspolitik eller en integrationsminister. Jag tror att vi behöver se lite längre och försöka ta emot uppgifterna på en högre nivå än bara utbildningar, yrkesutbildningar och liknande.

Jag vänder mig emot ett system där vi har en socialförsäkringsminister som säger att hon vill lagstifta om parterna inte kommer överens. Men på arbetsmarknadsområdet kommer ju inte parterna överens, och de här personerna drabbas.

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Sverige står inför stora utmaningar. Jag delar den uppfattningen. Det kommer att krävas många nya åtgärder.

Sverige har också goda förutsättningar och stora möjligheter. Sverige har högre sysselsättningsgrad bland utrikes födda än genomsnittet i EU. Den grupp som ökar sin sysselsättningsgrad snabbast i Sverige i dag är utrikes födda kvinnor. Det finns alltså också sådant som går åt rätt håll på svensk arbetsmarknad. Då bör man vara försiktig med att införa systemförändringar som slår undan benen för den svenska modellen.

(Applåder)

ILO-konvention om företagshälsovård

Anf. 82 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Den 24 april är det 30 år sedan ett enigt arbetsmarknadsutskott och sedan en enig svensk riksdag fick Sverige att som första land i världen ställa sig bakom ILO-konventionen 161 om företagshälsovård. I konventionen stadgar de stater som ställer sig bakom densamma att man ska garantera god företagshälsovård för alla arbetstagare i landet.

Konventionen ratificerades 1986, och då var ca 80 procent av de svenska arbetstagarna anslutna till någon form av företagshälsovård. Enligt den senaste prognosen är det nu 62 procent.

Nu när det har gått 30 år sedan denna viktiga konvention, där Sverige var först ut, ratificerades är min fråga: Vad bedriver regeringen för arbete för att närma sig ett läge där vi kan uppfylla den konvention som vi var först ut med att ratificera, nämligen en fungerande, anpassad och kvalitets-säkrad företagshälsovård som är tillgänglig för alla arbetstagare på lika villkor?

Anf. 83 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Finn Bengtsson, för en viktig fråga! Det är självklart att detta är en fråga som nu står högt upp på regeringens agenda. Också vi har med oro sett på den utveckling där allt färre har tillgång till företags-hälsovård.

Om man ska vara riktigt noga är det så att den som har bäst tillgång till företagshälsovård på den svenska arbetsmarknaden är en ung man som arbetar inom industrin. Det är inte den som finns där vi i dag har den stora ohälsan, det vill säga bland kvinnor i välfärdssektorn.

Jag hoppas på ett resultat av de samtal som vi nu för med parterna om att mer måste hända i det förebyggande arbetet och i den arbetsplatsnära rehabiliteringen. Vi vill uppmana parterna att ta ett steg fram, sluta avtal och ta ett större ansvar. Där hoppas jag att detta kommer att vara en del.

Anf. 84 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret! Det är precis som ministern säger. Eftersom detta också är en jämlikhetsfråga är det desto viktigare att vi nu efter 30 år sätter fart och får lite motion. Vi skulle lite självkritiskt kunna säga: Varför gjorde inte Alliansen detta? Den frågan kan vara påkallad.

Nu handlar det dock också om att ILO är ett FN-fackorgan för sysselsättning och arbetslivsfrågor, och Sverige har rätt hög svansföring när det gäller att vilja ha en plats i säkerhetsrådet. Då är det kanske mer klädsamt att efterfölja de konventioner vi har skrivit under än att på annat sätt lobba för den typen av placering.

Anf. 85 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det gäller att någonstans ha för ögonen att det inte bara handlar om att få tillgång till en företagshälsovård. Det handlar också om att ha en företagshälsovård av god kvalitet som är multidisciplinär. Där kan man se att det brister även hos de arbetsgivare som erbjuder företagshälsovård i dag, till exempel inom den offentliga sektorn.

Lagen om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor

Anf. 86 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Jag ställer min fråga till statsrådet Gabriel Wikström.

Vad gör regeringen för att den lag om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor som började gälla den 1 april i år blir verklighet?

Jag får ganska många mejl och även samtal från kvinnor som nu i hälso- och sjukvården möts av beskedet: Det här kan vi inte hjälpa dig med. Vi vet inte hur det här ska göras, vi vet inte hur det här ska finansieras och så vidare.

Det här är en lag som många kvinnor har väntat väldigt länge på. Att slippa åka till grannländerna för att få den här hjälpen är något som man verkligen har sett fram emot.

Vad kan regeringen göra?

Anf. 87 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Barbro Westerholm, för att du lyfter en mycket angelägen fråga! Detta är, precis som Barbro Westerholm påpekar, någonting som många har väntat på i flera år. Tack vare regeringsskiftet blev det plötsligt möjligt att få en majoritet i Sveriges riksdag för den här lagändringen.

Jag kan konstatera att regelverket finns på plats och att allting finns på plats från statens sida för att man ska kunna sätta igång, men landstingen drar benen efter sig. Det finns naturligtvis undantag. Region Örebro har ett arbete som är igång och har kommit långt, men alldeles för många av de andra landstingen gör alldeles för lite.

Från regeringens sida kommer vi nu att följa utvecklingen mycket noga. Vi kommer att ha en nära dialog med landstingen för att ifrågasätta varför det inte går snabbare. Detta skulle ha kunnat vara på plats redan den 1 april.

Anf. 88 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Assisterad befruktning för heterosexuella och lesbiska par har vi haft i många år. Metodiken och kunskapen om hur man ska möta människor finns alltså där.

Det är obegripligt att man nu sätter käppar i hjulet för detta. Vi har väntat i 31 år från den första motionen till att den här lagen blev verklighet. Att man nu ska ha en oviss väntan framför sig som kvinna tycker jag är oacceptabelt.

Anf. 89 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Från en del landstingsföreträdare har man också hört propåer om att staten borde ha skickat mer pengar när man lagstiftade, men staten skickade inte med pengar när man möjliggjorde för assisterad befruktning för de grupper som Barbro Westerholm talar om, och då borde man inte behöva göra det för detta heller.

Jag förstår inte varför landstingen drar benen efter sig. Vi följer utvecklingen noga, och vi ska naturligtvis ligga på för att alla kvinnor ska kunna få den här rätten.

Regeringens politik för att förebygga att företag lämnar Sverige

Anf. 90 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! Min fråga går till Ylva Johansson. För inte så länge sedan annonserades att lekplatstillverkaren Hags i småländska Aneby har planer på att flytta till Polen. 200 anställda berörs i en kommun med ca 6 500 invånare. Nedläggningen drabbar den lilla orten i min valkrets Jönköping hårt.

Trenden att företag överväger att lämna landet ökar i dessa tider då de behövs mest här hemma. Vad gör regeringen för att förebygga den svenska företagsflykten till andra länder?

Anf. 91 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag förstår att Sotiris Delis är oroad. Det är alltid allvarligt när det blir en företagsnedläggelse och varsel på en mindre ort, och det påverkar ofta hela bygden.

Det är oerhört viktigt att vi har ett företagsklimat i Sverige som gör att företag kan växa och bli fler. Det har vi dessbättre. Företagen växer och blir fler och anställer fler. Vi har en mycket stark jobbtillväxt. Vi har en mycket stark ekonomisk tillväxt. Vi har fler lediga jobb än vi någonsin har haft, och varselnivån i Sverige är nere på en mycket låg nivå.

För Sverige ser det alltså på det hela taget mycket bra ut när det gäller att jobben växer till och att varslen är mycket få. Det är dock ingen tröst för dem som drabbas i Aneby. Det är alltid ett allvarligt läge på en ort när ett större företag varslar. Då är det viktigt att vi har en väl fungerande arbetsmarknadspolitik och att Arbetsförmedlingen finns på plats.

Anf. 92 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Detta hjälper inte Anebyborna. Här i kammaren nämnde statsrådet att hon hade besökt ett annat företag och intresserat sig för det. Tänker statsrådet visa samma intresse för detta

företag och ta reda på varför Hags från lilla Aneby tänker flytta produktionen? Det här drabbar 200 personer.

Prot. 2015/16:88

7 april

Frågestund

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har inte besökt Findus. Jag har träffat företrädare för facket, kommunen och Arbetsförmedlingen i Bjuv.

Vi har en statsrådsgrupp, en varselgrupp, inom Regeringskansliet som alltid är inkopplad när det gäller större varsel. Vi har en beredskap att agera om det behövs. Jag försäkrar mig alltid om att Arbetsförmedlingen har de resurser som krävs för att kunna hjälpa individerna vidare till ett nytt jobb. Det har man. Dessbättre har vi en god arbetsmarknad generellt just nu, så det ser ändå ljusst ut i det avseendet.

Dokumentation av nyanländas utbildning

Anf. 94 LENA EMILSSON (S):

Fru talman! Min fråga vänder sig till statsrådet Ylva Johansson. Nyanlända som kommer till Sverige har med sig utbildning, erfarenhet och kunskaper i sitt bagage. Tanken är att det ska ske en inventering av detta när de kommer till Sverige. Många arbetsgivare ser en potential i att de nyanländas kunskaper ska kunna användas i deras verksamheter. Skolan är ett sådant exempel. Men skolorna har svårt att hitta de personer som har de pedagogiska kunskaper som behövs.

Hur arbetar regeringen för att de nyanländas utbildning och kunskaper ska dokumenteras och på något sätt också göras tillgängliga för de skolor, företag och verksamheter som vill anställa?

Anf. 95 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, Lena Emilsson, för en mycket angelägen fråga! Det är precis som Lena Emilsson säger att de som kommer till Sverige har med sig yrkeserfarenhet och kunskap som vi behöver i Sverige. I en del yrken är det skriande behov av just den kompetensen, inte minst inom skolan och sjukvården men också inom många andra yrken. Det är därför regeringen har infört de så kallade snabbspåren där vi snabbt kan hjälpa människor med erfarenhet av att arbeta som till exempel lärare, läkare, kock, styckare och en lång rad andra yrken så att man kan få en kompletterande utbildning för att kunna jobba i sitt yrke i Sverige.

Vi har också gett Arbetsförmedlingen ett nytt uppdrag med tidig kartläggning av kompetens för asylsökande och för nyanlända även redan ute på anläggningsboendena. Det är ett uppdrag som Arbetsförmedlingen nyligen har börjat arbeta med.

Anf. 96 LENA EMILSSON (S):

Fru talman! Det var ett glädjande besked. Från det att man ansöker om asyl till att man får ett permanent uppehållstillstånd kan det gå lång tid. Hur ska vi då kunna se till att använda de här personernas kunskaper så att de kommer till nytta i vårt samhälle redan från det att de söker asyl?

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det behövs flera olika insatser. Arbetsförmedlingen har haft ett pilotprojekt igång för tidig kompetenskartläggning som man nu drar lärdom av för att bygga ut i en mycket större skala över hela landet. Det handlar också om hur vi kan hjälpa människor att kunna arbeta tidigt, redan under asyltiden. Där har byråkratin satt många käppar i hjulet.

Regeringen har gett ett uppdrag till Skatteverket att utreda hur man kan ge så kallade samordningsnummer till alla asylsökande och också att återkomma med eventuella författningsförslag för att kunna säkerställa att man får de praktiska sakerna lösta.

Översyn av adoptionsbidraget

Anf. 98 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Jag har en fråga till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll. Kostnaden för att adoptera har mer än fördubblats sedan början av 2000-talet. I dag ligger summan på runt 200 000 kronor för ett barn. Utöver detta tillkommer kostnaden för föräldrautbildning och en eventuell adoptionsresa.

Det nuvarande adoptionsbidraget från Försäkringskassan ligger på 40 000 kronor, och den senaste höjningen gjordes år 2000. Kommer ministern att verka för en översyn av adoptionsbidraget så att fler har möjlighet att adoptera?

Anf. 99 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Thomas Finnborg, för frågan! Jag har också följt det här och är insatt i den debatt och diskussion som förs kring att kostnaden har ökat så kraftigt och att det gör att färre personer faktiskt har möjlighet att adoptera.

Jag ska vara helt ärlig och säga att den här frågan just nu inte ligger på mitt bord. Men jag kommer naturligtvis, också med utgångspunkt från den här frågestunden, att ta med mig den och uppmärksamma den ytterligare. Tack för det!

Anf. 100 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! År 2002 adopterades ca 1 000 barn. År 2014 uppgick antalet till 345. Antalet har alltså minskat med två tredjedelar. Det beror kanske inte bara på att man inte har råd, utan det råder andra bestämmelser om adoption i olika länder.

Men det är viktigt att det aldrig får bli en inkomstfråga. Jag skulle gärna se att man tittar på detta.

Anf. 101 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tar med mig detta.

Anf. 102 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till socialförsäkringsministern angående förslaget om att 19-åringar ska kunna få sjukersättning, alltså det som tidigare hette förtidspension.

Det här är ett förslag som är ovärdigt gentemot de enskilda personer som väldigt tidigt i livet får beskedet att de aldrig kan jobba och försörja sig själva utan stämpas som bidragsberoende för alltid.

Det sänder också väldigt märkliga signaler. Om vi ska klara välfärdens finansiering framöver behöver fokus vara på hur alla kan bidra så mycket som möjligt utifrån sin förmåga. Fokus bör inte vara på att stänga människor ute så långt som möjligt från arbetsmarknaden.

Min fråga är helt enkelt: Hur resonerar regeringen i den frågan?

Anf. 103 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Detta är ett svar på den kritik som bland annat Riksrevisionen har fört fram mot aktivitetsersättningen. Det har skett en kraftig ökning av antalet personer med aktivitetsersättning sedan 2003. Prognosen ligger nu på att ca 50 000 unga under 29 år kommer att ha aktivitetsersättning 2020. De flesta av dem som diagnostiseras i dag får detta på grund av psykisk ohälsa.

Den departementsskrivelse som regeringen nu har skickat ut handlar tvärtom om att öppna möjligheter. Vi öppnar för möjligheter att med bibehållen aktivitetsersättning också kunna studera.

Däremot finns det personer som har multipla funktionshinder där man redan tidigt kan se att dessa personer inte har förutsättningar att komma ut på arbetsmarknaden. De har tvingats till kontinuerliga omprövningar i det gamla systemet, vilket har kritiserats av Riksrevisionen. Därför lägger regeringen nu fram detta förslag.

Anf. 104 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Min fråga gäller alltså den sista gruppen.

Jag vill komplettera med ytterligare ett perspektiv. Jag undrar hur regeringen egentligen har tänkt att den här bedömningen ska göras. Det kan handla om 19-åringar som kanske inte ens har kommit upp i arbetsför ålder, och då ska man alltså göra den bedömningen att denna 19-åring aldrig kommer att kunna arbeta och försörja sig själv.

Hur tänker regeringen att det här ska gå till?

Anf. 105 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Ja, Aron Modig, regeringens departementsskrivelse och förslaget i den baserar sig på granskningar av aktivitetsersättningen som har gjorts. I grund och botten säger du till mig att det inte kan finnas något fall någonsin då en 19-åring i Sverige kan ha ett handikapp av en sådan art att denna 19-åring inte kan delta i arbetslivet. Det är det som vi talar om här.

Fri- och rättigheter

§ 8 (forts. från § 6) **Fri- och rättigheter** (forts. KU15)

Anf. 107 MARTA OBMINSKA (M):

Fru talman! Till att börja med yrkar jag bifall till reservation 2.

I regeringsformen slås det fast att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, föreningsfrihet, religionsfrihet, skydd mot tvång att uppge var man står politiskt, religiöst eller kulturellt, rätt till kroppslig integritet och rörelsefrihet, rättssäkerhet, skydd mot diskriminering, rätt till stridsåtgärder på arbetsmarknaden, egendomsskydd, allemansrätt, upphovsrätt, näringsfrihet, rätt till utbildning och forskning är i stort sett våra grundläggande fri- och rättigheter enligt regeringsformen.

Alla svenska medborgare har samma grundläggande fri- och rättigheter, oavsett ålder, kön eller härstamning. De flesta reglerna om fri- och rättigheter gäller även utländska medborgare.

Samtidigt har inte alla fri- och rättigheter som regleras i regeringsformen samma skydd mot begränsande lagstiftning. Skyddet för äganderätten och näringsfriheten är till exempel svagare än det är för exempelvis yttrande-, informations-, mötes-, demonstrations- och föreningsfriheterna.

Rätten att äga är grundläggande i ett demokratiskt samhälle. Carl Bildt, Bengt Westerberg och Olof Johansson uttryckte det så väl något år efter kommunismens fall i Öst- och Centraleuropa:

"Det finns inget land som avskaffat den privata äganderätten samtidigt som en fungerande demokrati har fortsatt att existera. Äganderätt i sig garanterar inte demokrati, men där äganderätten utplånas försvinner också förutsättningarna för en livskraftig demokrati. Den enskilda äganderätten är vidare en oundgänglig förutsättning för en fungerande marknadsekonomi. Endast stater med en tryggad enskild äganderätt har kunnat tillförsäkra sina invånare välbefinnande."

Vi moderater menar, nu som då, att grundlagens skydd mot rättighetsinskränkningar bör vara lika starkt oavsett vilken fri- och rättighet det gäller.

Även när det gäller den enskildes äganderätt borde en inskränkning endast få göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle, och en begränsning bör aldrig få gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. En begränsning bör inte heller få göras på grund av en politisk eller någon annan åsiktdaning och sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

Skyddet för äganderätten bör även anpassas till samhällsutvecklingen. I dag nämns inte immateriella rättigheter i regeringsformens bestämmelser om egendomsskydd. Vi moderater anser att det är angeläget att utreda hur grundlagsskyddet för immateriella rättigheter ska vara utformat.

Det skydd för fri- och rättigheter som ges i regeringsformens andra kapitel gäller generellt sett gentemot det allmänna, men inte mellan enskilda.

Det är dock inte enbart stater utan även enskilda människor och organisationer som kan kränka fri- och rättigheter.

Enligt Europadomstolen handlar Europakonventionen inte enbart om skydd av mänskliga rättigheter gentemot stater, utan också om att konventionsstaterna har ett ansvar att skydda enskilda från rättighetskränkningar utförda av andra enskilda.

Ett exempel på detta är Europadomstolens dom i målet *Söderman mot Sverige*. Det handlade om en ung kvinna som smygfilmades i duschen av sin styvfar. Europadomstolen ansåg att Sverige hade brutit mot artikel 8 i Europakonventionen om rätten till skydd för privatlivet, eftersom staten inte tillhandahöll vare sig straffrättsliga eller skadeståndsrättsliga regler till skydd för kvinnan i den aktuella situationen.

Vi moderater anser att det ska framgå explicit av regeringsformen att staten även har en skyldighet att skydda enskilda från kränkningar av fri- och rättigheter som utförs av andra enskilda.

I fråga om enskilda människors möjlighet att värna sina fri- och rättigheter med stöd av regeringsformens andra kapitel är ett mål som Högsta domstolen avgjorde år 2014 av stort intresse. I domen tillerkändes en person skadestånd efter att han fråntagits sitt svenska medborgarskap i strid med 2 kap. 7 § i regeringsformen.

Bestämmelsen riktar sig i första hand till lagstiftaren och myndigheter, men bör enligt domstolen kunna åberopas av den enskilde som grund för skadeståndsskyldighet för staten. Frågan om och på vilket sätt en motsvarande möjlighet till skadestånd föreligger vid övergrepp mot andra i regeringsformen skyddade fri- och rättigheter är inte entydigt besvarad.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande med anledning av motionsyrkandet om skadestånd vid överträdelse av grundlagsskyddade fri- och rättigheter i regeringsformen. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera frågan om skadestånd vid överträdelse av grundlagsskyddade fri- och rättigheter i regeringsformen.

I de fall då staten eller en kommun gör sig skyldig till en överträdelse av Europakonventionen har det länge varit omdiskuterat om den enskilde som drabbats av överträdelsen har rätt till skadestånd eller inte. Utskottet föreslår även här ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om skadestånd vid överträdelse av Europakonventionen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till reglering av enskilda fysiska och juridiska personers möjlighet att få skadestånd av staten eller en kommun vid överträdelse av Europakonventionen.

Köpenhamnskriterierna kallas de kriterier som en stat måste uppfylla innan den kan bli medlem i Europeiska unionen. Det politiska kriteriet omfattar krav på stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.

Vi har nyligen sett exempel på att medlemsstater efter sitt EU-inträde brister i respekten för fri- och rättigheter. Vi moderater anser att en prövning av medlemsstaternas respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska status bör ske löpande genom en oberoende revision och att det ska finnas möjligheter till sanktioner vid allvarliga överträdelser.

(Applåder)

Anf. 108 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Det är glädjande att intresset för fri- och rättigheter är så stort som det är. I detta betänkande tror jag att det är lite drygt 40 olika yrkanden som inkommit och som ska behandlas i dag.

En stat där medborgarna saknar grundläggande fri- och rättigheter kan egentligen bara benämnas på ett sätt, nämligen som en diktatur. Att försvara det svenska folkstyret och svenskarnas urgamla frihet mot dem som vill förstöra den är en fundamental sverigedemokratisk princip.

Fru talman! I demokratins och folkstyrets nation finns det regler och skyldigheter. Folkstyrets största utmaning är att hitta en balans mellan fri- och rättigheter å ena sidan och regler, lagar och skyldigheter å andra sidan. Ju bättre balans vi kan uppnå mellan dessa värden, desto starkare blir också vår demokrati.

Området fri- och rättigheter omfattar naturligtvis ett flertal olika ämnen och politiska frågor, höga som låga, viktiga som mindre viktiga. De frågor som nu ska debatteras handlar om allt från stärkt stöd för äganderätten och böneutrop till ett tredje kön och förbud mot slöja i offentliga miljöer.

Totalt avhandlas i detta betänkande som sagt ett fyrtiotal olika förslag, och jag kommer snart att komma in på några av dessa. Innan jag gör det vill jag säga att vi har flera reservationer i betänkandet. För tids vinnande yrkar jag dock bifall enbart till reservation 3 om återkallande av medborgarskap och reservation 8 om förbud mot slöja i offentliga miljöer.

Med detta sagt, fru talman, vill jag nu ägna resten av min tid här i talarstolen åt att berätta om några av de förslag som Sverigedemokraterna i dag ställer sig bakom. Jag vill börja med beslutspunkt 3, som handlar om återkallande av medborgarskap.

Sverigedemokraterna vill att det svenska medborgarskapet ska ges till dem som verkligen förtjänar det, till dem som strävat efter det, strävat efter att komma in i samhället och bli en del av det, strävat efter att lära sig vårt språk, strävat efter att lära sig om våra kunskaper, om våra seder och bruk och om våra sociala koder. Inte minst ska människor som kommer till Sverige och vill bli svenska medborgare visa respekt och acceptans för våra fri- och rättigheter samt för våra regler och skyldigheter.

När en person som kommit till Sverige från ett annat land får svenskt medborgarskap ska det också ses som ett kvitto och ett bevis på att han eller hon blivit en del av Sverige och vår gemenskap. På så sätt, fru talman, förstärker vi det svenska medborgarskapet och ser till att det får den betydelse det så väl förtjänar.

Samtidigt som Sverigedemokraterna vill stärka medborgarskapets betydelse vill vi också göra det möjligt att under vissa förutsättningar återkalla medborgarskap.

För det första anser vi att om en person blivit svensk medborgare eller fått uppehållstillstånd på falska grunder, till exempel genom hot, muta eller utpressning eller på annat ohederligt sätt, ska medborgarskapet eller uppehållstillståndet omedelbart återkallas, och personen ska kunna utvisas ur landet.

För det andra bör det vara möjligt att upphäva det svenska medborgarskapet för personer med dubbla medborgarskap som åker utomlands för att ha samröre med terroristnätverk eller liknande. Det bör också vara möjligt att upphäva medborgarskapet för tidigare utländska medborgare med

svenskt medborgarskap som åker på sådana resor, även om personen då blir statslös.

För det tredje anser vi att den som vid födseln hade ett annat medborgarskap än svenskt ska kunna bli fråntagen sitt medborgarskap om han eller hon ägnat sig åt terrorbrott eller annan grov brottslighet eller bedöms ha starkare lojaliteter till främmande makt än till Sverige.

Fru talman! I dag finns det egentligen inga regler som ställer några större krav alls på den som ska beviljas svenskt medborgarskap i den riktning som Sverigedemokraterna vill se. De krav som nämns i lag 2001:82 om svenskt medborgarskap är alltför otydliga och inte på något sätt absoluta. Bland annat krävs att den sökande styrkt sin identitet samt haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt. Om lagstiftarna och myndigheterna hade haft för avsikt att se till att dessa fullt rimliga krav efterlevts hade kanske många av de problem som vi i dag ser med utanförskap, segregation och brottslighet varit betydligt mindre.

Att man kan bli svensk medborgare trots att man inte kunnat styrka sin identitet och trots dokumenterad brottslighet skulle de flesta nog tro enbart var möjligt i Ankeborg. Men de övriga partierna i riksdagen verkar tycka att det är en bra idé att ha denna ordning. Vi anser att lagen om svenskt medborgarskap måste skärpas och bli tydligare. Kraven måste bli absoluta, och om någon som beviljas medborgarskap gör sig skyldig till terrorbrott eller annan allvarlig brottslighet måste denna person kunna fråntas sitt medborgarskap.

Detta är alltså vad Sverigedemokraterna tycker. Låt mig nu citera lite grann ur betänkandet, fru talman, så att det framgår vad andra partier i den här kammaren tycker: ”Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och är inte berett att föreslå några möjligheter att återkalla ett svenskt medborgarskap eller ett uppehållstillstånd på grund av att det har getts på felaktiga grunder eller med hjälp av falska uppgifter. Inte heller är utskottet berett att föreslå några regler om återkallande av ett svenskt medborgarskap på grund av att någon har begått brott av olika slag.” Kort och gott, fru talman: Man är inte beredd att göra någonting.

Fru talman! Sverigedemokraterna föreslår i dag också ett förbud mot slöja i offentliga miljöer. Vi menar att det i alla offentligt anordnade aktiviteter bör vara en självklarhet att motarbeta starka politiska eller religiösa påtryckningar. Slöjan är en symbol med såväl ett religiöst som ett starkt politiskt budskap, vars innebörd går emot de västerländska värderingarna om mäns och kvinnors lika värde. Syftet med slöjan är att skyla flickor och kvinnor för att inte väcka mäns lustar. Detta speglar ett synsätt som både objektifierar alla kvinnor och betraktar män som primitiva varelser som inte kan kontrollera sin sexualitet.

Vad jag anser kan det inte råda något som helst tvivel om. Det religiöst motiverade offentliga slöjbärandet är en civilisationens ökenvandring. När detta omänskliga påbud inte bara påtvingas vuxna kvinnor eller det svenska samhället i stort utan även i synnerhet påtvingas små flickor innebär det enligt vår mening inget annat än att den sexualiserade objektifieringen appliceras redan på mycket unga barn. En sådan ordning saknar motstycke och måste fördömas.

Mot den bakgrunden vill vi att det såväl i skolan som i andra offentliga verksamheter ska råda förbud för barn under 15 år att bära slöja. Även i

denna del menar övriga partier här i riksdagen, tvärt emot Sverigedemokraterna, att dessa medeltida religiösa förtryckarsymboler är förenliga med demokrati, frihet och rättvisa.

Till sist, fru talman, vill jag nämna något om varför vi har invändningar mot att införa en möjlighet att få skadestånd vid överträdelse av Europakonventionen. Sverigedemokraterna är i princip inte emot att enskilda eller juridiska personer ska kunna få utökade möjligheter till skadestånd om de får sina fri- och rättigheter kränkta. Vi menar dock att en sådan specialreglering bör baseras på rättigheterna så som de definieras i 2 kap. regeringsformen, eftersom regeringsformen till skillnad från Europakonventionen står under riksdagens direkta kontroll och vid behov kan anpassas efter folkviljan.

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson (SD).

Anf. 109 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Fru talman! Jonas Millards anförande ger upphov till många frågor och funderingar kring Sverigedemokraternas inställning till grundläggande fri- och rättigheter – fri- och rättigheter som vi har slitit länge för att uppnå i det här landet för att utsträcka till så många som möjligt och för att skydda grupper i samhället som är i behov av statens omsorg och skydd mot övergrepp från andra och från staten.

Det blir för mig ganska underligt att inte höra ett ord i Jonas Millards anförande om reservation 6 om diskriminering, där Sverigedemokraterna föreslår att diskrimineringsskyddet i svensk grundlag ska försvinna. Det är ett ganska anmärkningsvärt förhållningssätt att tycka att samhällets mest utsatta grupper inte ska förtjäna statens skydd. Det är jättekonstigt.

Sedan har vi frågan om religionsfrihet där Sverigedemokraterna friskt ger sig på framför allt muslimer på en ganska historielös grund, i alla fall när det kommer till frågan om slöja.

Min farmor hade faktiskt ganska ofta slöja. Inom till exempel katolicismen går ofta företrädare för olika typer av kloster, framför allt kvinnor, alltså nunnor, klädda i slöja. Ska vi förbjuda det också, eller är det bara en enskild grupp, nämligen de som råkar vara muslimer, som vi inte ska acceptera bär slöja?

Det är historielöst, och det är dumt!

Anf. 110 JONAS MILLARD (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med diskrimineringslagstiftningen. Det var tur att jag fick chans att nämna några ord om detta.

Det handlar i grund och botten om att vi tycker att det är en dålig ordning med en uppräkningslista av olika egenskaper där man säger att utifrån det här och det här kan du bli diskriminerad. Risken med detta är att man faktiskt exkluderar fler människor än man inkluderar.

Vi vill se en allmän lagstiftning där man kan bli diskriminerad även på andra grunder. Men att börja med en uppräkningslista där vi på något sätt ska indexera vilka kriterier som ska vara uppfyllda innan du ska ha någon som helst chans att exempelvis kunna få ersättning för att du blir diskriminerad är inte en bra lagstiftning.

På det sättet ökar risken att fler människor faller emellan, och därför skulle man snarare kunna se att vi faktiskt vill strama upp regelverket, vilket jag kan tycka är beklagligt att Jonas Gunnarsson inte vill.

När det kommer till bärandet av slöja kan jag tycka att det finns en problematik i dag i samhället, även om Jonas Gunnarsson i dag precis som tidigare väljer att blunda för det. Man fortsätter att stoppa huvudet i sanden och ser inte att det finns väldigt många människor i samhället som blir utsatta för hedersförtryck, hedersproblematik och hedersvåld och kanske också blir påtvingade detta klädesplagg.

Det omfattar naturligtvis inte enbart en viss religiös grupp. Vi menar att ingen ska behöva utsättas för hedersförtryck över huvud taget. Är man vuxen är det en annan sak, men som barn ska man slippa bli utsatt för det här. Jag tycker naturligtvis att det ska gälla även i vuxen ålder, men man ska kunna ha rätten att slippa det här absolut enligt lagstiftningen till den dag man är 15 år.

Anf. 111 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Fru talman! Det är klagande att Sverigedemokraterna inte tycker att barn och ungdomar ska omfattas av religionsfriheten. Det är skönt att höra det från Jonas Millard. Det blir väldigt klagande.

Nu är det inte diskrimineringslagstiftningen vi diskuterar eller ens hatbrottslagstiftningen, utan det är ett skydd som finns i regeringsformen. Kan det inte vara så ändå att det finns grupper som under ganska lång tid har varit utsatta för ett förtryck och som förtjänar ett särskilt skydd?

Vi kan till exempel ta kvinnor. Vi vet att kvinnor i det här landet har utsatts för ojämställdhet och förtryck enbart på grund av sitt kön. Borde vi inte då nämna särskilt och specifikt att ett sådant förtryck är oacceptabelt?

Vi kan ta gruppen hbt-personer, som under en lång tid har diskriminerats och stigmatiserats av samhället och staten själv. Staten har då enligt mig ett ansvar att återupprätta värdigheten för den här gruppen och också ta på sig ett särskilt ansvar för att sådan diskriminering inte ska kunna ske. Därför lägger man in ett skydd i regeringsformen.

Vad är det som är så hemskt, Jonas Millard, med att se till att de grupper som har varit utsatta för förtryck ska få ett särskilt skydd? Kan det vara så att det är du, Jonas Millard, som vill fortsätta förtrycka de här grupperna?

(Applåder)

Anf. 112 JONAS MILLARD (SD) replik:

Fru talman! Till skillnad från Jonas Gunnarsson tycker inte jag att man ska tillåta något förtryck över huvud taget. Han verkar tycka att man ska uppfylla vissa egenskaper, och är det så att man inte uppfyller de egenskaperna, ja, då kan man inte heller anses ha blivit utsatt för förtryck.

Det är en ordning som jag tycker är fel väg att gå. Jag tycker att man i stället ska ha en ordning där man inte tillåter förtryck av någon.

Jag beklagar vidare, fru talman, att Jonas Gunnarsson gärna ser att man ska tillåta att flickor så unga som under 15 år gamla påtvingas religiösa maktsymboler som absolut inte hör till 2000-talet utan är något historiskt förlegat som vi borde ha skrotat för länge sedan.

Sverigedemokraterna står upp för alla människors lika värde. Vi står också upp för Europakonventionen. Vi tycker att det är viktigt att påtala fel och brister i samhället, och det gör vi också i detta betänkande när vi tar tydlig ställning när det gäller just diskriminering och menar att man ska kunna omfatta även fler grupper.

Det är fel att göra som Jonas Gunnarsson och flera här inne vill göra. Det är fel när man bara vill inkludera vissa grupper och exkludera desto fler.

Anf. 113 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Fru talman! Vi debatterar nu KU15 Fri- och rättigheter, som behandlar ett fyrtiotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden i höstas och från den förra hösten.

Detta ger extra anledning att påminna sig om många av de goda värden som redan finns i vår regeringsform. Det står till exempel att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Det står också att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Vi kan vidare läsa att det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer och att det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Utöver regeringsformen är Sverige också bundet av internationella åtaganden, Europakonventionen och EU:s stadgar om de grundläggande rättigheterna. Dessa är centrala, och mycket av det här har man kämpat med under generationer för att nå fram.

Utskottet föreslår två tillkännagivanden. Det första handlar om möjligheten att få skadestånd av staten eller kommunen vid överträdelse av Europakonventionen. Det står jag bakom.

Det andra behandlar en utredning, och det tycker jag egentligen inte behövs. Jag väljer för tids vinnande att inte yrka på den reservationen.

I övrigt avstyrker majoriteten i utskottet de övriga motionsyrkandena, och jag står bakom även detta.

(Applåder)

Anf. 114 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Precis som det har sagts här diskuterar vi betänkandet som handlar om fri- och rättigheter och som bygger på motioner från den allmänna motionstiden under det förra riksmötet och det här.

Detta är oerhört viktiga frågor, och vi är som har sagts tidigare i stort sett överens. De senaste 100 åren har vi sett stora framgångar i Sverige. Vi har gjort stora framsteg på det här området, och lagstiftningen gör generellt sett inte skillnad på människor utifrån kön, sexuell läggning, etnisk bakgrund, religion och så vidare.

Samtidigt kan vi se att skillnaderna i livsvillkoren är stora och att de faktiska möjligheterna och friheterna skiljer sig åt, det vill säga att på riktigt få tillgång till samtliga sina fri- och rättigheter.

Kvinnor har fortfarande lägre lön än män. Personer med utländsk bakgrund ställs utanför arbetsmarknaden trots utbildning och goda meriter. Det händer att de inte ens kallas till intervju fast de har goda meriter för ett jobb.

Kvinnor och män blir utsatta för våld på grund av hudfärg eller sexuell läggning. Mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem, och hot om våld är verkligen något som begränsar kvinnors liv.

Religiösa byggnader utsätts för skadegörelse och mordbrand, och flyktingförläggningar likaså.

Trots att lagarna på det stora hela är okej finns fortfarande problem med att tillförsäkra alla människor deras fri- och rättigheter.

Precis som jag sa är lagstiftningen okej. I många andra länder skulle det troligen finnas många fler frågor att diskutera i ett sådant här betänkande. Det skulle finnas många fler frågor om kvinnors rättigheter, hbtq-personers rättigheter och religiösa fri- och rättigheter.

Vänsterpartiet har i detta betänkande två reservationer. Trots att vi tycker att situationen är okej kan det göras lite mer.

Den ena reservationen handlar om skyddet för transpersoner, som är en utsatt grupp. Vi vill också att transpersoner ska ges skydd i grundlagen. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som innebär att könsidentitet och könsuttryck läggs till i 2 kap. 12 § regeringsformen.

Den andra reservationen handlar om att vi vill att det ska tillsättas en utredning för att se över möjligheten att införa ett tredje juridiskt kön som alltså ska vara juridiskt likställt med kvinna och man. För personer som upplever sig som både man och kvinna eller som varken eller och för personer som upplever att könstillhörigheten varierar är det viktigt att inte behöva definieras på ett sätt som inte stämmer med hur de själva definierar sig.

Ett tredje kön finns redan i flera länder, till exempel Australien, Sydafrika och Tyskland. Vänsterpartiet tycker att lagstiftningen i Sverige behöver ses över.

Reservationerna handlar alltså om att förstärka fri- och rättigheterna för utsatta personer. Precis som Jonas Gunnarsson och flera andra har sagt är vi i stora stycken överens, förutom Sverigedemokraterna som snarare vill inskränka rättigheterna för människor. Böneutrop ska förbjudas. Flickor under 15 ska inte få bära slöja. Minoritetens kultur- och samfundsliv ska inte främjas, förutom de fem nationella minoriteternas. Kvinnors rätt till abort ska begränsas. Det senaste sägs inte rakt ut, men det blir effekten av Sverigedemokraternas förslag om samvetsfrihet.

Där jag bor finns en barnmorska på vårdcentralen. Om den barnmorskan inte anser sig kunna utföra de arbetsuppgifter som finns i tjänsten finns det ingen annan som kan göra jobbet i stället. Det finns ingen skyldighet att utbilda sig till barnmorska, men om en gör det måste patienterna faktiskt kunna få den hjälp, vård och behandling de behöver.

Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 7.

(Applåder)

Anf. 115 MATHIAS SUNDIN (L):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till vår reservation 14.

När ett land ansöker om att bli medlem i Europeiska unionen får landet gå igenom en rigorös process av förhandlingar för att man ska kunna säkerställa att landet lever upp till en mängd olika krav. Några av dessa kallas Köpenhamnskriterierna, som ni också har hört här tidigare.

Landet måste vara en demokrati, respektera mänskliga rättigheter, ha en fungerande rättsstat och skydda nationella minoriteter. En av de mänskliga rättigheterna infördes på förslag av en partikamrat, Hadar Cars, på 90-talet.

Processen är inte perfekt, men den är bra. Det mesta av det dåliga som har funnits i länderna sedan tidigare rensas bort så att de har en gemensam bas att stå på i Europeiska unionen. Det ska vara en gemensam respekt för mänskliga rättigheter och en hel del andra kriterier.

När landet väl har kommit in i EU, när det har stått i kön och till slut har blivit insläppt, försvinner mycket av processen. Landet kan börja bete sig dåligt utan att det får några konsekvenser. Vi har sett att några av de östländer som har kommit in kanske inte borde ha fått göra det om de inte hade lyckats försäkra att de skulle leva upp till Köpenhamnskriterierna. Men när länderna väl har kommit in och det har visat sig att de inte lever upp till Köpenhamnskriterierna, de frångår vad de tidigare har åtagit sig, till exempel Ungern och även andra medlemsländer, har det inte fått några konsekvenser.

EU-kommissionen har lagt fram förslag om att införa en rättighetsmekanism för att komma till rätta med detta, men det är ett mycket tandlöst förslag som läggs fram. Framför allt saknas sanktionsmöjligheter. Om man kommer fram till att dessa EU-länder bryter mot kriterierna kan man inte göra så mycket åt det hela mer än att säga ajabaja.

Vi i Liberalerna tycker att det borde bli betydligt tuffare. Det ska finnas en regelbundenhet, bland annat med årliga rapporter om samtliga medlemsländer. De ska granskas utifrån hur de respekterar unionens grundläggande värden. Vi tycker också att det ska göras regelbundna tematiska utvärderingar där man tittar på hur varje rättighet efterlevs inom unionen.

Vi tycker också att EU-kommissionen ska kunna dra länder som inte följer reglerna inför EU-domstolen. Vi tycker också att det ska finnas kännbara sanktioner, till exempel att frysa hela eller delar av EU-stödet. En del av dessa länder tar emot mycket EU-pengar. Vidare ska det vara möjligt att dra in rösträtten i rådet.

Det behövs betydligt tuffare uppföljning av rättigheterna som länderna har lovat att följa när de en gång blev medlemmar i unionen.

(Applåder)

Anf. 116 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Konstitutionsutskottet är ett fantastiskt utskott. På förmiddagen har vi fått syssla med det finaste som en riksdagsledamot kan göra, nämligen att med oväld pröva anmälningar mot regeringens olika ministrar enligt grundlag och praxis.

Men det vi ska debattera i dag, nämligen olika förslag som handlar om mänskliga fri- och rättigheter, är minsann inte mindre dåligt. Det intressanta och viktiga är att det råder en så stor samsyn. När vi kommer med olika förslag ska det också sägas att i svensk politik i vårt land finns det en

stor samsyn om att de mänskliga fri- och rättigheterna gäller oss alla. Genom olika motioner – det här är ett motionsbetänkande – försöker vi att mejsla ut ytterligare om inte denna eller denna fråga också ska bevakas som en mänsklig rättighet.

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att jag står bakom alla mina reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall bara till en av dem, nämligen reservation 10.

Bland de förslag som Kristdemokraterna lyfter fram finns till exempel frågan om samvetsfrihet. Det låter som om det är något nytt och dramatiskt. Det är inte så dramatiskt. Ända sedan 1809 har Sverige faktiskt haft samvetsfrihet i grundlagen. Då hette det att kungen äger ingens samvete tvinga eller tvinga låta. Sedan Sverige gick med i EU har Europakonventionen varit implementerad i svensk lag där också samvetsfrihet nämns. Det är av stor principiell vikt.

Ytterligare har hänt. Den 7 oktober 2010 behandlade Europarådets parlamentariska församling en motion av en svensk riksdagsledamot. I den första paragrafen i den resolution som då antogs slås det fast att ingen person, inget sjukhus och ingen institution ska tvingas att utföra eller medverka till abort, dödshjälp eller någon handling som kan orsaka döden för ett mänskligt foster eller embryo. Vidare framhålls i resolutionen att ingen ska diskrimineras som vägrar medverka till något av detta.

Det här är någonting som Kristdemokraterna vill lyfta fram, dock inte som ett lagkrav. Vi tror att det skulle kunna lösas bättre på den lokala nivån, på sjukhus, så som skett i årtionden ända sedan 70-talets början och förhoppningsvis kan ske även i fortsättningen. Men samvetet är någonting viktigt. Vi har inte råd med människor som inte styrs av sitt samvete.

En annan sak som Kristdemokraterna vill lyfta fram är rätten till liv. Det låter också väldigt dramatiskt, men faktum är att rätten till liv är den mest grundläggande mänskliga rättigheten på vilken alla andra mänskliga rättigheter bygger.

FN:s konvention om mänskliga rättigheter slår fast att ”var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet”. Det borde därför åligga det allmänna att positivt verka för att den rättigheten ska skyddas, främjas och i största möjliga utsträckning förverkligas.

Enligt min och Kristdemokraternas uppfattning bör denna grundläggande mänskliga rättighet ingå i Sveriges grundlag. Man skulle kunna göra ett tillägg i 1 kap. 2 § regeringsformen. Det finns ändå indirekt genom FN-konventionen, ja, men det skulle gott kunna finnas i vår grundlag.

Över huvud taget talar vi i dag i frågan om de mänskliga fri- och rättigheterna om värden. Det är ju det alltsammans handlar om. Det handlar om etik. Etik är ju livets spelregler. Hur uppträder vi mot varandra? Hur bemöter vi varandra? Däri finns ett samtal som skulle vara väldigt viktigt.

Så länge jag har varit riksdagsledamot – jag blev först invald 1991 – har jag försökt väcka det här offentliga samtalet, efter norsk modell. I Norge hade man en värdekommission som försökte och även lyckades få till ett etiskt samtal i hela Norge, vilket ledde framåt. Det finns en del exempel på att också vi i Sverige har lyckats få till ett samtal. En värdekommission är något som Kristdemokraterna föreslår. Vi skulle efter norsk modell kunna sätta oss ned och samtala om vilka grundläggande värden det finns.

Då kan man säga att Sverige redan har konstitutionsutskottet. Det är det vi sysslar med. Tänk om vi fick göra det i en utredning! Tänk om vi fick knyta experter till oss, människor från olika sektorer i samhället, och ännu tydligare än i dag säga: Detta är de värden vi vill räcka över till nästa generation. Det finns redan mycket, till exempel i läroplanen, men det här skulle gälla för alla i vårt samhälle tillsammans. Jag tror att det skulle vara av värde också för den som kommer från ett annat sammanhang och en annan värdegrund att få delta i, höra och ta emot.

Det var några förslag som Kristdemokraterna lämnar för vidare betänkande hos konstitutionsutskottet.
(Applåder)

Anf. 117 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! När vi i konstitutionsutskottet den 22 mars justerade ärendet om motioner gällande fri- och rättigheter konstaterade jag att jag var den enda ledamoten i KU som var nöjd med betänkandet. Alla övriga hade reservationer. Det gjorde att jag kom sist på talarlistan i dag.

Som framkommit i debatten har vi i olika majoriteter i KU lämnat förslag om två tillkännagivanden. Båda tillkännagivandena gäller skadeståndsfrågor. Det ena gäller överträdelser av Europakonventionen. Det andra gäller överträdelser av grundlagsskyddade fri- och rättigheter i vår regeringsform. I det första fallet vill vi att regeringen ska komma med förslag till reglering av skadestånd. I det andra fallet vill vi att regeringen ska tillsätta en utredning.

Det parti som har klart flest reservationer i det här ärendet när det gäller frågorna om fri- och rättigheter är Sverigedemokraterna. Sex reservationer är dubbelt så många som något annat parti har. Jag ser det och innehållet i de sverigedemokratiska motionerna som ett tydligt uttryck för att Sverigedemokraterna vill begränsa människors fri- och rättigheter i vårt land.

För min del vill jag tydligt uttrycka att vårt land utvecklas bäst om vi ger våra invånare fri- och rättigheter så långt det är möjligt utan att det skadar andra invånare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 118 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Min kollega Jonas Millard har redan redogjort för våra andra ställningstaganden i det här betänkandet. Jag tänkte begränsa mig främst till frågan om samvetsfrihet då jag själv har undertecknat den motionen, som finns med i betänkandet.

De senaste åren har frågan om samvetsfrihet för sjukvårdspersonal aktualiserats och debatterats en del i Sverige inte minst i samband med fallet Ellinor Grimmark, en barnmorska.

I Sverige har inte vårdpersonal någon lagstadgad rätt till samvetsfrihet vad gäller att medverka till abort och dödshjälp om det skulle bli aktuellt.

Lagstadgat om vårdpersonalens rätt till samvetsfrihet har man däremot gjort i flertalet av de 47 medlemsländerna i Europarådet. I till exempel vårt grannland Norge är samvetsfrihet för vårdpersonal varken något nytt eller något konstigt. Sedan 1978 har det funnits inskrivet i lagen att sjukvårdsinrättningar ska ta hänsyn till vårdpersonal som av samvetsskäl inte vill utföra eller assistera vid aborter eller liknande ingrepp.

Som tidigare har nämnts i debatter om samvetsfrihet har Europarådet antagit en resolution för att skydda vårdpersonalens rätt till samvetsfrihet. Denna resolution innebär att ”ingen person, sjukhus eller institution” ska tvingas, hållas ansvarig för eller på något sätt diskrimineras för att man på grund av samvetsbetänkligheter inte vill utföra eller medverka till abort, dödshjälp eller någon annan handling som kan orsaka döden för ett mänskligt foster eller embryo.

Samtidigt, vilket också är viktigt, framhålls i resolutionen att om man ska införa lagstadgad rätt till samvetsfrihet måste det också finnas föreskrifter som garanterar att en kvinna som på laglig grund önskar avsluta en graviditet också kan få en abort utförd.

Jag anser det vara beklagligt att just Sverige ska vara ett av de få länder som vägrar ta till sig den här resolutionen, trots att de flesta andra medlemsländer har gjort det.

Det här har gett konsekvenser i Sverige, bland annat i fallet Ellinor Grimmark. Hon hade utlovats en tjänst på Höglandssjukhuset i Eksjö, men när man fick veta att hon av samvetsskäl inte vill delta i aborter drogs hennes tjänst tillbaka. En kort tid därefter miste hon även ett vikariat hon erbjudits på kvinnokliniken i Värnamo. Detta av samma skäl – att hon inte vill medverka till aborter. Fallet har varit uppe i domstol i flera instanser. Det har nu överlämnats till Arbetsdomstolen efter avslag i tingsrätt.

Vi menar att en barnmorska eller läkare, som har utbildat sig till att i första hand rädda liv, inte ska nekas jobb på grund av samvetsbetänkligheter att delta vid aborter. Det betyder inte att vi vill ha någon generell ordning där man av samvetsskäl ska kunna vägra vilka arbetsuppgifter som helst. Det här är särskilt svåra etiska frågor.

Vi måste också tänka på att det i Sverige är möjligt att göra abort upp till vecka 22 samtidigt som det finns exempel på för tidigt födda som har befunnit sig i gränslandet mellan vecka 21 och 22 och överlevt. Vi har fått höra vittnesbörd av barnmorskor som sett foster leva efter aborten och fått lämna dem att själv dö i en rondskål eller något annat ovärdigt. Ska vi verkligen tvinga vårdpersonal att vara med om det här, eller ska vi kunna göra vissa undantag?

Rätten till samvetsfrihet har stöd i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter samt i Europakonventionen, där det uttryckligen står följande: ”Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.”

Det har tidigare varit svårt att veta hur långtgående man ska tolka denna samvetsfrihet. Men nu finns en resolution från Europarådet som begränsar det här till abort och dödshjälp. Där framgår det också tydligt att kvinnans rätt att få en abort utförd måste kunna tillgodoses.

Jag är ändå glad att det finns med i konstitutionsutskottet. Man har fastslagit i betänkandet att de frågor som tas upp i den här motionen gällande samvetsfrihet är av stor principiell vikt. Vi måste tänka på att abort och dödshjälp leder till väldigt svåra konfliktsituationer vad gäller etiska dilemman.

Vi kan komma ihåg att vi i Sverige till exempel har vapenfri tjänst just med tanke på det etiskt svåra i att utsläcka ett liv. Vissa människor klarar helt enkelt inte av det. Nu har vi inte aktiv dödshjälp i Sverige. Vi kan bara föreställa oss vilka svåra situationer vårdpersonalen då ställs inför.

Jag anser det vara beklagligt att det bara är Sverigedemokraterna som tydligt försvarar att rätten till samvetsfrihet ska vara skyddad i svensk lagstiftning. Jag är glad att Kristdemokraterna också tycker att det är en viktig fråga och på olika sätt lyfter den, men jag tycker ändå att det är beklagligt att de anser det vara tillräckligt att det ska lösas på varje arbetsplats. Jag tycker inte att det är tillräckligt. Jag anser att fallet Ellinor är ett tydligt exempel på att det inte räcker. Därför vill jag yrka bifall till reservation 4.

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 119 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Fru talman! Det är lite klurigt. Till att börja med hänvisar Julia Kronlid till ett pågående rättsfall. Det i sig tycker jag är lite konstigt: att vi ska diskutera ett rättsfall som pågår. Det tycker jag att vi ska undvika. Därför blir det lite konstigt med den här reservationen. Vi vet ju ännu inte vart det här rättsfallet tar vägen och hur den här personen kommer att driva fallet, kanske till och med ända upp till Strasbourgdomstolen. Om det hamnar i Strasbourgdomstolen får vi en tolkning av den grundlagsskyddade rättighet som finns i och med att vi har inkorporerat Europakonventionen i vår grundlag.

Jag ska säga något om samvetsfrihet överlag. Ja, det är en viktig grundläggande mänsklig rättighet att man kan säga nej till sådant som går helt på tvärs med ens moraliska och etiska hållning. Det finns bra exempel på när det tillämpas och fungerar. Ett gäller faktiskt barnmorskor. Vi tvingar ingen att bli barnmorska. Det är jättebra – samvetsfrihet. Du slipper att vara barnmorska. Du slipper därmed att utföra aborter. Vi har vapenfri tjänst. Ja, hade du en religion, till exempel, som sa att du inte kunde ta ett vapen i din hand slapp du att göra värnplikten när den fanns aktiv – den går fortfarande att aktivera. Det finns många sådana exempel. Vi tvingar ingen som inte vill döda djur att bli slaktare – samvetsfrihet.

Det är samma sak här. Vi tvingar ingen att utföra en abort som inte vill det. Men väljer man ett yrke där detta faktiskt ingår i yrkesutövningen måste man acceptera det.

Anf. 120 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag nämner exemplet med Ellinor Grimmark för att det visar på att hon hade fått jobbet om det hade funnits en sådan här lagstadgad rättighet. Nu fick hon inte jobbet på grund av det här, och då drivs det vidare. Vi får vänta och se hur det faller ut, men jag menar att det visar på att det kan finnas behov av en lag som gör det här tydligare. Nu är det svårtolkat. Nu ska man tolka det utifrån resolutionen i Europarådet. Det blir tydligare om det finns inskrivet i svensk lagstiftning.

Ska man kunna vara barnmorska ändå? Ja, jag tycker ändå att huvuduppgiften för barnmorskor är att värna liv. Det finns väldigt många arbetsuppgifter som inte är att utföra en abort. De skulle kunna göra en alldeles utmärkt insats utan att delta i det. Det finns en annan motion i ett annat utskott där vi faktiskt föreslår att just abortdelen ska vara en tilläggsutbildning, så att man kan välja huruvida man ska vara legitimerad för att kunna utföra aborter eller inte. Det är också en väg att gå.

Men när vi har den ordning som nu är, att barnmorskor är utbildade till både och, tycker vi att vi ska kunna göra undantag. Vi ser detta som två rättigheter. Den ena rättigheten är rätten att få en abort utförd. Den andra rättigheten är rätten till samvetsfrihet. Vi vill göra en kompromiss så att vi kan tillgodose båda rättigheterna, för det är inte så enkelt att det måste vara det ena eller det andra, tycker jag.

Anf. 121 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Fru talman! Europarådets parlamentarikerförsamling har uttalat denna principiella hållning. Den säger ingenting om just det fall som Julia Kronlid hänvisar till. Den europeiska kommittén för sociala rättigheter, en annan del av Europarådet, har uttalat att det är rimligt att man kan ha sådana krav som vi har i Sverige. Europarådet som helhet har faktiskt inte satt ned foten kring de svenska förhållandena.

Det lär bli intressant, om det här kommer till Strasbourgdomstolen, att få en mer tydlig uttolkning av vad som gäller i det här fallet, men vi är inte där än.

Låt oss säga att en kvinna går till en barnmorskemottagning och har frågor och funderingar kring sin graviditet som kanske innebär att hon kommer att landa i att hon vill göra en abort. Då måste hon kunna få rätt råd. Då måste hon kunna våga ställa de frågor som krävs. Då måste hon veta att de svar hon får är opartiska och grundade på sjukvårdskunnande och inte på en persons principiella motstånd mot aborter.
(Applåder)

Anf. 122 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Det förslag vi har gäller själva utförandet av abort eller dödshjälp. Vi tycker att det är etiskt svåra frågor. Det rör sig om liv eller död för människor. Där bör vi kunna göra ett undantag för människor som har samvetsbetänkligheter. Det rör sig inte om huruvida man ska lämna ut information eller inte, utan det handlar om själva ingreppet.

Sedan tycker jag att det är lite beklagligt att Jonas Gunnarsson har väldigt hög svansföring och kritiserar Sverigedemokraterna för att vilja inskränka olika typer av rättigheter. Det är inte det vi vill. Vi vill snarare bredda det. Samtidigt kan Jonas Gunnarsson inte alls tänka sig att införa en resolution från Europarådet och någonting som också står i Europakonventionen, nämligen rätten till samvetsfrihet. Jag tycker att det är beklagligt. Jag tycker att man kanske ska tänka på hur man själv ser på mänskliga rättigheter innan man anklagar andra.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 10.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 6 april

JuU19 Processrättsliga frågor

Punkt 2 (Kameraövervakning)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

72 för res. 2

42 för res. 3

175 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

176 för utskottet

71 för res. 2

42 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 2: 71 M

Avstod: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Ulf Kristersson (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Hemliga tvångsmedel)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

247 för utskottet

43 för res. 4

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 71 M, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 4: 1 M, 42 SD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU22 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 5 (Anmälan av våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

Votering:

219 för utskottet

71 för res. 4

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 4: 71 M

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Krister Hammarbergh (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Punkt 7 (Det preventiva arbetet mot sexualbrott)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

272 för utskottet

18 för res. 6

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 42 SD, 21 MP, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 6: 18 C

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 8 (En brottsförebyggande strategi)

1. utskottet

2. res. 7 (KD)

Votering:

278 för utskottet

12 för res. 7

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L

För res. 7: 12 KD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 11 (Ytterligare åtgärder för att förhindra tvångsäktenskap)

1. utskottet

2. res. 9 (M, C, L, KD)

Votering:

175 för utskottet

115 för res. 9

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:88

7 april

Prot. 2015/16:88
7 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 42 SD, 21 MP, 18 V
För res. 9: 72 M, 18 C, 13 L, 12 KD
Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 14 (Utökad användning av fotboja vid kontaktförbud)

1. utskottet
2. res. 11 (L)
Votering:
277 för utskottet
13 för res. 11
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 72 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 12 KD
För res. 11: 13 L
Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 30 (Målsägandestatus till barn som upplevt våld i nära relationer)

1. utskottet
2. res. 22 (V)
Votering:
272 för utskottet
18 för res. 22
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 72 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 13 L, 12 KD
För res. 22: 18 V
Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 41 (Rimliga skadeståndsnivåer)

1. utskottet
2. res. 30 (SD, KD)
Votering:
236 för utskottet
54 för res. 30
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 72 M, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L
För res. 30: 42 SD, 12 KD
Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU13 Hushållningen med mark- och vattenområden

Punkt 1 (Riksintressen och behovet av bostäder)

1. utskottet

2. res. 1 (KD, M, C, L)

Votering:

175 för utskottet

115 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 42 SD, 21 MP, 18 V

För res. 1: 72 M, 18 C, 13 L, 12 KD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 5 (Vattenverksamheter m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:

121 för utskottet

41 för res. 6

126 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 72 M, 1 SD, 4 MP, 18 C, 1 V, 13 L, 11 KD

För res. 6: 40 SD, 1 KD

Avstod: 93 S, 1 SD, 15 MP, 17 V

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 6 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Paula Bieler (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Elisabet Knutsson, Stefan Nilsson och Rickard Persson (alla MP) samt Amineh Kakabaveh (V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Emma Henriksson (KD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU15 Fastighetsrätt

Punkt 6 (Expropriationsersättning m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

3. res. 5 (C)

Förberedande votering:

44 för res. 4

18 för res. 5

228 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Stefan Nilsson (MP) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

230 för utskottet

42 för res. 4

18 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 21 MP, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 4: 42 SD

Avstod: 18 C

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 8 (Förköpslag)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

272 för utskottet

18 för res. 6

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 13 L, 12 KD

För res. 6: 18 V

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 12 (Fideikommiss)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

272 för utskottet

18 för res. 8

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 13 L, 12 KD

För res. 8: 18 V

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

KU15 Fri- och rättigheter

Punkt 2 (Rättighetskydd för enskild mot annan enskild)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

218 för utskottet

72 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 42 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 2: 72 M

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 3 (Återkallande av medborgarskap)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

248 för utskottet

42 för res. 3

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 3: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 4 (Samvetsfrihet)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

248 för utskottet

41 för res. 4

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 4: 41 SD

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Prot. 2015/16:88
7 april

Punkt 6 (Diskriminering m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

230 för utskottet

18 för res. 7

42 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 21 MP, 18 C, 13 L, 12 KD

För res. 7: 18 V

Avstod: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 7 (Förbud mot slöja i offentliga miljöer)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

248 för utskottet

41 för res. 8

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L, 12 KD

För res. 8: 41 SD

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Punkt 9 (Rätten till liv)

1. utskottet

2. res. 10 (KD)

Votering:

277 för utskottet

12 för res. 10

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 41 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 13 L

För res. 10: 12 KD

Frånvarande: 19 S, 12 M, 7 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

1. utskottet
2. res. 14 (L)

Votering:

206 för utskottet

13 för res. 14

71 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 12 KD

För res. 14: 13 L

Avstod: 71 M

Frånvarande: 19 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 6 L, 4 KD, 1 -

Camilla Waltersson Grönvall (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

7 april

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Offentlig förvaltning

Offentlig förvaltning

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU17

Offentlig förvaltning

föredrogs.

Anf. 123 MARTA OBMINSKA (M):

Herr talman! Till att börja med yrkar jag bifall till reservation 2.

Jag tänker främst uppehålla mig vid motionen från Alliansens ledamöter i näringsutskottet om handläggningstider hos myndigheter.

En ambitiös politik för företagande, entreprenörskap och innovationer är en förutsättning för att skapa fler jobb. Det är arbetstillfällena som i sin tur ger skatteintäkter som finansierar till exempel vår gemensamma skola, vård och omsorg.

Under alliansregeringen minskade företagens regelbörda med 7 miljarder kronor, bland annat genom avskaffad revisionsplikt och förenklade redovisningsregler. Det ska gå snabbt och smidigt att starta företag i Sverige. Många företag upplever fortfarande att regelverken är krångliga och att mycket tid går åt till administration och handläggningstider. Det kan vara såväl ett konkurrenskraftsproblem som en tröskel som hindrar företag från att starta eller växa.

Det är ofta på kommunal och regional nivå som företagen möter hinder i form av långa handläggningstider och höga avgifter med mera. Frågor som rör företagsetableringar och investeringar i nya anläggningar samt tillstånd i form av bygglov och miljötillstånd handläggs och beslutas i många fall lokalt. OECD har påpekat att Sverige även har en svag koppling mellan det nationella regelförenklingsarbetet och det arbete som sker på kommunal och regional nivå.

Enligt en Skopundersökning från år 2012 hade drygt var fjärde företagare under det senaste året haft kontakt med sin kommun för att få ett tillstånd eller godkännande i någon fråga. Näringslivets Regelnämnd har konstaterat att det finns stora avvikelser i hur regelverken tillämpas på lokal nivå. Handläggningstiden för ett bygglov eller ett serveringstillstånd kan variera från tre till tolv veckor, och för samma typ av tillstånd kan avgiften vara 14 gånger högre i den dyraste kommunen jämfört med den billigaste.

Svenskt Näringsliv har även i en studie av handläggningstiderna i miljöärenden visat att det finns fall som tar upp till sju år att avgöra. I rapporten konstateras att det i genomsnitt tar 3,7–4,4 år att få ett miljötillstånd i Sverige.

OECD har kritiserat Sverige för att handläggningstiderna i miljöärenden är mycket långa jämfört med i andra länder. Att företag tvingas skjuta på investeringar i ny teknik och ny verksamhet på grund av orimligt långa handläggningstider är negativt för tillväxten men kan vara det även för miljön.

Företagarna menar även att det finns skillnader i handläggningstider mellan små och stora företag. De tar som exempel upp att det finns små företag som måste vänta upp till nio månader för att få tillstånd, medan storföretag ibland kan få det på tio dagar.

Möjligheten att snabbt och smidigt anställa kvalificerade medarbetare är central för många företag. Enligt Företagarna vill 25 procent av småföretagen anställa, och med snabbare handläggning kan fler jobb skapas.

För den som har fått sin vårdutbildning i ett annat EU-land får det ta högst tre månader från att en komplett ansökan har lämnats in till dess att man får sin svenska yrkeslegitimation.

Centrum för rättvisa har granskat hanteringen av yrkeslegitimationer under år 2013. I 143 av de 452 ärendena bröt Socialstyrelsen mot lagen i fråga om handläggningstid. Det motsvarar hela 32 procent av ärendena.

Vissa kommuner försöker underlätta för företagen genom att införa så kallade servicegarantier som anger den längsta tid som det får ta innan företagen får beslut efter att de har lämnat in en komplett ansökan. Tyvärr angav endast 17 procent av företagen i Skops undersökning att det finns servicegarantier som anger vilken maximal tid som gäller för handläggningen i den egna kommunen.

Riksdagen har tidigare beslutat att handläggningstider för plan- och byggnadsärenden som inte kräver bygglov utan bara en anmälan ska införas. Riksdagen gjorde även ett tillkännagivande till regeringen om att koppla incitament eller sanktioner mot kommuner som inte håller sig inom de nya handläggningstiderna.

Det finns ett stort behov av att arbeta med handläggningstiderna på flera nivåer. Alliansen anser att alla myndigheter ska sätta tydliga tidsgränser för handläggningstider för att bidra till ett bättre företagsklimat och därmed konkurrenskraftiga företag på den lokala, nationella och globala marknaden.

(Applåder)

Anf. 124 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Som vi hörde i föregående anförande är det viktigt och angeläget med ordning och reda, inte minst bland våra offentliga tjänste-

män och bland våra politiker. Därför tycker jag att det är lite anmärkningsvärt att Moderaterna inte har varit beredda att stå upp för våra motioner om och den reservation som vi sverigedemokrater har i betänkandet om att återinföra ett tjänstemanna- och ämbetsansvar. Det är nämligen inte bara tjänstemän utan även vi politiker som behöver granskas med jämna mellanrum – även tjänstemän inom både statlig förvaltning och ute i våra kommuner.

Då kan man ställa frågan hur det egentligen står till med möjligheten att utkräva rättsligt ansvar av tjänstemän och inte minst oss politiker.

Riksdagens arbete har på senare år förändrats i flera avseenden. Från att ha ägnat sig åt detaljstyrning på många områden jobbar riksdagen i dag mer med att sätta ekonomiska, juridiska och politiska ramar, varefter det mesta av genomförandet delegeras ut till kanske i första hand regeringen. För att säkerställa att denna delegation fungerar som den ska, det vill säga att regeringen håller sig inom de angivna ramarna och avsikterna, krävs det emellertid att riksdagen och övriga berörda instanser har verkningfulla medel för kontroll och ansvarsutkrävande. Här har en del steg tagits på vägen, inte minst vad gäller den ekonomiska uppföljningen, genom till exempel riksdagens myndighet Riksrevisionen. Men när det kommer till att granska juridiken och politiken jobbar vi vidare med i princip samma verktyg som tidigare.

Fram till mitten av 1970-talet kunde fel och försummelser i tjänsten leda till att ansvariga dömdes för tjänstefel. Straffskalan sträckte sig från böter hela vägen till fängelse. Därtill fanns möjlighet att stänga av olämpliga tjänstemän från vidare arbete eller till och med avskeda vederbörande. Skattemedel bör förstås hanteras med största varsamhet. Det är oacceptabelt att medborgare skattevägen tvingas att fortsätta försörja tjänstemän som missbrukat sitt ansvar.

Vad oss politiker anbelangar finns det förvisso det politiska ansvaret som ytterst utkrävs i samband med allmänna val vart fjärde år. Men däremellan hinner mycket vatten rinna under broarna, och det är inte alltid helt entydigt hur ett adekvat juridiskt ansvar ska utkrävas.

Konstitutionsutskottet, som vi själva är en del av, har visserligen möjlighet att utöver utfärdande av mer eller mindre kritiska utlåtanden som inte förpliktar väcka talan hos Högsta domstolen. Men som bekant används detta verktyg inte i praktiken, och senaste gången ett statsråd åtalades var i mitten av 1800-talet.

Sverigedemokraterna vill stärka kontrollmakten på samtliga dessa eftersatta områden. Vi vill således utöka möjligheterna att utkräva ansvar i de fall den som utövar eller har utövat delegerad makt inte håller sig till eller inom de angivna ramar och intentioner som meddelas av våra högst beslutande församlingar eller på annat sätt har åsidosatt vad som är rimligt att förvänta sig av någon i den aktuella tjänsteställningen.

En första åtgärd är förstås att återinföra ett moderniserat och effektivt ämbetsansvar, givetvis med sedvanlig preskriptionstid så att exempelvis även avgångna statsråd kan hållas ansvariga för uppenbar oskicklighet i sin tidigare ämbetsutövning vad gäller till exempel bristfällig beredning av regeringsärenden. Höga politiska uppdrag är ingenting som man vare sig bör få eller ta för lång och trogen tjänst, utan accepterar man att ikläda sig denna roll med tillhörande väl tilltagna ersättning ska det vara för att man

besitter en sådan kompetens på det aktuella området att man också är beredd att påta sig ett visst ansvar, eller risk, för resultaten.

För dessa ändamål vill Sverigedemokraterna till exempel knyta konstitutionsutskottet närmare domstolsväsendet och ge utskottet fler verktyg att, biträdd av Justitieombudsmannen, verka genom rättsvårdande instanser. En domstol skulle då kunna pröva och utdöma påföljd för brott mot ämbetsansvaret, utöver vad som redan är möjligt för andra grova åsidosättanden av tjänsteplikten och i likhet med vad JO redan i dag kan få prövat hos Statens ansvarsnämnd vad gäller särskilt högt uppsatta tjänstemän. På motsvarande sätt ska förstås ansvariga politiker och tjänstemän på kommunal nivå också kunna hållas ansvariga för sina handlingar och beslut i större utsträckning än i dag, utöver brottsbalkens relativt begränsade regler.

Vår andra reservation i betänkandet handlar om tolkning vid myndighetskontakter. Enligt förvaltningslagen bör en myndighet när den har att göra med någon som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad vid behov anlita tolk. Detta innebär att personer med brister i det svenska språket kan kräva språktolk i allehanda kontakter med myndigheter. Kostnaden finansieras av allmänna medel, och detta är med andra ord skattefinansierat. Regeringen bör arbeta för att, med vissa undantag, avskaffa rätten till skattefinansierad tolk eller andra former av skriftliga språköversättningar i vardaglig kontakt med myndigheter. Kommunikation och information på svenska och engelska, vilket en klar majoritet av de offentliganställda behärskar, bör vara en tillräcklig servicenivå för svenska myndigheter i deras vardagliga kontakter med medborgarna.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 1 och 4 i KU:s betänkande 17.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 125 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! I vårt betänkande från konstitutionsutskottet om offentlig förvaltning behandlas 50 motioner från allmänna motionstiden, både 2014 och 2015. En av motionerna handlar om åtgärder för att förkorta handläggningstider hos myndigheter. Det är en motion som jag har medverkat till.

Konstitutionsutskottet föreslår att alla motionsyrkanden ska avslås av riksdagen. För Centerpartiet har jag reserverat mig till förmån för att riksdagen ska bifalla två motioner. Den ena är vår partimotion om att öka tillgången till offentlig service i hela landet genom skapande av servicekontor. Den andra är en alliansmotion om att alla myndigheter ska sätta tydliga tidsgränser för sina handläggningstider. Det är alltså samma syfte som i min enskilda motion om kortare handläggningstider hos myndigheter.

Här vill jag särskilt lyfta fram att långa handläggningstider i tillståndsärenden gör att många företag blir tveksamma till eller till och med avstår från att genomföra investeringar. Det är naturligtvis viktigt att tillstånd söks och att ansökningar blir ordentligt granskade. Vi vill ha en ordentlig kontroll av bland annat miljöärenden, där handläggningstiden ofta blir onödigt lång på grund av ett utdraget remissförfarande inom myndigheterna.

Service på landsbygden och på många orter, inte bara på mindre orter, har under lång tid försämrats för invånarna. Vi i Centerpartiet vill se en utveckling där kommunerna samverkar med statlig förvaltning för att man ska kunna ha kvar Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och polisen på fler orter. Det bör också vara möjligt att samverka när det gäller hälso- och sjukvården mellan landsting och kommuner så att den kan finnas kvar på fler orter. Denna service kan ske i form av servicekontor där det även finns tillgång till tjänstemän som kan hjälpa till med kontakter även med andra myndigheter och som också kan hjälpa till med digital service i övrigt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 3 i detta betänkande.

(Applåder)

Anf. 126 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! I betänkande KU17 tar KU ställning till en rad motioner som berör den offentliga förvaltningen. Vi har hört de föregående talarna lyfta upp vissa delar i betänkandet som de finner särskilt intressanta och som de har reserverat sig i. Jag tänkte själv beröra vissa delar i betänkandet som jag tycker är särskilt intressanta att lyfta upp här i kammaren.

Det har i ett antal motioner rörande statliga och kommunala servicekontor begärts tillkännagivanden om att man ska se över hur människors tillgång till offentlig service kan öka i hela landet, bland annat genom skapandet av lokala servicekontor i landets alla kommuner. Det har lämnats in flera motioner i samma anda, och vi har hört föregående talare berätta lite om detta. Tanken med servicekontoren är att medborgarna smidigare ska få hjälp med kommunala ärenden och vissa myndighetsärenden.

Jag kan hålla med om att det är viktigt att förbättra medborgarnas tillgång till offentlig service och att detta i sin tur skapar ett bättre samhälle. Tanken är god, men det finns trots detta skäl att i betänkandet avstyrka motionerna.

Under konstitutionsutskottets utredning i detta ärende framkommer betydelsen och behovet av samverkan mellan olika organ. Exempelvis lyfter förordningen om regionalt tillväxtarbete upp bland annat de statliga myndigheternas ansvar i det regionala tillväxtarbetet. Det ställs krav på bland annat samråd, samverkan och samordning med andra berörda statliga myndigheter, kommuner, landsting med flera.

Herr talman! Detta för mina tankar till de utredningar som regeringen har initierat och som nämns i betänkandet. Regeringen gav i maj 2015 Statskontoret ett uppdrag avseende statliga myndigheters beslut om lokalisering. Uppdraget syftar till att ge regeringen en samlad bild av den statliga närvaron i landet samt underlag för bedömning av om styrningen av myndigheterna behöver förtydligas i det avseendet.

I uppdraget ingår bland annat att kartlägga den statliga närvaron regionalt och lokalt. Vi har exempelvis tidigare kunnat se att myndigheter har lagt ned lokala verksamheter och stängt lokala kontor på vissa orter i landet. Det är såklart negativt för de orter som drabbas, och därför tycker jag att det är bra att dessa frågor utreds.

I januari 2016 gav regeringen Statens servicecenter i uppdrag att analysera och föreslå vilka funktioner inom de statliga myndigheterna som kan vara lämpliga att bedriva samordnat i staten och utanför storstadsområdena. Uppdraget omfattar främst myndighetsfunktioner där det finns

möjligheter till stordriftsfördelar, effektiviseringar och kvalitetsförbättringar genom samordning och koncentration.

Herr talman! Om jag ska försöka sammanfatta just denna del av betänkandet vill jag ändå mena att vägen fram i dessa frågor är en ökad grad av samverkan mellan å ena sidan myndigheter och å andra sidan kommuner – men även samverkan mellan de båda, om man till exempel strävar efter att ha en myndighetsverksamhet i någon av kommunens lokaler eller vad det nu kan handla om. Det är behövt med en bra tillväxt och utveckling på orter runt om i landet.

Med anledning av regeringens initierade utredningar som jag har nämnt pågår det ett arbete bland annat rörande statliga myndigheters beslut om lokalisering. Det är min uppfattning att det är för tidigt att dra några slutsatser i dessa frågor. Det är i detta läge mer lämpligt att avvakta utredningarna för att se vilka slutsatser samt vilka konstruktiva och konkreta förslag som där kommer att framställas. Inte heller vill konstitutionsutskottet föregripa resultatet av de uppdrag och det övriga arbete som redovisas i detta ärende. Därför avstyrks motionerna i denna del.

Vidare, herr talman, har det i en annan del av betänkandet i en kommittémotion begärts ett tillkännagivande om att länsstyrelsens olika uppgifter bör harmoniseras och samordnas så att deras syften inte motverkar varandra vad gäller den småskaliga vattenkraften. Länsstyrelsens uppgifter måste enligt motionären samordnas, och konsekvensanalyser måste genomföras så att de givna uppgifterna inom myndigheterna harmonierar med varandra vad gäller den småskaliga vattenkraften.

Här konstaterar konstitutionsutskottet att regeringen har tillsatt en kommitté med uppdraget att föreslå en ny läns- och landstingsindelning som innebär att Sverige delas in i väsentligt färre län och landsting. Indelningen ska också innebära effektivare organisationer och verksamheter. Kommittén ska utgå från vilka behov medborgare och näringsliv har i de olika frågorna, exempelvis kommunikationer, arbetsmarknad, hälso- och sjukvård och utbildning.

I direktiven nämns även att en ny indelning kan möjliggöra en bättre samordning av arbetet med att vidta åtgärder för minskad klimatpåverkan, energiomställning med mera. Detta framgår av betänkandet, herr talman. Inställningen i denna del av betänkandet är egentligen densamma som i den jag nyss redovisade, med anledning av de utredningar regeringen har initierat och jämte medföljande arbeten. Konstitutionsutskottet vill således inte heller i detta fall föregripa kommitténs arbete, och ställningstagandet lyder att man därmed avstyrker motionen även i denna del.

Herr talman! Vidare har det genom tre olika socialdemokratiska motioner i betänkandet begärts tillkännagivanden om representation i myndigheternas styrelser, om att regeringen ska verka för ett ökat inflytande över statsmakten för förtroendevalda i riksdagen samt om att se över insynrådets verksamhet. Konstitutionsutskottets ställningstagande innebär att motionerna avslås, och vi socialdemokrater ställer oss bakom detta.

Det ska dock i sammanhanget nämnas att regeringen i februari 2016 beslutade att ge Statskontoret ett uppdrag om statlig styrning av offentlig sektor. I uppdraget ingår att Statskontoret ska analysera behovet av styrning av samverkan mellan myndigheter, i syfte att få till en mer ändamåls-

enlig och effektiv samverkan och koordinering över organisatoriska gränser. Vi socialdemokrater välkomnar regeringens tillsatta utredning och ambitiösa arbete för att få till stånd en bättre statlig styrning.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Prot. 2015/16:88

7 april

Offentlig förvaltning

Anf. 127 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu KU17 *Offentlig förvaltning*. Också detta betänkande är baserat på motioner från den allmänna motionstiden i höstas och hösten före den. Det är 50 motioner.

Precis som en del föregående talare tänkte jag fokusera på två delar i detta motionsbetänkande. Den första delen handlar om detta med handläggningstider, där Alliansen har en gemensam reservation. Det är egentligen väldigt mycket bra förslag, kan man säga. Vi vill väl alla att handläggningstiderna ska kortas. Men det är en sak att vilja göra det – det är också väldigt svårt att göra det.

Det har ju funnits ett tillkännagivande, redan 2005, och Alliansen har haft oerhört god tid på sig att hantera detta. Man har också tillsatt en utredning, så det är verkligen inte så att man inte har gjort någonting. Detta är dock komplicerat. Sedan har det kommit en utredning, och nu hanteras detta i Regeringskansliet. Man är på väg att komma med förslag på en ny förvaltningslag.

Det är nästan så att man skulle kunna raljera över att det tar lång tid att korta handläggningstider, men jag ska inte göra det. I stället ska jag säga att det också är viktigt att det blir rätt. Då får det väl ta tid. Det är inte bara så att det ska gå fort.

Den andra del jag tänkte tala om är detta med lokala servicekontor. Det är väldigt många partier som har motionerat om lokala servicekontor.

Det är viktigt i detta urbaniseringens tidevarv att ge ett bra stöd ut till landet, och där är det en rad olika saker som sker och har skett. Det finns 750 miljoner kronor avsatta i landsbygdsprogrammet för att stötta regional utveckling, och i den senaste budgetpropositionen avsatte regeringen ytterligare 35 miljoner för regionala tillväxtåtgärder. Man avsatte också pengar till Tillväxtverket för deras jobb med regionala frågor. Det här är oerhört viktiga frågor.

Jag tycker också att konstitutionsutskottet har en väldigt positiv skrivning om lokala servicekontor och vikten av att lyfta fram goda initiativ för att stödja landsbygden.

Som Emanuel Öz tidigare påpekat är det en rad uppdrag från Statskontoret när det gäller statliga myndigheter för att se över hur statliga myndigheter kan få hjälp av varandra och att man ska kunna utlokalisera så mycket som möjligt utanför Stockholmsområdet.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag till beslut.

Anf. 128 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Jag tänker precis som de flesta här prata om de lokala servicekontoren. Som flera har sagt finns det flera motioner angående dem. För Vänsterpartiets del har vi motioner både från riksmötet 2014/15 och från 2015/16. Trots det har jag valt att inte lyfta motionerna och göra någon reservation utifrån dem. Det kan man kanske tycka är lite märkligt. Men

precis som det står i betänkandet pågår det processer och diskussioner, och det finns skrivningar i budgetpropositionen.

När vi förhandlade budgeten med regeringen lyfte vi också in behovet av att se över de statliga myndigheternas lokalisering till flera delar av landet, och det pågår processer på olika håll.

Senast frågan var uppe för behandling i utskottet fanns det en gemensam reservation från S, V och MP på området. Men när vi nu har lyckats få med våra skrivningar och med det arbete som nu har initierats i budgeten finns det ingen anledning för mig att reservera mig till förmån för att göra något som redan görs.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i dess helhet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 april.)

Vuxenutbildning

§ 12 Vuxenutbildning

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU16
Vuxenutbildning
föredrogs.

Anf. 129 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Nu ska vi debattera och behandla utbildningsutskottets betänkande om vuxenutbildning. Det är totalt 46 motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

Jag och Moderaterna står givetvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservationerna 1 och 2.

Motionerna som vi har att behandla i dag berör en mängd olika områden: rätt till vuxenutbildning, lärlingssystem, yrkeshögskola – behörighet till den och antalet starter – eftergymnasial utbildning för särskoleelever och lite till.

Sammantaget handlar de moderata förslagen om att vi behöver ha rätt utbildning till rätt person, vid rätt tid och till rätt jobb. Jag ska utveckla detta lite grann.

Vuxenutbildningen och sfi och en kombinerad sådan, sfx, och yrkeshögskolan utvecklades av Alliansen under vår tid. Men mycket av det här behöver vi fortsätta att utveckla, och vi måste fortsätta att höja kvaliteten.

Alla behöver inte, ska inte, vill heller inte och vissa kan kanske inte heller bli akademiker. Men sanningen är att vi har brist på arbetskraft i många av de yrkena. Det är stora branscher som växer fram i Sverige i dag där vi saknar anställbara personer. Då måste vi prioritera och utveckla kvaliteten och se till att vi har rätt typ av utbildningar i Sverige. Personer som inte vill studera i fem år för att därefter kunna jobba, utan som vill studera så kort tid som möjligt, ska kunna befinna sig i utbildning så kort tid som möjligt och sedan lära sig det mesta på jobbet – att lära sig jobbet på jobbet – via ett lärlingssystem eller på en yrkeshögskoleutbildning. Detta föreslår vi i vår reservation 2.

Det handlar också om att vi behöver kunna byta mellan arbeten – det livslånga lärandet. Vi lever allt längre och kommer att vara friska allt

längre, och det är ju jättebra. Men det betyder också att vi kommer att ha stora utmaningar i framtiden med att få fler att jobba längre. Och möjligheten att jobba med samma sak hela livet är ett minne blott. Det tycker jag är bra, för jag tror att det är få som ens vill jobba med samma sak hela livet. Men då behöver man kunna gå ut och in i utbildning. Det kan vara för att komplettera behörighet i vuxenutbildningen, och det kan vara för att komplettera och fördjupa sina kunskaper på högskolan. Det kan också vara så att man behöver göra samma sak fast på en yrkeshögskoleutbildning. Allt det här vill vi göra möjligt.

I tider som dessa – i höstas kom det otroligt många människor till Sverige samtidigt, och det fortsätter att komma människor med relativt låg utbildning – blir det här extra viktigt. Därför är vårt förslag om utbildningsplikt jätteviktigt.

Jag är glad att regeringen i migrationsöverenskommelsen är överens med oss om att det ska utredas. Det har nu gått sex månader, och ingenting har ännu hänt. Därför yrkar vi på vår partimotion som tar upp just utbildningsplikten.

Vi har nio års skolplikt i Sverige. Kommer du till Sverige utan en fullgod grundskoleutbildning tycker vi, och vet vi, att du behöver ha det för att klara dig i Sverige. Det är inte bara för att du ska klara dig på arbetsmarknaden utan för att du ska klara dig också i det vardagliga, vanliga, andra livet. Man ska ha tillräckligt mycket kunskap för att kunna göra informerade val, kunna rösta, kunna följa nyheter, kunna göra en samhällsanalys och på så sätt också vara självständig och fri i vårt ganska avancerade samhälle.

Vi gör människor en otjänst om vi inte ställer krav på grundskoleutbildning. Vi gör det på våra barn, och vi behöver också göra det på alla nya svenskar som kommer hit i dag.

Yrkeshögskolan är jätteframgångsrik. Många får jobb efter avslutad yrkeshögskoleutbildning. Men många som söker kommer tyvärr inte in. De blir aldrig behöriga, trots att de kanske har gått ett yrkesprogram på gymnasiet som de tror ger behörighet till motsvarande fortsättning på yrkeshögskolan, men det gör det inte alla gånger. Det behöver vi ändra på. Det måste bli mycket mer förutsägbart vilka gymnasiekurser som krävs för att man ska få behörighet till yrkeshögskolan.

Vi tycker också att de krav som Myndigheten för yrkeshögskolan ställer på att man måste ha arbetat inom den relevanta branschen för att kunna komma in på yrkeshögskolan är onödigt höga. Hela poängen med att vidareutbilda sig är att man ska lära sig så att man sedan kan komma ut i arbete. Man ska också kunna byta mellan olika branscher. Det är detta yrkeshögskolan är till för. Här är vi tyvärr inte ännu, och därför behöver behörighetskriterierna ses över och ändras.

En anordnare av yrkeshögskoleutbildning kan i dag bli godkänd för två starter i taget, till exempel en till hösten och en till nästa höst. Det betyder i praktiken att anordnarna behöver ägna nästan all sin vakna tid åt att ansöka om fler starter i stället för att fokusera på att utveckla kvaliteten i utbildningen så att den håller måttet och alla studenter får den praktik de har rätt till.

Därför vill vi att huvudregeln ska bli tre starter. Då söker man för i höst, nästa höst och hösten därpå. Myndigheten för yrkeshögskolan ska

också kunna bevilja bara två starter om man inte kan visa att utbildningen verkligen behövs i tre år framöver.

Även fem starter i taget ska vara möjligt. Det finns yrken där det råder så stor arbetskraftsbrist att vi vet att det kommer att behövas utbildning i dessa under lång tid framöver.

Det krävs också stora investeringar i maskiner och utrustning för att bedriva vissa av dessa utbildningar. Då är det ekonomiskt oansvarigt att inte redan från början säga att dessa utbildningar får fem starter. Vi tycker att det ska bli möjligt.

Det finns de som har gått i särskola som är jätteduktiga, smarta och klarar det mesta, men det tar lite längre tid för dem att lära sig nya saker. De har i dag ingen möjlighet att vidareutbilda sig efter gymnasiet. Det tycker vi är håll i huvudet och helt onödigt. Jag kan inte komma på någon rimlig förklaring till att det ska behöva vara så.

Om man kan ta sig igenom samma program fast det kanske tar två år längre, varför ska man inte få den möjligheten? Det skulle betyda så mycket för den enskilda individen, som sedan kan ge massor tillbaka till samhället och alla oss andra.

Faktum är att jag tog ett år för att jobba och göra lite annat innan jag valde att plugga vidare. Så gör de flesta studenter, så jag tycker inte att vi ska se särskilt allvarligt på att det tar lite längre tid för några att avsluta sina studier.

Jag hoppas på en bra och givande debatt så att vi kan stöta och blöta dessa förslag. Jag skulle också väldigt gärna vilja få veta varför utredningen om utbildningsplikt för nyanlända inte har kommit längre. Det är ett halvår sedan vi gemensamt bestämde att detta skulle utredas. Vad har hänt sedan dess?

(Applåder)

Anf. 130 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 8.

Låt mig ge de andra partierna en liten eloge. Ni har faktiskt klämt ur er en och annan idé som jag kan tänka mig att stödja i framtiden.

Till exempel är livslång rätt att studera på komvux en bra idé. Men några saker har glömts bort, till exempel var break point ska sättas. Komvux ska inte vara ett försörjningssystem där man kan läsa hur många gånger eller hur många kurser som helst.

Centerpartiets förslag att förlänga yrkeshögskoleutbildningarna med ett basår är också bra. Det är vi också villiga att titta mer på.

Herr talman! Jag tänker fokusera på en sak i dag eftersom en av mina tidigare elever var drabbad av just detta. Efter särgymnasiet insåg hon att hon inte kunde söka vidare. Särgymnasium ger i dag ingen som helst möjlighet att läsa vidare, utan man får ta sig fram på andra vägar. Den här flickan berättade sitt livsöde för mig och om hur många timmar och år hon kastat bort på att läsa in allt på komvux och annat.

Herr talman! 1 procent av befolkningen är beroende av en specifik skolform, särskolan. Det är en skolform för begåvningsmässiga funktionsnedsättningar.

Det är lätt att gå vilse i begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder, så jag tänkte ta ett lättfattligt exempel. Om jag sitter i rullstol har

jag en funktionsnedsättning. Om jag ska ta mig in på skolan och det finns höga trösklar är det ett funktionshinder. Det är lätt att blanda ihop begreppen, så det är bra att vara tydlig.

Möjligheterna att söka sig vidare efter särgymnasiet är alltså mycket begränsade, och man får ta långa omvägar.

Låt mig ta upp lite statistik så att vi ska förstå hur fel vi tänkte i den gamla skolan. I det nya skolsystemet har vi förhoppningsvis tänkt bättre. I det gamla skolsystemet fastnade man nämligen om man var autistisk. Under autism ligger både savanter och asperger.

Jag ska läsa upp namnen på några personer som herr talmannen kanske känner igen vars beteende och symtom visar att de kanske hade någon av dessa diagnoser: Einstein, Michelangelo, H.C. Andersen och Isaac Newton.

I det gamla systemet hade ingen av dessa fått gå vidare till högre utbildning. Det säger ganska mycket om hur felaktigt systemet har varit. Förhoppningsvis ska som sagt det nya systemet vara bättre anpassat. Men jag är fortfarande rädd att en och annan felanalyserad person kommer att fastna i detta system.

Det finns personer i det nuvarande systemet som skulle söka sig vidare om de bara fick göra det i långsammare takt.

Just nu bedriver en högskola i Gävleborg ett mycket intressant projekt där dessa studenter läser samma sak men på längre tid och med en anpassad utbildning. Examenskraven är dock desamma som för de andra studenterna.

I dagsläget är finansieringen det stora problemet. Man faller nämligen mellan CSN:s regler och aktivitetsersättningen. Studiestödet är utformat så att om man inte läser ett visst antal poäng på en viss tid är man inte berättigad att gå vidare, och aktivitetsersättning får man inte om man läser. Studenterna hamnar alltså i ett moment 22.

Inget av de nya nationella programmen för gymnasiesärskolan ger högskolebehörighet. Man måste som sagt ta sig fram på alternativa vägar.

Herr talman! Sverigedemokraterna har absolut inte varit med och ställt till med allt elände vi har i det svenska skolväsendet. Det är på så många nivåer, men jag ska fokusera på en sak: de nyanlända.

De nyanlända har möjlighet att läsa in en massa olika utbildningar. Det finns förslag på att man ska få läsa sfi-utbildning på distans och webb. Här ser jag det som jag sa på min presskonferens för en vecka sedan: ett slags förberedelseskola. Se till att individer som kommer in i det svenska systemet stannar i ett alternativt system så länge att de klarar sig i den svenska skolenheten. De ska inte, som i dagsläget, slängas handlost in på olika nivåer. Det gäller på alla nivåer hela vägen upp i systemet.

Detta måste kunna göras på ett bättre sätt. Det måste finnas ett samråd med den tilltänkta enhet personen ska komma till. Det måste finnas ett digitalt nationellt prov. Varför lägger vi en massa tid på att kartlägga människor när vi skulle kunna göra det mycket mer effektivt digitalt och på så sätt spara mycket resurser?

Det måste också finnas en stödskola efteråt. Förberedelseskolan skulle kanske kunna vara denna stödskola. Det är självklart att man inte besitter alla kunskaper när man kommer in i ett nytt system. Man kanske känner sig osäker efter dagen, och då kan man få detta stöd. Vi anser att detta också skulle kunna införas på alla nivåer.

I dagsläget åläggs kommunerna, herr talman, en mängd uppgifter. När jag själv satte mig och scrollade igenom det här blev jag nästan förvånad över att inte ens jag som är politiker och borde ha koll på detta hade koll på alla nivåer.

Dagligen läser vi i tidningarna om neddragningar som måste göras. Jag måste faktiskt påstå, herr talman, att det är de andra sju partierna som är skulden till detta. Vi har ännu i dagsläget inte suttit i regeringsställning och kan inte beskyllas för att ha utformat och kommit med några lagar.

Kommunens ansvar i dag är alltså 15 timmars undervisning. Man ska anpassa efter elevens behov. Man kan studera på nästan alla dygnets timmar. Det ska ske ett samarbete med Arbetsförmedlingen, en arbetslivsorientering, en validering, en praktik, en motivering av eleverna, studie- och yrkesvägledning och så vidare.

Det är enormt mycket ansvar vi lägger på kommunerna, och jag ser i dagsläget inte att kommunerna kommer att klara av det här. Tyvärr vill jag komma med en liten varningssignal, och det är att jag är rädd för att vi kommer att förstöra vårt skolsystem inifrån. Men självklart finns det lösningar, och några av dem har vi själva presenterat här i dag.

Herr talman! Det intressanta är att alla dessa lagändringar som nu föreslås kommer att genomföras den 1 juli 2016. Det jag kan se utifrån att jag själv också är kommunpolitiker är att vi fullständigt kör över det kommunala självstyret. Jag hoppas verkligen att framtiden visar att jag har fel, men jag är rädd för att jag kommer att ha rätt.

Anf. 131 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Nu handlar det alltså om utbildningsutskottets betänkande om vuxenutbildning. När man lyssnar till en sådan här debatt kan det ibland vara lite svårt att tänka sig vad det är som ligger bakom de olika förslag som kommer från olika politiska partier. Ibland är det faktiskt lättare att förhålla sig till en proposition, ett förslag ifrån regeringen, och när det gäller området yrkesutbildning har det aviserats från regeringen att det kommer att komma propositioner om till exempel yrkeshögskolan i slutet av det här riksdagsåret. Det ser vi verkligen fram emot.

Då skulle man kunna säga att den här typen av debatter blir som att trampa vatten. Många goda idéer kommer fram, och samtidigt tror jag att det är otroligt viktigt att prata om kompetensförsörjning i Sverige. Vi pratar om kompetensförsörjning för alla de människor som är i behov av jobb men också om människor som kanske är i behov av att växla bransch och finna nya vägar, inte minst för att utvecklas i sitt yrkesliv. Därför blir det så att vi talar om vuxenutbildningen på väldigt många olika nivåer.

Regeringen har tillsammans med ett antal andra parter utnämnt 2016 till yrkesutbildningsår, och det känns som ett lovligt initiativ att ändå lyfta upp behovet av olika former av yrkesutbildningar, inte minst för att öka attraktiviteten också i gymnasieskolan för de yrkesutbildningar som i dag finns.

En annan fråga som vi har lyft upp från Centerpartiet handlar om på vilket sätt vi kan skapa ett bättre lärlingssystem. Vi har sedan ett antal år tillbaka en lärlingsutbildning i gymnasieskolan. Vi har också tillfört vuxlärlingsplatser, men vi skulle behöva utveckla det här ännu mer. Jag ser det därför som positivt att många olika partier diskuterar denna fråga och kommer med nya förslag och inspel så att vi kan hitta ett så bra system

som möjligt. Även många företag tittar på hur det här skulle kunna utformas på ett sådant sätt att både företagen får den kompetensförsörjning som de behöver och att enskilda får den utbildning som de strävar efter.

Detta är någonting som vi har lyft fram och som finns i en del reservationer.

Centerpartiet har också lyft fram införandet av en vuxpeng. Vi har ju ett fritt skolval i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan, men när det kommer till vuxenutbildning är man väldigt mycket hänvisad till det utbud som kommunerna har arrangerat. Vi ser positivt på de försök som finns i olika kommuner i Sverige där man har infört detta och skulle önska att man gick vidare också på nationell nivå.

En annan del som har lyfts upp tidigare i debatten, och som jag också verkligen vill trycka på, handlar om utbildningen för de elever som har gått i gymnasiesärskolan. Det är klart att det finns vägar framåt i dag; jag tycker inte att vi ska måla verkligheten nattsvalt. Det finns mycket gott som görs, men alltför mycket hamnar liksom i projekt av olika slag. Jag tror att vi är många som till exempel känner till SV Kulturcollege i Örebro, där man arbetar med elever som har gått gymnasiesärskolan och ser på vilka möjligheter man kan ge dessa människor till att närma sig arbetsmarknaden, för de fyra åren i gymnasieskolan räcker inte. Då handlar det inte alltid om att få ytterligare behörighet till högskolan, utan det handlar om att ytterligare rustas för arbetslivet.

Jag vet att ministrar i samarbetsregeringen, Ylva Johansson till exempel, har hyllat detta projekt, och jag skulle ju önska att man från regeringens sida kunde se till att ta till vara dessa goda projekt och titta på hur det skulle kunna omvandlas i ordinarie verksamhet på ett bättre sätt.

Ibland tänker jag att det pågår väldigt många olika och fantastiskt förnämliga projekt runt om i Sverige. Men de tar slut, och så tappar man bort den kompetens som man har byggt under tiden. Vi skulle önska att vi fick se den typen av satsningar.

Andra delar som vi från Centerpartiet har lyft fram handlar om fler utbildningsomgångar i yrkeshögskolan, något som även Ida Drougge från Moderaterna nämnde. Det finns många som pekar på behovet av detta. Jag nämnde ju att det ska komma en proposition i slutet av det här riksdagsåret. Den utgår från en departementsskrivelse där man har kommit med ganska många olika förslag. Jag ser verkligen fram emot denna proposition, och jag hoppas att regeringen är modig nog att kunna lyfta fram mycket av det som vi också debatterar här i dag och som har förts fram från olika partier, för mycket av det finns föreslaget.

Det handlar bland annat om tillträde till utbildningen i yrkeshögskolan och att man ska kunna bredda de delarna och kunna validera kunskap på ett annat sätt. Vi har nämnt basår – det behöver inte alltid vara ett helt basår – men möjligheten att verkligen kunna komplettera ska finnas. Det handlar även om LIA-platser. Fristående kurser ska kunna erbjudas, säger man bland annat i den här skrivelsen, och förutsättningarna för utbildningarnas kontinuitet och långsiktighet ska förbättras.

Jag ser verkligen fram emot propositionen så att vi har någonting mer substantiellt att debattera utifrån. Fram till dess kommer vi med många olika goda förslag, och jag skulle vilja yrka bifall, herr talman, till reservationerna 3 och 8 som är kopplade dels till vuxpeng, dels till det som

handlar om möjligheten för elever som har gått i gymnasiesärskolan till ytterligare utbildning.

Vi står givetvis bakom alla andra reservationer också, men för tids vin-
nande yrkar jag alltså bifall till reservationerna 3 och 8.
(Applåder)

Anf. 132 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Jag lärde mig i morse att den som är kunnig på jobbet i dag men vägrar att lära nytt kommer så småningom att vara perfekt förberedd för en värld som inte finns längre.

Jag tror att det ligger ganska eller till och med väldigt mycket i det, för det vi ser nu är att arbetslivet förändras väldigt snabbt. Företag kommer och går, arbetsplatser kommer och går, hela yrken kommer och går och nya skapas hela tiden.

Denna dynamik är, tycker jag, väldigt härlig. Den skapar möjlighet till social rörlighet. Den skapar möjlighet för människor att växa. Den skapar möjlighet att ta sig ur fattigdom, och den ger möjlighet att skapa välstånd i ett land. Den som klagat på förändring och hellre skulle vilja ha stagnation ska veta att ett stillastående samhälle är ett samhälle som inte är särskilt trevligt. Det blir konservativt, och det blir ett inlåsandeställe att bo på.

Förändring ställer också krav på oss att vi är beredda att ständigt lära nytt och att vi ständigt också måste glömma sådant som vi en gång har lärt oss. Ibland är det faktiskt svårare att glömma än att lära nytt.

I själva verket lär vi oss hela tiden nytt – i vardagslivet, på arbetet och i olika fortbildningar på jobbet. En del blir mer strukturerat lärande, en del blir mindre strukturerat lärande, men hela tiden lär vi oss nytt. Det finns en mångfald, och det är viktigt att det finns en mångfald av återkommande möjligheter att lära sig nytt. Det kommer nämligen var och en att behöva, vilket flera har varit inne på tidigare.

Jag välkomnar att man nu utvidgar rätten till komvux. Jag tror att det är centralt att man inte förväntar sig att alla ska klara gymnasie- eller högskolebehörighet direkt utan att man får chansen att komma tillbaka till skolan senare i livet på rimliga villkor.

Jag tycker att det vore skoj om man kunde utveckla mycket av yrkesutbildningen så att man inte behöver välja antingen det ena eller det andra utan att man kan gå en strukturerad utbildning under den tid man har ett annat jobb för att förbereda sig för nästa, både på komvuxnivå och på yrkeshögskolenivå.

Jag välkomnar att många nu funderar över hur det kan bli fler lärlingar i svenskt utbildningsväsen. Det är helt centralt, inte minst, som vi tidigare har varit inne på, för att möta de möjligheter och utmaningar som rätt många nya människor i Sverige har kommit att möta när de ska ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

För att också skapa flexibilitet och dynamik på området behövs förmodligen en vuxenpeng för att ge egenmakt till den enskilda individen att välja den utförare hon tycker är bäst och hitta mer individuellt anpassade lösningar som ligger nära arbetsmarknaden.

Jag tycker, precis som många har sagt tidigare, att det vore bra om regeringen snart lägger fram en proposition om att förnya yrkeshögskolan. Det finns framarbetade utredningsförslag som är intressanta och som

skulle göra att yrkeshögskolan kan bli både mer flexibel och samtidigt mer förutsägbar med längre utbildningsperiod och även erbjuda enskilda kurs-er för dem som behöver snabb uppdatering av ett specifikt ämne för sitt yrke.

Yrkeshögskolans framgång är förvisso tydlig. Många som går på yrkeshögskolan får jobb. Anledningen är att det finns en tydlig anknytning till branschen. Svårigheten uppstår i ett samhälle där branscher snabbt försvinner. En utbildning får svårt att anknyta till branscher som ännu inte finns.

Balansen att klara yrkeshögskolans framtida förmåga att folk kan få jobb och samtidigt vara dynamisk i en värld som snabbt förändras är en av de utmaningar som regeringen kommer att försöka hantera i propositionen och där vi från Alliansen kommer att vara noga med att se till att regeringen gör så.

Över huvud taget finns det en vildvuxen yrkesutbildning i det här landet. Det är svårt att orientera sig och veta vad som gäller. Det är olika villkor för att söka till olika utbildningar. Det är olika villkor för ersättningar. Det är svårt att veta om det finns olika utbildningar som bygger på varandra eller vilken nivå man befinner sig på. Yrkesvux, arbetsmarknadsutbildning, yrkeshögskola och mycket annat är av en karaktär som kompletterar varandra och som rör till systemet för den enskilde. Det är svårt att förutsäga, och det är svårt för arbetsgivare att validera.

På tal om validering ska vi komma ihåg att alliansregeringen tog en del steg framåt där. Den nuvarande regeringen har också försökt sig på detta, men det är ett svårt område. Det är svårt att validera utbildningar från andra länder, men det måste göras. Vi tycker från Liberalernas sida att detta arbete måste påskyndas och intensifieras, inte minst med tanke på att vi har fått många nya som ska in på den svenska arbetsmarknaden så fort som möjligt.

Herr talman! Det är härligt att det finns flera partier som här i dag har lyft fram den grupp som har minst möjligheter i svenskt utbildningsväsen just nu. För mig handlar liberalism om individens frihet och egenmakt. Jag tycker personligen att man alltid ska försöka prioritera reformer som ökar friheten och egenmakten för dem som i dag har minst.

En grupp som har färre möjligheter än de flesta andra i utbildningssystemet är de med funktionsnedsättning. Det är bra att fler betonar vikten av att underlätta också för dem att ta sig fram i utbildningssystemet.

Alliansregeringen genomförde en rad reformer när det gäller särskolan. Vi genomförde en del reformer också när det gäller tillgången till gymnasium för särskoleeleverna på grundskolan. Men det behövs vägar att gå vidare. Det behövs också eftergymnasial utbildning för dessa elever.

År 2014 fanns en enda högskoleutbildning som var anpassad för studenter med intellektuell funktionsnedsättning. Det finns en del folkhögskolor som är duktiga på att skapa utrymme för att studera vidare, men det behövs mer.

Jag tycker att Ulrika Carlsson var lite blyg. Hon har ett visst ansvar för SV Kulturcollege. Det finns tydliga exempel på att det går att skapa utvecklande verksamheter. Ulrika Carlsson kan gott ta åt sig lite av äran. Jag har själv besökt skolan och sett att det är en mycket fin verksamhet, men det är också en verksamhet som behöver stöd för att fortsätta. Med så många perspektiv i utbildningsväsendet är det ofta fråga om projektpengar.

Projektpengar har fördelen att det är tillfälligt, och då går det inte att skapa nya saker, men de har nackdelen att det inte går att skapa trygghet och fortsatta möjligheter att utveckla en verksamhet.

Herr talman! Vi behöver mer av flera vägar in, inte minst för dem som har de minsta möjligheterna just nu. Det är bra att det uppmärksammas i flera reservationer och motioner. Jag yrkar dock bifall till reservation 3. (Applåder)

Anf. 133 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Alla vuxna ska ha möjlighet att öka sina kunskaper och sin kompetens. Det kan handla om personlig utveckling eller en väg till arbete och egen försörjning. Man kanske behöver skola om sig av olika anledningar, att få en andra chans eller kanske till och med en tredje chans i livet.

Det måste därför finnas en mängd olika och flexibla lösningar för dem som behöver en andra chans. Lösningen kan vara komvux för att komplettera för vidare studier. Det kan gälla att man behöver få tidigare utbildningar eller kunskaper validerade, att man får tillgång till en lärlingsanställning eller det kan vara en utbildning på yrkeshögskola.

Just yrkeshögskolan, som alliansregeringen genomförde, har ju visat sig vara en mycket lyckad satsning. Nio av tio examinerade har ett arbete ett år efter avslutad utbildning, och sex av tio har ett arbete som helt eller delvis överensstämmer med utbildningen.

Att kunna komplettera sin utbildning eller skola om sig och skaffa sig en yrkesutbildning är helt nödvändigt i dagens samhälle, som förändras i ett aldrig tidigare skådat tempo.

Detta för också tankarna till hur vi ser på hela utbildningssystemet. Vi ska utbilda för arbetslivet men framför allt ge våra elever i skolan de verktyg som gör att man kan klara en omställning till nya arbetsuppgifter och nya yrken. Vi har ingen aning om vad arbetslivet kräver av oss om 20 år. Vi ska inte utbilda våra elever bara för arbetslivet utan för hela livet. De ska få verktygen.

Herr talman! Många människor har värdefulla kunskaper som har förvärvats genom lång yrkeserfarenhet eller genom utbildning i ett annat land. Dessa kunskaper måste tas till vara och till fullo kunna bedömas vid en rekrytering. Det görs inte i dag. Både samordningen av och kvaliteten på valideringen av akademiska kunskaper och arbetslivserfarenheter måste förbättras och handläggningstiderna kortas. Vi behöver ett formaliserat och rikstäckande system som gör att validering blir mer effektivt och att vägen till arbete blir kortare. Här blir det centralt med utbildning i svenska språket. Den måste bli mer konkret och mer knuten till det yrke man tänker utöva, en så kallad yrkessvenska.

Herr talman! Vi vet säkert att betydelsen av vuxenutbildningen kommer att öka i framtiden. Vi står inför stora utmaningar. Det handlar om flera starka samhällsförändringar. Det handlar om digitaliseringen, globaliseringen och automatiseringen. De leder till att företagens behov kommer att förändras och dessutom växla snabbare.

Vuxenutbildningen kommer att få en allt viktigare roll eftersom människor ständigt måste utbilda sig och byta arbetsuppgifter. Automatiseringen leder till att enkla jobb kommer att tas över av robotar och datorer

eller flyttas till låglöneländer. Det leder i sin tur till växande sociala utmaningar. Skillnaderna mellan stad och land växer också. En annan utmaning är den åldrande befolkningen som gör att människor måste arbeta längre.

Vuxenutbildningen måste alltså tillfredsställa människor av olika bakgrund, till exempel kommer behovet av sfi och andra utbildningar för invandrargrupper att öka och så också utbildningar för äldre människor.

Vuxenutbildningen befinner sig i glappet mellan grundskola och gymnasium och den högre utbildningen, men den fyller också en funktion att få alla människor att ta del av och skapa värde i vårt samhälle och att själva må bra och utvecklas efter sina egna förutsättningar.

Det är lite konstigt att ha en debatt där bara oppositionen hittills har varit uppe i debatten. Det fattas två partier, varav ett är ett regeringsparti. Därför ser jag fram emot Socialdemokraternas anförande som kommer strax efter mig.

Naturligtvis står Kristdemokraterna bakom alla sina reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall till reservationerna 6 och 13.

(Applåder)

Anf. 134 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Jag tyckte att det var roligt att höra att Annika Eclund ser fram emot mitt anförande. Tack för det!

Herr talman! Vi behandlar i dag utbildningsutskottets betänkande över inlämnade motioner inom området vuxenutbildning. Jag inleder med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Herr talman! Vuxenutbildning är en nödvändighet i ett modernt kunskapssamhälle där kunskap och kompetens hela tiden förändras och utvecklas allteftersom samhället, Sverige och världen förändras.

Vuxenutbildning är viktig för att ge en nödvändig grund för arbete, en plattform för fortsatta studier och en väg ut ur arbetslöshet genom att skaffa sig ny kompetens eller en ny yrkesutbildning.

I takt med att andelen jobb som enbart kräver kort utbildning minskar blir utbildning allt viktigare. Att ha en gymnasieutbildning blir alltmer avgörande för att kunna varaktigt etablera sig på arbetsmarknaden. Utan en gymnasieutbildning riskerar man att fastna i en utsatt position med risk för arbetslöshet, otrygga arbetsförhållanden och låg lön.

Vi har också ett stort matchningsproblem: å ena sidan en stor grupp arbetslösa, å andra sidan en efterfrågan från företag på arbetskraft, men kunskaperna hos de arbetslösa stämmer inte överens med vad företagen efterfrågar. Då är vuxenutbildning viktig.

Men utbildning för vuxna handlar inte enbart om arbete eller att öka anställbarheten. Jag tror att det är viktigt att säga det. Det handlar också om möjligheter att öka sin frihet som individ och sin möjlighet till utveckling, och det är viktigt.

Vuxenutbildningen är en utbildningsväg för att öka sin personliga frihet, tänja gränser, upptäcka ny kunskap, se nya sammanhang, göra nya vägval och möta intryck, människor och kunskap som man aldrig mött tidigare.

Jag tror att vi alla har människor i vår vänkrets och känner människor som har gjort just detta. Jag själv tänker på två.

Eva valde, efter att ha arbetat i butik inom svensk handel i 16 år, att komplettera sina betyg på komvux och utbilda sig till lärare. Hon har jobbat som sådan i flera år, och nu jobbar hon med att ta emot och introducera nyanlända barn och ungdomar och hjälpa till att kartlägga deras kunskaper. Det är en resa.

Thomas gick efter yrkesprogrammet på gymnasiet och nästan lika många år som elektriker vidare, också till en lärarutbildning. I dag arbetar han som gymnasielärare i svenska och historia.

Båda två vågade ta steget. De ansträngde sig och fick göra egna uppoffringar, men de utnyttjade också sin personliga potential. De kanske förverkligade en dröm, och de bytte inriktning.

Men de hade också stöd från ett samhälle som gav dem möjligheten att utbilda sig senare i livet, möjligheter till studiestöd och backning för att öka sin personliga frihet. Det gagnade dem som individer, men det gagnade också samhället. Det finns inom det som vi ibland lite stolt kallar den svenska modellen.

Min uppfattning, socialdemokraternas uppfattning och regeringens uppfattning är just den att utbildning ska vara tillgänglig för alla genom hela livet. Det förutsätter fler platser, fler vägar och en utbyggnad av vuxenutbildningen som öppnar dörrar. Så kan arbetslöshet brytas och fler få en ingång till arbetsmarknaden eller fortsatta studier. Så ökar vi också människors och individers frihet.

Herr talman! Det här var också bakgrunden till att regeringen i sin budgetproposition för 2016 föreslog en kraftig utbyggnad av vuxenutbildningen. Det var ett kunskapslyft för Sverige som också riksdagen antog och ett välkommet beslut.

Det innebär att vi i dag har 19 200 fler platser inom komvux och yrkesvux. Regeringen meddelade också att rätt till komvux ska införas 2017. Ett sådant förslag bereds nu i Regeringskansliet och kommer till riksdagen.

Vi beslutade också i riksdagen om en utökning av platser till yrkeshögskolan, en utbildningsform som visat mycket goda resultat när det gäller att matcha arbetssökande mot näringslivets behov av arbetskraft. Många har talat om den. Nio av tio studerande har arbete året efter examen, många inom det område de har utbildat sig för.

Det är väl roligt att Alliansen tar åt sig äran för att yrkeshögskolan har bildats som myndighet. Men det är värt att veta att kvalificerade yrkesutbildningar har funnits under lång tid och att yrkeshögskolan är en fortsättning på det.

2 500 platser 2016 och 6 000 platser 2017 kommer att tillföras yrkeshögskolan. Fler ska få möjlighet att skaffa sig en kvalificerad yrkeskompetens. Men som många har varit inne på behöver yrkeshögskolan utvecklas och ibland få mer av kontinuitet, ibland mer av flexibilitet.

Regeringen kommer därför att överlämna en proposition om en stärkt yrkeshögskola nu på vårkanten. Den kommer att stärka en sådan inriktning. Vi får återkomma till den diskussionen då, lite mer specifikt.

I budgetpropositionen föreslogs också en utökning av antalet platser inom folkhögskolan. Folkhögskolan är för en del personer möjligheten att komma tillbaka och fullfölja en utbildning. Dess pedagogik och arbetssätt kan hjälpa de personerna in i en ordinarie utbildning. Också för flera av våra nyanlända kan folkhögskolan vara en bra väg in i det svenska sam-

hället och arbetslivet. Därför ökar regeringen antalet platser inom folkhögskolan på både allmänna och särskilda kurser men också på de studiemotiverande kurserna.

När budgetpropositionen antogs, eller när den presenterades och lades fram för riksdagen, förutsågs inte det som sedan kom att hända i Sverige – att vi fick en väldigt stark ökning av antalet flyktingar till Sverige.

Det här tror jag är viktigt att komma ihåg, och flera av er var inne på liknande tankar: För att klara flyktingmottagandet på ett bra och värdigt sätt krävs det nytänkande, också när det gäller hur vi arbetar med vuxenutbildningen.

Det är ett arbete som jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att diskutera. På vilket sätt kan vi ge nyanlända den kompetens som de inte har, snabbare få ut dem i arbete och ge dem bra möjligheter att etablera sig i Sverige? De kommer att kunna tillföra väldigt mycket om den processen går bra. Det tror jag att de allra flesta av partierna i utbildningsutskottet kan vara överens om, och där tror jag att vi får fortsätta den diskussionen.

Jag tror att till exempel lärlingssystem för vuxna kan vara en sådan åtgärd. I dag finns det två vägar inom yrkesutbildningen för vuxna. Den ena är yrkesvux, men det finns också en statlig satsning på lärlingssystem för vuxna. Det är i dag mellan 1 600 och 1 700 vuxna som arbetar i ett sådant lärlingssystem. Det är mycket möjligt att det mot bakgrund av den utveckling vi har haft kan finnas anledning att utöka det eller se på vilket sätt det kan bidra till en starkare etablering för nyanlända.

Herr talman! Vår uppfattning är att utbildning ska vara tillgänglig för alla genom hela livet. Det innebär höga ambitioner för vuxenutbildningen vad gäller både antal platser och kvalitet. Satsningar som öppnar dörrar till arbete eller fortsatta studier gör individen starkare, och det gör Sverige starkare.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 135 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Det fanns väldigt höga förväntningar på Håkan Bergmans anförande. Jag tyckte att han åtminstone delvis levde upp till dem, inte minst i den del där han lyfte fram enskilda individer och berättade om deras resa till ökad kunskap, ökade möjligheter på arbetsmarknaden och ökad frihet och utveckling. Han lät nästan som en gammaldags socialdemokrat som stod upp för de gamla bildningsidealen.

Ett bekymmer med dagens utbildningsväsen för vuxna är att individen själv har svårt att styra över detta ibland. Det finns förvisso offentliga system. Det finns företagsutbildningar. I avtalsrörelsen har man kommit fram till att det ska finnas omställningsförsäkringar. Men det är en liten pusselbit, en ganska viktig pusselbit, som trots allt saknas. Det gäller individens egen möjlighet att skaffa sig en utbildning som inte är motiverad av situationen just nu men som är motiverad av hennes vilja att gå vidare utan att ta lån.

Min fråga är därför till Håkan Bergman: Är regeringen beredd att något flytta makten över fortbildningen för individen till individen själv genom att till exempel införa någon form av avdragsrätt eller någon form av kompetenskonto som den enskilde själv kan bygga upp tillsammans med sin

arbetsgivare och facket? Det handlar om en möjlighet att själv forma sin framtid.

Anf. 136 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, och tack för de uppskattande orden om att jag skulle vara en gammaldags socialdemokrat! För mig handlar socialdemokrati väldigt mycket om frihet, också om individens frihet. Det är jag stolt över att stå för.

Nu sitter inte Håkan Bergman i regeringen och kan väl inte helt tala för regeringen i alla frågor som diskuteras. Men jag tror inte att det bereds något förslag eller förs någon diskussion om att införa något slags vuxenpeng inom den kommunala vuxenutbildningen. Utgångspunkten för den kommunala vuxenutbildningen och till exempel för den förändring som riksdagen beslutade om när det gäller en ökad individanpassning av vuxenutbildningen är nämligen att den ska utformas efter individens önskemål och vilja att tillägna sig nya kunskaper. Det ingår, så att säga, i själva tanken med vuxenutbildning. Det är så den ska vara utformad.

Sedan kan det kombineras på olika sätt. En del kommuner har valt andra saker. Men jag tror att själva grundtanken med vuxenutbildningen är att man ska se: Vad behöver den här individen för kunskap för att kunna skaffa sig den utbildning som den individen önskar? Då är studie- och yrkesvägledning inom kommunal vuxenutbildning och vuxnas lärande oerhört mycket viktigare, tror jag, än att införa en systemförändring med något slags vuxenpeng.

Anf. 137 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Håkan Bergman talade så vackert de första 20 sekunderna att jag hoppades att han skulle stanna där. Det var så vackert att lyfta fram individen, behovet av att individens frihet ska öka och att individen ska få större chanser. Men sedan landade han trots allt i det socialdemokratiska tänkandet att individens frihet gärna får finnas så länge kommunen får definiera vad hon behöver lära sig för någonting.

Det var precis det som Håkan Bergman sa. Vi ska inte ha någon vuxenpeng, vilket inte var det jag frågade efter. Jag frågade inte efter vuxenpeng, utan jag frågade efter kompetenskonto som skulle ge individen ytterligare en möjlighet att hitta en finansiering för sådant som hon tycker är centralt för att hon själv ska kunna växa och skapa sig nya möjligheter på arbetsmarknaden. Men Håkan Bergman landade i detta: Det får gärna vara mer frihet för individen så länge det sker i kontrollerade former som kommunen och staten fastställer.

Jag tycker att det är trist. Jag tycker att vi skulle ha mer möjligheter för individen att växa och utvecklas, lite grann så som Håkan Bergman sa i sina egna berättelser.

Anf. 138 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Jag tyckte nog inte att jag sa det. Jag sa att vi måste ha en vuxenutbildning i Sverige som utgår från individens behov av kunskap och individens önskemål om att få den kompetens man känner sig sakna. Det måste vara vuxenutbildningens uppgift. Kursutbud och möjligheter till utbildning måste utformas på ett sådant sätt. Det tycker jag är rätt tydligt i det regelverk som gäller för vuxenutbildningen.

Sedan tror jag att det alltid förs diskussioner inom alla partier om möjligheter till kompetensfonder eller kompetensavsättningar och så vidare. Det är också en diskussion som förs mellan olika parter på arbetsmarknaden.

Jag trodde att Christer Nylander pratade om vuxenpeng. Då kan man fundera. Vi har haft åtta år med alliansregeringen. Jag såg inget förslag om en sådan vuxenpeng och hörde inget om några sådana tankar från er när ni satt i regeringsställning. Jag måste säga att jag inte heller kände något särskilt stort engagemang i de här frågorna från Liberalernas partiledare, Jan Björklund, som då var utbildningsminister.

Jag låter bollen gå över till Liberalerna igen.

Anf. 139 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Nu måste jag å Christer Nylanders vägnar påpeka att det faktiskt var alliansregeringen som tillsatte den utredning som har föreslagit det här med vuxenpeng, så nog händer det saker på området även om vi inte blev omvalda och hade möjlighet att dra igenom allting och få det i land.

Nu ska jag gå över till det jag skulle vilja fokusera på. Jag hör väldigt mycket fint och väldigt mycket bra. Men varför vill man inte argumentera mot de förslag som vi har, om det är så man tycker? Det är så man röstar i alla fall. Varför prata stort och fint om vuxenutbildning i stället för att bemöta i sak? Är det för att man inte har svar? Det kan jag undra.

Jag ska ta upp två konkreta frågor. Den ena gäller utbildningsplikten. Vi har kommit överens om att den ska utredas. Det har nu gått sex månader. Varför tar det så lång tid att bereda en utredning? Det är min första fråga. Är det så att man inte vill göra detta? Är det därför?

Min andra fråga handlar om särskoleelevernas möjlighet att läsa vidare efter gymnasiet. Jag undrar, herr talman, vad det är som gör att Håkan Bergman och hans kollegor i regeringen inte kan tänka sig att bifalla detta och gå vidare med ett sådant förslag.

Anf. 140 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Jag valde att koncentrera mig på att presentera vår uppfattning om och vår syn på vuxenutbildning i mitt anförande. Jag var rätt säker på att det skulle bli repliker. Jag har därför möjlighet att svara nu.

Frågan om utbildningsplikt var en fråga som kom upp i den överenskommelse som regeringen gjorde med övriga partier. Den frågan ska ses över. Hur det exakt ligger till i fråga om beredning känner jag inte till. Det kan jag inte ge ett konkret svar på. Men det ingår i en överenskommelse som regeringen har slutit. Då förutsätter jag – och jag tror att alla ska göra det – att det kommer igång ett arbete där man tittar på den frågan. Det kan finnas problem med det, men det får väl en sådan översyn eller utredning, eller i vilken form det nu sker, visa. Sedan får diskussionen fortsätta kring det.

Frågan om särskoleelever är en fråga som vi också diskuterar. Vad finns det för möjligheter för särskoleelever att gå vidare i annan form av utbildning? Vi har sådana exempel. Det nämndes mycket framgångsrika exempel. Vi har i vår partigrupp – det ska jag villigt erkänna – både ett stort engagemang och diskussioner kring det här.

Nu har vi sagt i betänkandet att vi vill fortsätta att följa frågan. Det kan man göra bara genom att titta på vad som händer, men man kan också ha en mer aktiv hållning och fortsätta diskussionerna med de andra partierna i utbildningsutskottet om vad vi kan göra.

Anf. 141 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Då tar jag det med mig och hoppas innerligt att vi kommer att kunna diskutera sådana frågor framöver och att vi kan få se ett förslag som ökar möjligheterna för särskoleelever att få eftergymnasial utbildning.

Angående beredningen förstår jag, herr talman, varför inte just Håkan Bergman kan veta vad som har hänt i detalj kring förslaget. Men jag förutsätter också, precis som Håkan Bergman själv, att regeringen ska leverera det som vi har kommit överens om.

Men nyligen, så sent som i veckan, gick man ifrån delar av den överenskommelse vi gjorde. Man minskar antalet kvotflyktingar till förmån för andra flyktingar. Man har alltså börjat göra en del ändringar i överenskommelserna samtidigt som man ännu inte ger besked om vad som händer med de förslag om bland annat utbildningsplikt som vi tog in i förhandlingarna och var väldigt måna om.

Just alliansförslagen har inte kommit någonvart. Det som helhet gör att jag börjar fundera på vad regeringen gör på detta område. Därför vill jag passa på att ställa frågan här nu när vi debatterar den och ännu har möjlighet att rösta för förslaget i riksdagen.

Om regeringen fortfarande står bakom att utreda detta kan man yrka bifall till vår motion och visa att vi står fast vid överenskommelsen och håller vad vi lovar i alla fall på detta område.

Anf. 142 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Jag sitter som sagt inte i regeringen, men en sak är säker: Om regeringen gör avsteg från överenskommelser som gjorts med de andra partierna kommer den att tala om det för dem. Det vågar jag stå för, och nu talar jag för mitt eget parti: Så har socialdemokratin hanterat överenskommelser tidigare, och det gäller nog här också.

Man kan argumentera som Ida Drougge, men hon och Moderaterna sitter i opposition. Vi har nu en situation där regeringen skarpt ska hantera att 160 000 flyktingar kom till Sverige förra året. Det innebär stora utmaningar och påfrestningar för såväl utbildningssystemet som arbetsmarknadspolitiken och integrationspolitiken. Diskussioner måste föras med myndigheter, kommuner och regioner, och det måste till samordning. Det är en enorm arbetsansträngning för Regeringskansliet och regeringen därför att en lång rad åtgärder måste vidtas. Då får de också prioritera.

Jag tror att denna fråga kommer till beredning och att den kommer att tas upp igen med de andra partierna, men jag kan inte säga exakt var den ligger nu. Men jag kan säga att socialdemokratin står för sina överenskommelser. Jag hoppas att Moderaterna också gör det.

Denna diskussion skulle tjäna på att vi tittar på vilka utmaningar vi står inför när det gäller att ta emot många människor och se till att de kommer in i såväl utbildning och arbete som en god etablering.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 april.)

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU17

Forskning
föredrogs.

Anf. 143 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Förra året satsade staten drygt 32 miljarder på forskning. Det är för Sverige viktiga och väl investerade pengar som skapar ny kunskap, innovationer och affärsmöjligheter för framtiden.

Att så stora investeringar kunnat ske beror på att alliansregeringen under sin tid hade ordning och reda i ekonomin, trots flera år av ekonomisk oro i omvärlden. Men med så mycket resurser gäller det också att man förvaltar kronorna på ett klokt sätt.

Det är därför förvånansvärt att sittande regering, trots allt fagert tal, tycks sakna en strategi för området, även om det med all önskvärd tydlighet framgår att hög kvalitet inte längre ska premieras i vare sig högre utbildning eller forskning. Jag tänker till exempel på de 300 miljoner kronor som bokstavigt talat försvann i årets budget. Det var medel som alliansregeringen hade avsatt för att premiera utbildningar med hög kvalitet.

På samma sätt hanterar regeringen kvalitet i forskningen. Tidigare år har medel omfördelats till de lärosäten som har haft den högsta kvaliteten på forskningen sett till indikatorerna citeringar, publiceringar och graden av externa anslag. Men i årets budget har regeringen delvis frångått det. De medel som enligt forskningsstrategin från 2012 skulle omfördelas till lärosäten som har haft den högst rankade forskningen delades i stället ut så att alla lärosäten fick minst 5 miljoner var, och resterande medel grupperades till något som riskerar att liknas vid att man gör A-, B- och C-lag av lärosäten.

Som exempel kan nämnas att detta har gjort att Blekinge Tekniska Högskola, BTH, som förvisso är jätteduktiga på många forskningsområden, i år har fått lika mycket pengar som Karolinska institutet, KI, som rankas som nr 28 i Times Higher Educations lista över världens främsta universitet. Det blir litet märkligt, och det stämmer heller inte med den forskningsstrategi som riksdagen har beslutat ska gälla till och med 2016.

Av den senast lagda budgeten framgår också att vi har att vänta en tio-årig proposition för forskning, innovation och högre utbildning. Varför det handlar om just tio år förklaras bara med ett argument, och det är att forskning behöver långsiktiga villkor. Så är det förvisso, men det är å andra sidan något som klingar falskt eftersom regeringen flera gånger sedan den tillträdde har visat att den regeln bara tycks gälla om det är de själva som har beslutat om politiken. Det är därför inte särskilt trovärdigt.

För knappt ett år sedan lämnades ett sådant märkligt besked, som samtidigt bekräftar bilden av att forskningens kvalitet inte längre står i fokus. Alliansregeringen gjorde nämligen en särskild långsiktig satsning på svenska styrkeområden inom bland annat medicin, teknik och miljö. Dessa så kallade strategiska forskningsområden, SFO:er, är drygt tjugo stycken till antalet och bedrivs vid dubbelt så många miljöer.

I samband med att de inrättades beslutades att de fortlöpande skulle utvärderas. Så har skett, och förra året, efter fem år, presenterades ett samlat delresultat. Den expertpanel som ansvarade för utvärderingen uttalade då att alliansregeringens satsning hade varit ett utmärkt och nyskapande initiativ och menade att flera av SFO-miljöerna håller högsta internationella nivå, dock inte alla.

Med anledning av utvärderingen rekommenderade sedan flera tunga forskningsfinansiärer regeringen att omfördela anslag för att belöna de forskningsmiljöer som höll toppklass. De ansåg dessutom att regeringen skulle vidta åtgärder för att nyttan av forskningen för samhälle och näringsliv skulle förbättras. Men ministern slog dövörat till.

I stället meddelade ministern att någon omfördelning inte skulle ske nu utan att detta skulle tas upp inför arbetet med nästa proposition ett och ett halvt år senare. Men vilka signaler skickar det? Ödesdiga skulle jag vilja hävda. Och så är det. Just nu finns nämligen tydliga tecken på att en osäkerhet har spritt sig inom de nämnda SFO-miljöerna. Det är en situation som framför allt botten i en oro för vad som kommer att ske med satsningarna och huruvida de kommer att finnas kvar då den nya forskningspropositionen läggs på riksdagens bord.

Så sent som för bara en vecka sedan fick jag ytterligare ett besked: Regeringen kommer inte att kommentera något av detta, utan det kommer att behandlas i nästa forskningsproposition. Regeringen står alltså fast vid just den uppfattningen.

Detta påverkar självklart kvaliteten och förutsättningarna för verksamheten och därmed också möjligheterna till rekrytering av viktig forskningskompetens och utveckling av forskningsområdena. Vill det sig illa körs denna utmärkta och kraftfulla investering av långsiktig och risktagande forskning därför i diket. Det vore ytterst olyckligt och ett stort slöseri med såväl forsknings- som humankapital – rent ut sagt någon form av brain drain.

Forskning kräver långsiktighet. Det är därför viktigt att en lagd strategi ligger, så att lärosäten och forskningsfinansiärer vet vilka planeringsförutsättningar de har, samtidigt som vi måste följa resultatet av forskningen och också våga styra om resurserna, om tunga vetenskapliga utvärderingar visar att det är rätt väg att gå.

Moderaterna tror på den filosofin. Men för att kunna optimera och ha möjlighet att avpassa Sveriges forskningsstrategi med EU:s tycker vi moderater att programmets löptid bör gå mer omlott. Det skulle också ge möjlighet att revidera vissa satsningar, så att inte alla europeiska forskningsprogram satsar på samma forskningsfält och samma samhällsutmaningar. Vi vill därför se över möjligheterna för att Sveriges nästa forskningspolitiska proposition ska gälla i sju år.

Herr talman! Kvalitet i forskningen handlar också om frågor som goda villkor för forskare, likvärdiga villkor för kvinnliga och manliga forskare och tillgång till modern forskningsinfrastruktur. Utbildning och forskning inom det humanistiska och samhällsvetenskapliga området är ofta förfördelad när det gäller forskningsinfrastruktur.

I dagens samhälle ställs stora krav på användandet av modern teknik. Därför är det viktigt att lärosätena har möjligheter att använda ny teknik i forskning och utbildning. Vi moderater tycker att detta är ett förbisett om-

råde och att vi därför i högre grad måste investera och se till att de infrastrukturella behoven och förutsättningarna för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning tillgodoses. Det är inte minst viktigt på lärarprogrammen, där forskning om pedagogik framdeles måste vara utvecklad på området IKT.

Avslutningsvis vill jag framhålla vikten av att forskningspolitik berör inte bara utbildningsutskottets ansvarsområden. Tvärtom är det många frågeområden som ryms i andra utskott. Jag tänker på life science, livsmedelsforskning, skattesystemets struktur, förekomsten av innovationsupphandlingar och att företag fortsättningsvis ska kunna göra avdrag för forskning som ligger vid sidan av kärnverksamheten med mera.

Det behövs en långsiktig strategi och helhetssyn för att Sverige ska fortsätta att vara en framgångsrik forskningsnation och så att företag väljer att stanna kvar och behålla sin forskning i Sverige. Självklart är därför att framgångsrik forskning av hög kvalitet och forskning i samverkan ska löna sig. Så bygger vi Sverige starkt för framtiden.

Herr talman! Vi moderater står självklart bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 2 och 4.

(Applåder)

Anf. 144 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 13 och 8 men står förstås bakom våra övriga reservationer.

Jag tänkte hålla ett litet linjetal om vår forskningspolitik. Sveriges välstånd vilar i stor utsträckning på innovationer i det förflutna. Sålunda beror vårt välstånd i framtiden på om vi kan upprätthålla vår förmåga att tänka nytt och tänka bättre. Läget i dag ska varken svartmålas eller skönmålas. Sverige har fortfarande innovativa företag som konkurrerar på den internationella marknaden, och Sverige ligger, vad jag kan se, relativt väl till i ett internationellt perspektiv vad gäller statlig forskningsfinansiering.

Vi investerar nästan 3,4 procent i forskning och utveckling, även om det förvisso är en minskning från 4 procent år 2001. Av dessa 3,4 procent står näringslivet för ungefär 70 procent. Vi anser att ett bra riktmärke för forskningsmedel är fyraprocentmålet.

Ett problem är dock att företag i allt högre grad satsar på att bedriva sin forskning utomlands. Vi borde utreda eller åtminstone fundera på vad vi kan göra, skattemässigt och på annat sätt, för att behålla en större del av forskningen inom landet. Det kan röra sig om förhållandevis enkla åtgärder som i bästa fall har stor effekt.

Herr talman! Vi vill betona att framgångsrik forskning i grunden är beroende av att hela utbildningskedjan fungerar, från förskolan upp till högskolans forskarutbildning. Flera här kanske kommer att påtala det, men jag menar att det är vår största utmaning i dag. Det är allvar. Vi har en utbildningskedja som inte presterar som vi skulle önska, och till slut drabbar det naturligtvis också spetsforskningen.

Vi har självständiga högskolor i Sverige, något som ibland hyllas i olika tal och i skrifter. Men vi menar att det måste finnas en balans mellan högskolornas självständighet och statens styrning, i alla fall när det gäller samhällets behov. Det handlar ju om skattepengar här. Statens styrning kan till exempel ske genom satsningar på strategiska forskningsområden

eller genom kontrakt mellan högskolorna och staten, vilket sker i en hel del andra länder.

Det finns också områden där rösterna från högskolornas egna experter ska väga tyngre, på bekostnad av statens företrädare. Det gäller självklart områden som kräver insidekunskaper, som vissa ämnesspecifika kvalitetsfrågor. Vi avser att återkomma med ett förslag i den viktiga frågan till forskningspropositionen i höst.

När det gäller det tjugotal strategiska forskningsområden som i huvudsak beslutades i förrförra forskningspropositionen och utökades i förra propositionen tycker vi att områdena är tämligen väl avvägda och rimliga. Det var väl Alliansen som lade fram den förrförra propositionen. Det är områden som i huvudsak kan tänkas ge stor samhällsnytta inför framtiden.

Herr talman! Vi anser att vi måste ha ett program för forskning kring nästa generations kärnkraftverk. Vindkraftverk och solceller i alla ära, men ska vi kunna förse vår tunga industri med kraft måste vi ha någon energikälla som levererar stora mängder el kontinuerligt, säkert och stabilt.

Kärnkraften släpper ut mycket lite koldioxid och är miljövänlig. Det finns inget annat långsiktigt svar än kärnkraft, om vi vill behålla vårt välstånd på nuvarande nivå. Ska vi vara med i matchen måste vi självklart forska på säker och effektiv teknik. Det handlar om fjärde generationens kärnkraftverk. Därför satsar vi 25 miljoner kronor innevarande budgetår, för att sedan satsa 150 miljoner kronor per år på en forskningsreaktor.

I betänkandet står det att utskottet ser ”ingen anledning att ställa sig bakom motionsyrkanden om att utreda eller på andra sätt verka för byggandet av en forskningsreaktor i Sverige”.

Jag kan nämna att vi redan nu finansierar en termonukleär forskningsreaktor i Frankrike, en tokamakreaktor, med hundratals miljoner kronor genom EU-budgeten. Projektet heter Iter – det går att googla på. Detta projekt kommer sannolikt aldrig att producera någon kommersiell energi. Vi lägger alltså inga pengar på det som kommer att fungera, inte ens i samarbete med andra nationer, men massvis av skattebetalarnas pengar strösslår vi över ett projekt som förmodligen aldrig kommer till direkt nytta.

Herr ålderspresident, mina damer och herrar! Här har jag en glasklar åsikt: Det är vansinne.

I övrigt anser vi att lämpliga strategiska forskningsområden är det som vår ekonomi till stor del vilar på, nämligen stålindustri, verkstad, telekom och cellulosa. Redan i dag är en del av detta strategiska satsningar. De här områdena bör vi fortsätta att satsa på, långsiktigt och uthålligt. Det kommer garanterat att betala sig i framtiden. I vår budget satsar vi 250 miljoner kronor i ett forskningsinitiativ som i huvudsak berör de områdena.

Herr ålderspresident! Sverige har en förhållandevis liten del av forskningsresurserna i form av basanslag. Vi borde som strategisk utgångspunkt öka basanslagen, så att de långsiktigt närmar sig 60 procent av våra samlade forskningsresurser. Internationella undersökningar – som åtminstone jag har kollat på – visar att satsningar på basanslag förräntar sig väl över tid. Det skulle, vad jag erfarit, också ge tryggare karriärvägar för forskare, som då slipper ägna en massa tid åt att söka forskningsanslag. En stor del av en forskares tid går åt bara till att söka forskningsanslag i olika instanser.

Det är också viktigt att vi satsar på kvalitet i stället för kvantitet. När vi alla besökte Vetenskapsrådet sa Sven Stafström: Vi behöver inte fler forskare i Sverige.

Det skulle kanske ingen politiker ha vågat säga. Men vi behöver långsiktiga anställningar för de duktiga forskare som vi får fram. Det är snarare så ett utökat basanslag ska användas.

Fram till nu tror jag att de flesta av oss är ganska överens, med undantag av kärnkraften.

Nu ska jag ta upp det som vi kanske inte är så överens om. Det gäller kvaliteten på vissa forskningsområden. Vi måste ställa samma krav på klimatforskningen som på all annan forskning. Jag anser att vi ska bedriva en avancerad vetenskaplig klimatforskning, precis som vi forskar inom alla andra områden. Men det ska ställas samma krav på kvalitet på denna forskning som på till exempel partikelforskning. Dessutom ska man helst ta ett samlat grepp om forskningen så att den inte fragmenteras i det oändliga.

Herr ålderspresident! Vi har en ganska skarpt formulerad motion angående konstnärlig forskning. Vi ska faktiskt backa ett steg. Det kanske inte går att utvärdera konstnärlig forskning på samma sätt som övrig forskning på grund av ämnets särart. Men vi borde åtminstone utvärdera och diskutera vad vi lägger en hel del skattepengar på. Vilka krav ska vi ställa? Eller är det så att de konstnärliga disciplinerna är utforskande och kreativa i sig själva? Kan vi lägga hela summan på konstnärlig utbildning i stället? Då drar vi alltså inte ned på några pengar. När jag som politisk sekreterare tittade på konstnärlig forskning verkade en del saker mycket krystade, och då uttrycker jag mig diplomatiskt.

All genusforskning håller inte heller måttet, och det är märkligt att vissa avhandlingar har blivit godkända. Det är faktiskt avhandlingar på ren Macchiarininivå. Här tycker vi att kraven borde stramas upp ordentligt. Det finns bra och relevant genusforskning också. Det tycker vi är bra, och det har vi ingenting emot.

Herr ålderspresident! Det verkar som att kraven sätts lägre på vissa omhuldade forskningsområden, och det tycker vi är fel.

Jag ska kortfattat säga något om forskning om psykisk ohälsa. Det förekommer en hel del forskning om psykisk ohälsa har jag förstått när jag har kollat runt. Men vi borde nog ta ett mer samlat och målinriktat grepp om denna forskning. Framför allt måste resultaten komma till nytta och implementeras.

Jag ställer en fråga till utskottets ledamöter: Har vi i utbildningsutskottet fått någon information om speciellt unga skolflickors ökande psykiska ohälsa, eller tycker vi att det är en oviktig fråga?

Vi vill också utreda möjligheterna att slå ihop olika myndigheter som fördelar forskningspengar för att få ett mer samlat och målinriktat grepp om de strategiska satsningarna samt för att om möjligt minska förvaltningskostnaderna. Det kanske går att både spara resurser och få en mer samlad satsning genom att slå ihop vissa institut. Detta borde vi åtminstone utreda.

Herr ålderspresident! Slutligen vill vi se över möjligheterna att koncentrera olika typer av forskning till olika högskolor, alltså mer än i dag. Alla högskolor behöver inte syssla med all forskning. Vissa mindre högskolor kan med fördel samarbeta med större universitet vad gäller forskningen. Vi ska koncentrera viss forskning till de högskolor där den bästa

forskningen bedrivs redan i dag för att, på EU-språk, skapa en kritisk massa för avancerad forskning.

Anf. 145 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Det var ett intressant linjetal, Robert Stenkvist, om Sverigedemokraternas syn på forskning. Det är nog sant att det gav lite mer kött på benen än Sverigedemokraternas reservationer som i första hand berör samiska språket, genusforskning och just detta med att definiera konstnärlig forskning. Tack för att vi fick mer kött på benen.

Det var också intressant att höra att Robert Stenkvist står bakom, som jag uppfattar det, satsningen på strategiska forskningsområden. Däremot förvånar det mig att Sverigedemokraterna inte kan stödja den reservation som Liberalerna och Moderaterna har och som handlar just om utvärderingen och effekterna av utvärderingen av de strategiska forskningsområdena, som jag refererade till i mitt anförande. Jag skulle gärna vilja ha en förklaring till det.

Sedan måste jag säga att jag håller med Robert Stenkvist när han tar upp frågan om ungas psykiska ohälsa och forskning om det. Vi har faktiskt ett särskilt yttrande om just den frågan – kanske inte om just ungas psykiska ohälsa men om psykisk ohälsa över huvud taget. Detta är en viktig del. Det är oerhört väsentligt att vi är duktigare på att se helheterna i dessa frågor.

Jag är glatt överraskad över att Robert Stenkvist med en sådan lätthet sedan säger att andra fokusområden, som genusforskning, visst kan vara bra och visst kan vara dålig. Men jag förstår att Robert Stenkvist är den som avgör vad som är god och vad som är dålig forskning på genusområdet. Skulle du kunna utveckla detta lite grann, Robert Stenkvist, vore jag tacksam.

Anf. 146 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Mitt minne börjar svikta när det gäller den här reservationen. Jag kommer delvis ihåg den, och vi diskuterade den fram och tillbaka. Någonting gjorde att vi inte stödde den, men jag har glömt vad. Men jag vet att vi diskuterade den mycket inom gruppen. Jag har alltså glömt varför vi inte stödde den.

Nej, det är inte jag som ska avgöra vad som är god och vad som är dålig genusforskning. Det har faktiskt kommit jättemycket kritik mot viss genusforskning. Jag har faktiskt läst en avhandling, men jag kommer inte ihåg namnet på den som har skrivit den. *Slagen dam* heter forskningsrapporten. Den var otroligt undermålig, och den fick massiv kritik från Uppsala universitet också. Men den blev godkänd till slut. Jag läste den. Det var antagande på antagande, och sedan drogs det en slutsats. Så ska forskning inte gå till.

Detta är en ganska gammal avhandling. Men det finns en nyare av någon som har forskat om genusperspektiv på toaletterna på en tågstation. Den publicerades i Svenska Dagbladet för något halvår sedan. Jag säger vad jag tycker, men jag ska inte avgöra detta. Men jag tycker inte att våra skattepengar ska användas till sådant. Alla som läste avhandlingen gapskrattade. Man kan tycka att det är roligt med genusperspektiv på toalettbesök. Men det är våra skattepengar som går till detta. Det är folk som

jobbar ihop dessa pengar, och det är viktigt att dessa pengar går till bra saker.

Prot. 2015/16:88

7 april

Forskning

Anf. 147 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan hålla med Robert Stenkvist såtillvida att det kan finnas mer väsentlig eller oväsentlig forskning.

Jag tycker ändå att det är intressant att höra hur Robert Stenkvist gör sig till talesperson för vad som ändå finns och vad som är relevant och icke relevant. Robert Stenkvist refererade också till klimatforskningsområdet, som han hävdar tydligen inte förhåller sig till samma utvärderingskriterier som annan forskning. Detta är lite märkliga uttalanden.

För oss som tror på akademins autonomi, akademins självständighet och akademins vetenskaplighet blir det lite märkligt om vi som politiker gör denna typ av uttalanden om vad som är väsentligt och icke väsentligt.

Jag vill beröra en annan sak och ställa en fråga till Robert Stenkvist. Han säger att Sverigedemokraterna vill koncentrera forskning till högskolor som har högre dignitet, som jag förutsätter att ni menar.

Detta är en diskussion som har förts fram och tillbaka, så ni är inte ensamma om att ta upp själva frågeställningen. En utgångspunkt för oss i Alliansen var dock, och är fortfarande, att god forskning ska premieras – forskning av god kvalitet. Det var också därför vi var intresserade av detta med de strategiska forskningsområdena, för det handlade faktiskt just om det. Den kan bedrivas överallt. Den bedrivs på lärosäten. Den bedrivs på Uppsala universitet, men den kan också bedrivas på Högskolan i Skövde.

Jag skulle vilja säga, bara som information, att EU har två flaggskeppsinitiativ i Sverige. Ett är grafenprojektet, som drivs på Chalmers. Det andra är the Human Brain Project, där forskare från Högskolan i Skövde är deltagare och delaktiga. Det tycker jag vore intressant att höra en kommentar till från Robert Stenkvist.

Anf. 148 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! När det gäller klimatforskningen ska jag kort säga att det inte var mina ord – det var orden i Riksrevisionens rapport 2012:2.

När det gäller att koncentrera forskningen till olika högskolor är utgångspunkten att jag har pratat med folk på högskolor, och de har sagt detta till mig. Det gäller inte all forskning. En del forskning kanske tjänar på att koncentreras, men inte all forskning. Den forskning som bedrivs på för små högskolor blir inte effektiv, menar de jag har pratat med. En del forskningsområden kanske bedrivs på tre högskolor, och vi skulle vinna oerhört mycket om vi slog ihop det på en högskola. Vi skulle vinna på det, men två högskolor skulle förlora forskningen. Där menar jag att samhällsintresset tar över.

Det gäller dock inte all forskning, naturligtvis. Det finns ju forskning som kan bedrivas på hur många ställen som helst utan att förlora i kvalitet. Jag sa också i mitt anförande att vi utreder det här. Vi ska inte sitta och bestämma att den forskningen slår vi ihop där, och den forskningen slår vi ihop här, utan det ska vara genomtänkt och seriöst om vi gör någon hopslagning. Där vi samhällsekonomiskt kan tjäna på att slå ihop forskningen tycker jag dock att vi ska göra det i stället för att ha någon princip att alla

högskolor ska ha så mycket forskning som möjligt. Den principen menar vi väger lättare än samhällsintresset och effektiviteten i forskningen.

Däremot ska vi inte starta någon massaker ute på högskolorna när det gäller forskning.

Anf. 149 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation nr 6 och även lyfta fram att vi från Alliansens sida har två gemensamma särskilda yttranden som är väl värda att kolla på.

Vi är i en period just nu där vi väldigt mycket väntar på vad som ska komma och vad som ska presenteras i den kommande forskningspropositionen från regeringen. Det kommer förhoppningsvis att vara stort fokus på forskning under det kommande halvåret och en diskussion om både vad den ska innehålla och vilka förväntningar vi har på den. Jag ser med spänning fram emot det.

Jag skulle faktiskt vilja citera en god kollega, nämligen Thomas Strand som sitter här i salen och ännu inte har fått ordet. Han sa i går en väldigt klok sak: Att arbeta med forskningsfrågor är som att vara väldigt idrottsintresserad – vart fjärde år kommer OS, och vart fjärde år kommer också en forskningsproposition. Det var kloka ord från kollegan.

Jag vill även lyfta fram vad som gjordes under den period när Alliansen styrde. En viktig del är de ökade resurserna till forskning och innovationer. Från det att Alliansen tog över makten 2006 till nu, 2016, har resurserna till forskning och innovationer ökat med 9 miljarder. Det är väldigt viktiga satsningar. Däremot finns det utmaningar på forskningsområdet. OECD släppte i vintras en rapport kopplat till just hur mycket vi får ut av de satsningar vi gör på forskning och innovationer, där man lyfte fram att vi trots att vi har satsat mer pengar inte har fått ut mer nytta.

Detta är en avgörande fråga och den absolut viktigaste frågan jag och Centerpartiet ser inför den kommande forskningspropositionen, alltså hur vi ska kunna få ut mer nytta för de pengar som investeras. Där finns det flera delar vi behöver ha fokus på, herr ålderspresident. En är just kvalitet i den forskning som bedrivs och att det är kvalitet som ska premieras. Precis som Betty Malmberg lyfte fram i replikskiftet är det oerhört viktigt att det är kvalitet som är i fokus. Jag tror att centraliseringsivern från Sverigedemokraterna är dålig. Vi behöver i stället ha fokus på kvaliteten, och det ska inte vi politiker här bestämma.

Jag vill också lyfta fram att det behövs ett mer sammanhållet system i Sverige och att vi behöver premiera samverkan med det omgivande samhället. Det behöver finnas förutsägbarhet i forskningssystemet, men det ska även vara transparent. I det forskningsbetänkandet vi i dag debatterar, kopplat till motionsbetänkandet, har vi en reservation. Det är reservation nr 6, som jag också yrkar bifall till, och den handlar om anställningstryggheten för forskare – framför allt unga forskare.

I dag är det många färdiga doktorander som försvinner från akademien eftersom de inte får några anställningar, och det blir ofta nästan ett heltidsjobb att behöva söka de externa anslagen. Detta tror vi är fel väg att gå för att få kontinuitet och fler människor som stannar inom akademien och utvecklas där. Det är därför vi trycker på att det bör finnas mer långsiktighet när det gäller projekten, vilket skulle skapa mer trygga anställningar inom denna sektor. Vi hoppas att det är en sådan fråga som kommer att lyftas

fram i forskningspropositionen även om vi inte får gehör för den i detta betänkande.

Det är också viktigt att forskningen och näringslivet i större utsträckning integreras och blir mer verklighetsnära. Där är det oerhört viktigt att se hur andra länder har det. I USA har bara 6 av de 100 viktigaste innovationerna varje år kommit från akademien. Det är en viktig del i den kommande forskningspropositionen, det vill säga att det även handlar om innovationer – om att möjliggöra för forskning att bli produkter och tjänster som kommer fler till del. Där är det viktigt att såväl titta på öppenheten, med open access, som att skapa innovationsmiljöer där forskare vågar ta steget att starta och driva företag eller förmedla idén till ett lämpligt företag som faktiskt kan skapa jobb och tjänster utifrån detta.

Det är också så, herr ålderspresident, att de små och växande företagen är oerhört viktiga för att skapa just innovationer. Vi måste se till att skapa ännu bättre förutsättningar för att möjliggöra det för dem. För vår del ser vi att en viktig del är att möjliggöra för de strategiska innovationsprogrammen, men det handlar också om demonstratoranläggningar och om att öppna upp för de små och växande företagen att på ett bättre sätt faktiskt bli en del av det.

Jag vill också lyfta fram finansieringsfrågor. För Centerpartiets del anser vi att det var olyckligt att regeringen valde att ta bort gåvoavdraget, som gjorde det möjligt för människor att skattefritt skänka pengar till just forskning och innovationer. Jag tror att det är en viktig del om vi ska vara en konkurrenskraftig nation för forskning. De privata investeringar som sker i Sverige har nämligen minskat avsevärt när det gäller forskning och innovationer. Vi talar om de statliga forskningsmedlen kopplat framför allt till akademien, och det är oerhört viktigt. Vi får dock inte glömma att forskning och innovationer är mycket mer än vad de statliga medlen kan ge.

Herr ålderspresident! Jag vill avsluta med att säga att det är viktigt att vi får ett ökat fokus på just kvaliteten och att vi ser möjligheterna i hela landet. Vi behöver skapa förutsättningar för de mindre lärosätena att specialisera sig och bli ännu bättre inom de områden där de redan i dag är starka. Jag ser med spänning fram emot den kommande tidens forskningsdiskussioner, just med tanke på de förväntningar som finns på den kommande forskningspropositionen – både här i riksdagen och i det omgivande samhället.

(Applåder)

Anf. 150 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr ålderspresident! Som många har sagt tidigare väntar vi nu här i riksdagen på en intensiv forskningsdebatt de kommande åren och en forskningsproposition under hösten. Samtidigt är det så att verkligheten inte väntar, utan den förändras väldigt snabbt.

Globalt gör vi forskningsframsteg på en lång rad områden. Vi ligger på flera områden, inte minst det tekniskmedicinska, nära stora intressanta genombrott. Det handlar om Sakernas internet, artificiell intelligens och självlärande datorer. Det handlar om virtuell verklighet, självkörande bilar, E-hälsa, medicinsk teknik, och det handlar om väntade genombrott i kampen mot stora sjukdomar, om on demand-tjänster och väldigt mycket annat. På många sätt driver tekniken förändringarna i ett samhälle. Det går

snabbt, och det är rätt omfattande förändringar som ligger framför oss om detta landar.

Herr ålderspresident! Att Sverige ska ligga i topp var en sak som Alliansen var väldigt noga med när det gäller forskningspolitiken. Vi avsatte rejält med resurser. Det gjordes två stora forskningspropositioner som flyttade fram positionerna rätt rejält, 9 miljarder kronor. Vi gjorde tunga investeringar i forskning. Vi lyckades få på plats viktiga infrastruktursatsningar på forskning, till exempel ESS i Lund.

Vi funderade också mycket på hur man skulle få näringslivet att vilja satsa på forskning i Sverige och se till att det fanns anledning att anlägga stora forskningsinvesteringar i vårt land. Och det handlade mycket om skattesystemet, om infrastruktur och väldigt mycket annat.

Jag ser tyvärr att den nuvarande regeringen inte än så länge har samma fokus. Det har inte riktigt imponerat. Det har varit mycket om att flytta fokus bort från kvalitet till kvantitet i högskolan och i forskningen, och det tror jag är väldigt olyckligt om Sverige ska fortsätta att ha ambitionen att ligga på topp.

Man kan inte titta på forskningspolitiken bara för sig, för i grunden handlar det om människor och att få människor att satsa på en forskningskarriär, att få duktiga och framstående forskare från andra länder att vilja komma till Sverige och utöva sin gärning här. Det handlar om resurser för forskning. Det handlar om bra anställningsvillkor, som Fredrik Christensson tidigare sa, om karriärvägar för forskare och att känna en trygghet och möjlighet till utveckling. Det handlar om jämställdhet. Det handlar om förhållningssätt mellan olika högskolor, universitet och forskningsanläggningar. Det handlar om vilket kulturliv som finns runt omkring för att skapa kreativitet och nya tankar. Det handlar om trygghet. Det handlar om värderingar i samhället, därför att i ett samhälle som har trånga värderingar är det svårt att tänka breda tankar. Det handlar också om att lyckas vara attraktiv för utländska forskare i en värld där många satsar på att locka till sig talanger och att våga satsa på kvalitet, därför att det är till syvende och sist kvalitet som lockar de allra flesta att engagera sig i ett lands forskning.

Regeringen har gjort en hel del saker i högskolepolitiken och forskningspolitiken som verkar negativt, och vi ser lite ambitioner och ett lågt engagemang hitintills. Jag hoppas att forskningspropositionen ska bli bättre.

Men det handlar inte bara om det – jag tycker att Betty Malmberg tydligt noterade de brister som finns i regeringens forskningspolitik hittills – utan det handlar också om den ekonomiska politiken generellt. Ska vi lyckas bli ett forskningsland med hög klass och vara ett av de främsta i världen handlar det rätt mycket om att se till att de allmänna förutsättningarna att leva och verka i det här landet, både som enskild och som företagare, är väldigt goda. Den ekonomiska politik som regeringen nu för bidrar inte till att lyfta Sverige som forskningsland.

Herr ålderspresident! Det är förvisso så att tekniken just nu driver utvecklingen, men det vore ett stort och allvarligt misstag om man glömde området humaniora och samhällsvetenskap bara för att de tekniska och naturvetenskapliga framstegen ser så lockande ut just nu.

Det handlar om att personer måste kunna orientera sig. Det handlar om att samhället måste kunna orientera sig, och det blir allra viktigast i tider när samhället förändras väldigt snabbt.

Det talas ibland om tre huvudsakliga kunskapsbaser i ett samhälle och i forskningssamhället: den naturvetenskapliga och medicinska kunskapsbasen, den instrumentella och ekonomiska kunskapsbasen och den humanistiska och samhällsvetenskapliga kunskapsbasen. Ibland hanterar vi dem var och en för sig, och ibland ser vi till och med att det finns konkurrens mellan dem. Ibland nedvärderar vi den ena till förmån för de andra, och det sker inte minst när det gäller humaniora när man kallar det för en hobbyverksamhet som inte är särskilt viktig. Jag menar att samtliga dessa tre baser är väldigt viktiga och förstärker varandra.

Det är intressant att fundera på hur de relaterar till varandra och hur de förhåller sig till varandra. Vi kan nog inte välja det ena eller det andra, utan vi behöver utveckla samhällets forskning och samhällets kunskap på alla områden och försöka hitta den balans som behövs. Inte minst blir det viktigt när tekniken och naturvetenskapen förändras snabbt att också den humaniora och samhällsvetenskapliga forskningen hänger med.

Ett tydligt exempel på detta är att i dag utvecklas enormt många nya idéer kring självstyrande bilar i Kalifornien, men lagstiftningen i Kalifornien tillåter inte att de provas i verkligheten. På något sätt visar det hur viktigt det är att de olika kunskapsbaserna lyckas balansera varandra och utvecklas tillsammans för att stärka varandra.

Herr ålderspresident! Liberalerna har tre reservationer i det här betänkandet. Det gäller de strategiska forskningsområdena som alliansregeringen införde 2009 för att öka och förbättra de långsiktiga villkoren för forskning. Det handlar om forskarskolor för socionomer, som vi tycker bör införas för att lyfta denna yrkesgrupps status och koppling till forskning. Socialsekreterarna bör ges möjlighet att gå en forskarutbildning på deltid och samtidigt vara kvar på sin arbetsplats. Det gäller forskningsanläggning för forskning inom fjärde generationens kärnkraftsteknik.

För tids vinnande, herr ålderspresident, nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 2.

(Applåder)

Anf. 151 THOMAS STRAND (S):

Herr ålderspresident! Nu har vi lyssnat till företrädare för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna, och alla har de på ett eller annat sätt betonat hur viktig forskningen är. Även jag kan instämma i detta påstående. Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Och jag är tämligen säker på att näste talare efter mig, Larry Söder, också kommer att säga det på ett eller annat sätt.

De föregående talarna har betonat att forskning ger nya kunskaper och nya insikter som hjälper oss att bättre förstå den värld vi lever i. Därför är det viktigt med en fri och oberoende forskning som ökar vårt vetande. Vi har också fått ta del av inlägg som betonar vikten av en ökad forskningssamverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor.

Vi är eniga om att forsknings- och innovationspolitiken ska främja ett svenskt deltagande i den främsta internationella kunskapsutvecklingen. Det är så vi på bästa sätt kan möta de globala samhällsutmaningarna. Det är också vägen framåt om vi ska främja ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv. Om allt detta är vi tämligen överens.

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja tillägga ytterligare en komponent, som jag tror att Christer Nylander var inne lite på, och det är att forskningen ska stå i bildningens tjänst. Genom ökade kunskaper och nya insikter får vi en fördjupad förståelse av oss själva och den värld vi lever i. Forskningen ska vara ett redskap för den fria tanken och den kritiska rösten. Därför behöver vi orädda och engagerade forskare som utmanar vårt sätt att tänka och handla. På så sätt blir forskningen ett värn för demokratin och ett redskap för en progressiv samhällsutveckling.

Jag reagerade lite på det Christer Nylander sa nyss. Jag reagerade också på vad en del andra sa, men jag tänker på Christer Nylander just nu. Han påstod att vi socialdemokrater har fokus på att gå från kvalitet till kvantitet inom forskningen. Då tänkte jag: Vad har Christer Nylander för belägg för att säga det? Det är ju fortfarande en borgerlig forskningsbudget 2016. Christer Nylander sa också att vi har gjort negativa saker. Nämn då de negativa saker som vi har gjort inom forskningen! Det är lätt att slänga ut lite påståenden, men har de bäring i verkligheten? Jag kommer inte på någonting negativt. Vi har ju en borgerlig budget 2016. Det är först 2017 och framåt som vi får lägga budgetar på forskningsområdet, vilka vi hoppas att vi kan få samsyn kring så långt som möjligt.

Fredrik Christensson citerade mig; jag tackar för det. Ibland tänker jag alltså några kloka tankar. För oss som är idrottsintresserade finns det ytterligare höjdpunkter; vi har EM-fotbollen också. Man kan säkert nämna en del andra sporter också.

Det är viktigt att fokusera på forskningen, speciellt så här vart fjärde år. På sätt och vis är denna debatt en förövning inför det stora slaget – jag menar inte så illa som det låter – men den stora debatten som vi får när propositionen kommer till hösten. Vi märker i de särskilda yttrandena att flera partier flaggar för viktiga frågor, och jag är säker på att många av de reservationer vi har i dag återkommer i höstens debatt.

Regeringen förbereder nu den kommande propositionen om forskning. Den kommer att handla om forskning, givetvis, innovation och till viss del högre utbildning som är relaterad till forskning. Den politik som regeringen lägger fram i forskningspropositionen sträcker sig fram till 2026, med särskilt fokus på satsningar som görs 2017–2020.

I statsministerns första regeringsförklaring fanns några grundläggande prioriteringar med som angav vissa viktiga utgångspunkter i en kommande forskningsproposition. Det finns anledning att återge dem på nytt, för de ger svar på vissa av reservationerna och på varför vi inte tillmötesgår dem.

Sverige ska vara en ledande forskningsnation. Unga forskares villkor ska förbättras. Det sägs också att en ny forskningsproposition ska ha ett tioårigt perspektiv, att andelen kvinnliga professorer ska öka och att forskningsanslagen ska fördelas jämställt samt att basanslagen för forskning ska prioriteras upp.

Betty Malmberg var tämligen kritisk mot att Socialdemokraterna inte tänker långsiktigt. Men Stefan Löfven stod ju här i kammaren för snart ett och ett halvt år sedan och sa att nästa forskningsproposition ska ha ett tioårigt perspektiv. Så nog tänker vi långsiktigt när det gäller forskning. Allt det jag har räknat upp gäller långsiktigt och inte bara i ett år.

Moderaterna föreslår sju år, och jag tycker att det är en viss nyansskillnad på sju och tio år när vi talar om ett långsiktigt perspektiv.

Herr ålderspresident! Låt mig under några minuter ge några ytterligare kommentarer till en del av reservationerna i dagens betänkande.

Låt mig börja med reservation nr 4 av Moderaterna där samverkan mellan livsvetenskap och vårdforskning tas upp. I motionen sägs ”att de forskande företagen haft svårt att få tillgång till hälso- och sjukvården för forskning om nya behandlingsmetoder, såsom nya läkemedel eller medicinteknik, och att de medarbetare inom hälso- och sjukvården som har ambitioner att forska inte alltid har getts möjlighet att göra det. Samverkan mellan livsvetenskaps- och medicintekniknäringen, akademien och sjukvården måste utvecklas för att tillgängliggöra sjukvårdens möjligheter för forskningen.”

Jag håller med om att det behövs en ökad samverkan mellan akademi, sjukvård och näringsliv. Men den bristande samverkan som motionen beskriver har ju inte inträffat efter valet 2014. Vi har under åtta alliansår sett denna tendens och detta problem. Jag kan konstatera att den socialdemokratiskt ledda regeringen också sett problemet och redan påbörjat ett arbete för att stärka samverkan mellan akademi, sjukvård och näringsliv.

Låt mig kort omnämna tre saker.

För det första har regeringen tillsatt en nationell samordnare för området livsvetenskap, med uppgift att stimulera en ökad samverkan mellan akademi, näringsliv och sjukvård. Regeringen har också tillsatt ett rådgivande organ med representanter från sektorn som har till uppgift att bistå samordnaren i att ta fram en agenda för livsvetenskapssektorn.

För det andra presenterade regeringen i december en satsning på ett nationellt program för proteinforskning, metodutveckling och produktion av biologiska läkemedel. Denna satsning görs tillsammans med Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och Astra Zeneca. Under åtta år satsar dessa tre aktörer tillsammans nästan 1 miljard kronor för att utveckla svensk life science.

För det tredje har regeringens innovationsråd identifierat life science som ett högt prioriterat område. Detta kommer enligt ansvarig minister att avspeglats i den kommande forskningspropositionen.

I reservation nr 5 av Centerpartiet tas fördelningen av resurser till forskningen upp. Motionären skriver: ”Centerpartiet är garanten för lärosäten i hela landet. Även i fortsättningen behövs ett fokus också på de mindre lärosätena.” Man avslutar med: ”Därför bör de statliga forskningsanslagen ses över.”

Det är intressant att notera att Centerpartiet säger att man vill slå vakt om de mindre lärosätena. När vi sa detsamma i opposition under de åtta åren med Alliansen fick vi aldrig något stöd av Centern i denna fråga. Tvärtom gick de stora, betydande strömmarna av forskningsmedel till de stora universiteten.

Men vi socialdemokrater är inte långsinta. Jag tror att vi kan hitta en god samtalston och se till att vi får ett mer rättvist fördelningssystem, så som Centern vill.

Låt mig betona att det inte handlar om att brandskatta de stora universiteten på resurser. Men om vi ökar basanslagen borde det finnas utrymme för att ha ett mer rättvist system. Jag välkomnar Centern till fortsatt diskussion om detta.

Jag finner också att det finns en samsyn med Centerpartiet när det gäller reservation nr 6. Ni vill liksom regeringen förbättra tryggheten i anställningar för forskare och satsa på tydliga karriärvägar. Ni vill också öka forskarmobiliteten mellan akademi och företag.

Detta har vi också lyft upp tidigare, men vi fick knappast hundraprocentigt stöd av Centern under alliansregeringen.

Nyligen har Forskarkarriärutredningen presenterat sina förslag, och därför har vi möjlighet att även här ha ett fruktbart samarbete med Centern för att stärka de yngre forskarnas ställning.

Herr ålderspresident! Vi behöver en övergripande och långsiktig politik och en samsyn på hur forsknings- och innovationspolitiken ska utformas. Vi måste helt enkelt tänka längre än i fyraårsintervaller. Det handlar om att ta ut kompassriktningen för tio år framåt.

Då bör vi komma överens om några principiellt viktiga utgångspunkter och förutsättningar som ger lärosäten, forskningsråd, forskningsinstitut, akademi, näringsliv och offentlig sektor långsiktiga och hållbara spelregler. Det skulle gynna Sverige, svensk industri och svensk välfärd. Alla berörda aktörer nickar instämmande åt detta.

Jag hoppas att vi kan mötas till en sådan fruktbar dialog om forskningens långsiktiga inriktning. Det skulle gynna utbildning, forskning och innovation.

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 152 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Det finns en del som vi är överens om, Thomas Strand, och jag uppskattar alltid Thomas Strands godmodiga tonläge.

Men det finns också väsentliga skillnader, och det förvånar mig att Thomas Strand inte nämnde vad jag förde fram under mitt anförande. Det var ju just långsiktighet som alliansregeringen införde genom till exempel satsningarna på strategiska forskningsområden. Det gav långsiktighet, det gav risktagande och det var ganska vida svängar på de forskningsprofiler som angavs.

När då regeringen inte ens rättar sig efter vad forskningsfinansiärerna anser bör ske med de här strategiska forskningsområdena är det förvånande. I det läget blir det också väldigt bekymmersamt, för det skickas fel signaler ut till sektorn. Vad är det egentligen som är väsentligt?

Då vill jag komma till kvalitetsbegreppet. Thomas Strand raljerade en del med Christer Nylander om det här, men det är just det begreppet som jag saknar i Socialdemokraternas hittillsvarande utspel kring forskning.

Vi kan vara med på att vi ska ta ut en kompassriktning, må så vara om den är på sju eller tio år. Men Thomas Strand missar en del av Moderaternas argumentation: Vi vill också koppla in EU:s ramprogram, där vi har väldigt mycket pengar att hämta. Det löper i sjuårsperioder, och därför hade det varit väldigt viktigt att också kunna dra nytta av dem och gå omlott för att få hem mesta möjliga forskningsmedel till Sverige.

Anf. 153 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr ålderspresident! Betty Malmberg högg ganska kraftigt på Socialdemokraterna i sitt anförande om forskning, kvalitetsfrågor och långsiktighet. Men jag kan mycket väl ha en bra samtalston med Moderaterna också och tror att vi kan finna samsyn.

När det gäller långsiktighet och de strategiska forskningsområdena hade vi inga problem med dem över huvud taget. Vi tyckte att det var bra med strategiska forskningsområden och att man angav vissa prioriterade områden. Det vi, och inte bara vi utan även lärosätena, var kritiska mot var att ni detaljreglerade ganska rejält i många delområden. Jag tycker att det är bra med strategiska satsningar, men man ska undvika att gå in för mycket på detaljer. Det är för akademien att hantera i samverkan med omgivande samhälle.

Sedan måste jag säga att jag har lyssnat på Helene Hellmark Knutsson flera gånger, och jag tror inte att hon någon enda gång har missat att säga att forskning ska ha högsta kvalitet. Jag kan inte påminna mig om det. Även en sådan ringa person som jag brukar när jag framträder säga, och jag säger det ofta, att forskningen måste hålla hög kvalitet.

Jag vänder mig därför emot att Betty Malmberg påstår att vi inte talar kvalitetsfrågor, och det var också därför jag högg lite grann på Christer Nylander, för jag menar att vi socialdemokrater står för att vi ska vara världsledande i forskning och ha hög kvalitet. Det kan vi inte ge vika på.

Låt oss diskutera om det ska vara sju eller tio år, även om statsministern i regeringsförklaringen i och för sig har lagt fram ett tioårsperspektiv.

Anf. 154 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! God samtalston är alltid härligt, Thomas Strand, men det jag brinner för är också att vi ska nå den goda kvaliteten i forskningen. Där är det utan tvekan så att de redskap i form av omfördelningar som alliansregeringen gjorde i avsikt att höja och premiera den bästa forskningen nu har plockats bort, trots att vi har en nu gällande proposition som ligger. Detta kan vi inte bortse från!

Jag vill också komma in på detaljregleringar i strategiska forskningsområden. När det gäller life science är vi överens. Vi behöver inte diskutera vikten av att vi i Sverige satsar på life science och samverkan inom detta område, men jag hyser två orostankar här. Det första är att majoritetstexten i stort faktiskt bara handlar om de åtgärder som alliansregeringen vidtog för att försöka komma till rätta med problemen. Det som Alliansen inte gjorde var att utse den här nationella life science-samordnaren.

Det andra är proteinforskningen som Thomas Strand också tar upp, och då vill jag koppla tillbaka: Han säger att vi inte får ha för mycket detaljregleringar, men nu ska vi gå in och satsa på proteinforskning – enkom! Det läggs 340 miljoner på detta. Merparten kommer från Wallenbergstiftelsen, men vad är detta om inte detaljregleringar?

Jag måste säga att här får vi nog koppla tillbaka till den tidigare argumentationen. Det kan vara så väl att det här är en riktig satsning att göra, men när man ifrågasatte forskning om cancerområden som för detaljerad, då måste jag höja ett varningens finger angående proteinforskningen.

Anf. 155 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr ålderspresident! Först vill jag bara säga att vi kan säkert diskutera det här med relationer till EU:s ramprogram. Det är en viktig fråga. Jag tror inte att vi skiljer oss åt där.

När det gäller kvalitetsfrågor och de 300 miljoner kronor som Betty Malmberg nu orerar om har sabbat mycket för lärosätena skulle jag vilja rekommendera henne att sätta sig ned med Fredrik Christensson och diskutera den frågan. Centerpartiet vill nämligen att vi ska se över fördelningen av resurserna och även stödja de mindre. Vi har tre potter. Det är till de stora universiteten, till de nya universiteten och till högskolorna för att vi ska få mer rättvisa. Ta alltså en diskussion med Fredrik Christensson om den här frågan!

När jag beskrev satsningen tillsammans med Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och Astra Zeneca vet jag mycket väl att regeringen satsar 320 miljoner, tror jag att det är. Resten kommer från den privata sektorn, om man säger så.

Det här visar hur viktigt det är att man har en god samverkan mellan stat, näringsliv och akademi så att man kan uppnå det. Man kan säga att den här satsningen egentligen handlar om life science och biologiska läkemedel. Jag finner det inte så detaljerat. Sedan ska forskare gå vidare i forskning kring detta, och då ska man inte styra, så den kritiken tycker jag kanske inte är så relevant egentligen.

Jag tycker att det är viktigt att vi kan ha en god samtalston, för i stort och på många sätt är vi väldigt överens om att forskning är så väsentlig för svenskt samhälle, svenskt näringsliv och svensk välfärd. Därför bör vi kunna mötas i de stora dragen. Att det kan skilja sig i detaljer är väl en sak, men jag tror att de stora dragen finns, och jag välkomnar därför inför höstens debatt att vi kan ha en ton som är fruktbar i den här frågan.

Anf. 156 LARRY SÖDER (KD):

Herr ålderspresident! Vad har 937 niondeklassare i Borås gemensamt med Örebro universitetssjukhus? Jag kan avslöja att det gemensamma inte är att alla 937 niondeklassare fick uppsöka universitetssjukhuset. Det är något som är mer uppenbart än så. Båda grupperna tar nämligen del av forskningen för att kunna skapa en bättre hälsa.

Niondeklassarna sover mindre än vad som är nyttigt för kroppen, och i alla parametrar har tjejer sämre resultat än killar. Det visar en sömnstudie som Malin Jacobsson och Anna Hederström har sammanställt i sitt examensarbete vid Högskolan i Borås. Detta är allvarligt. När ungdomar lever med hög stress och dålig sömn är det lätt att hamna i en spiral av psykisk ohälsa.

Utifrån detta har man nu planer på att starta ett forskningsprojekt med syfte att komma åt problematiken. Elevhälsa är underskattat och ett område som vi behöver betydligt mer forskning kring, och därför blev jag glad när jag fann tankar på ett forskningsprojekt kring detta.

Vi kristdemokrater försöker höja elevhälsans betydelse i skolan, och vi anser givetvis att mer forskning kring barns och ungdomars livssituation är av godo på många olika sätt.

Örebro universitet då? Att ställa rätt diagnos snabbt kan vara livsavgörande. Nu ändrar Örebro universitetssjukhus röntgenrutiner vid bukundersökningar och även vid ländryggsundersökningar för inneliggande och akutpatienter.

Fördröjning av rätt diagnos vid utredning av buksmärter kan få livsavgörande konsekvenser. Detta går att undvika genom att röntga patienten med lågdos skiktröntgen i stället för med traditionell slätröntgen.

I en forskningsstudie visas att det blir bättre och säkrare diagnostik då patienten får lågdos skiktröntgen. Strålningen är lägre än vid vanlig skiktröntgen, som har cirka tio gånger högre strålning. Undersökningen går snabbt och patienten behöver inget kontrastmedel, som måste ges vid slätröntgen.

Detta är två exempel som visar att forskning kan vara till stor hjälp och inte ska underskattas.

Forskning kräver integritet och möjlighet att tänka både nytt likaväl som fritt och stundtals obekvämt. Etik är en viktig del i den högre utbildningen och i forskningen. Verksamheten måste bedrivas med respekt för vår gemensamma värdegrund.

För mig handlar forskning om både att skapa ett bättre och friskare liv för oss som människor och att skapa möjligheter att få nya företag att växa fram. Nyligen träffade jag en forskare som heter Joel Johansson, filosofie doktor i experimentell fysik. Han berättade engagerat om sin forskning kring supernovor och vad den kan lära oss om universums historia.

Det är ingen forskning som vi i närtid kan räkna med förändrar vårt sätt att leva eller ger några stora företag möjlighet att utvecklas. Men han fick mig att inse två saker, nämligen att all forskning inte behöver vara inriktad på resultat i närtid. Med breda penseldrag kan vi skapa möjligheter för framtiden, samtidigt som man aldrig vet vad man kommer att upptäcka. Dessutom bör och ska forskning av i dag vara ett brett samarbete inte bara inom ett land utan också mellan länder. Vi behöver se bortom våra skilljaktigheter för att skapa den mesta nyttan i forskningen. Det är en nytta vi inte alltid kan se omedelbart.

Jag vill inte heller göra människor ledsna, och därför gör jag precis som Thomas Strand önskade, nämligen talar om att forskning är viktig för nationen Sverige.

Målet för forskningen som regeringen redovisar på sin hemsida är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.

Det är en intetsägande mening som har mycket övrigt att önska i tydlighet. Men det får vi arbeta med gemensamt. En tydlighet jag skulle vilja se är till exempel om näringslivets konkurrenskraft. Sverige är en kunskapsnation som borde satsa på forskning som ökar konkurrenskraften betydligt. Det som är nära sammankopplat med forskningen enligt regeringens mål är företagen. Det handlar om ett gott företagsklimat och ett klimat som låter investeringar göras även om utfallet ibland är osäkert och viktigt.

Även möjligheten att söka patent är oerhört viktig för företag. Därför är det också viktigt för Sverige som nation att behålla forskningen i Sverige. Det gäller även företag.

BEPS-arbetet i Europa och även inom Sveriges gränser gör att mycket av forskningen i framtiden kanske kommer att hamna någon annanstans

än just i Sverige. Därför är det viktigt att skattebasen finns kvar inom Sveriges gränser och att det går att redovisa att forskning och utveckling också skapar vinster för företag. Annars riskerar Sverige att förlora mycket som forskningsnation.

Antalet internationella patentansökningar från Sverige var förra året 3 925, vilket kan jämföras med USA:s 61 492 eller Japans 42 459. Sverige är på tionde plats i antalet ansökningar. Det anser jag är bra för en liten nation.

Nationella patentansökningar har varit lite sluttande i antal, men det kan också bero på att Sverige har blivit lite bättre med internationella patentansökningar. Antalet patentansökningar avspeglar både forskningens möjligheter och företagens möjligheter, vilket för vår del som nation är viktigt inför framtiden.

Vi kristdemokrater vill prioritera en forskning med kombinationen allmän grundforskning och att satsa på strategisk forskning. De båda är nödvändiga för att förena långsiktiga och mer närliggande behov och möjligheter. Men Kristdemokraterna vill att anslagen till tillväxtfrämjande forskning och innovation prioriteras. Därigenom kommer life science att vara en viktig strategisk prioritering som vi vill se mer av.

En stor del av finansieringskostnaden för forskning och utveckling är löpande i form av löner till forskare. Därför är det viktigt att hålla nere arbetsgivaravgiften och se över varje skatthöjning utifrån nyttan.

Allianspartierna står även i fortsättningen bakom att en strategi för livsvetenskap ska tas fram och vill vidare betona hur viktigt stödet till svensk forskning på detta område är. Med hänsyn till den kommande forsknings- och innovationspropositionen som kommer att presenteras i höst tackar jag nu för ordet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 april.)

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2015/16:162 Revisorer och revision

2015/16:163 Elsäkerhet

Motioner

med anledning av prop. 2015/16:152 Samförståndsavtal om värdlandsstöd

2015/16:3375 av Mikael Jansson m.fl. (SD)

2015/16:3377 av Stig Henriksson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2015/16:153 Stöd till Frankrike med försvarsmateriel

2015/16:3363 av Hans Wallmark m.fl. (M, C, L, KD)

2015/16:3370 av Stig Henriksson m.fl. (V)

2015/16:3374 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (SD)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2015/16:88

7 april

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

-----

den 6 april

2015/16:1066 Möjligheten att driva företag i Sverige

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1067 Förskollärare i fristående förskolor

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 april

2015/16:1003 Forskning om lönebildning

av *Mats Persson* (L)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:1027 Sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1033 Skydd för yrkestiteln fysioterapeut inom djursjukvården

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1034 Tidig kompetenskartläggning av asylsökande

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1035 Översyn av Arbetsförmedlingen

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1038 Förbjudna kemikalier i importerade frukter och grönsaker

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1039 Alkoholskatten

av *Larry Söder* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:1042 Hög examensålder och pensionerna

av *Lotta Finstorp* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

Prot. 2015/16:88
7 april

2015/16:1040 Arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering
av *Lotta Finstorp* (M)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)
2015/16:1044 SKL:s kravlista på migrationsområdet
av *Mikael Cederbratt* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.55.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.54,
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 144 (delvis) och
av tjänstgörande ålderspresidenten Eskil Erlandsson därefter till samman-
trädets slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 4 Hushållningen med mark- och vattenområden.....	2
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU13	2
Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD)	2
Anf. 2 LEIF NYSMED (S).....	3
Anf. 3 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	5
Anf. 4 LEIF NYSMED (S) replik	5
Anf. 5 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	6
Anf. 6 LEIF NYSMED (S) replik	6
Anf. 7 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	7
Anf. 8 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	8
Anf. 9 CAMILLA HANSÉN (MP)	9
Anf. 10 OLA JOHANSSON (C)	11
Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	13
Anf. 12 LARS TYSKLIND (L).....	15
Anf. 13 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	18
(Beslut fattades under § 10.).....	19
§ 5 Fastighetsrätt.....	20
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU15	20
Anf. 14 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	20
Anf. 15 OLA JOHANSSON (C)	21
Anf. 16 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	23
Anf. 17 CAROLINE SZYBER (KD)	25
Anf. 18 SHADIYE HEYDARI (S).....	26
Anf. 19 CAMILLA HANSÉN (MP)	27
(Beslut fattades under § 10.).....	29
§ 6 Fri- och rättigheter	29
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU15	29
Anf. 20 JONAS GUNNARSSON (S)	29
(forts. § 8).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
§ 7 Frågestund.....	30
Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN	30
<i>YA-jobb till nyanlända.....</i>	<i>31</i>
Anf. 22 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	31
Anf. 23 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
Anf. 24 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	31
Anf. 25 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
<i>Kvotflyktingar och anhöriginvandring .....</i>	<i>32</i>
Anf. 26 FREDRIK MALM (L)	32
Anf. 27 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
Anf. 28 FREDRIK MALM (L)	32

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
<i>Välfärden och kostnaden för mottagandet av nyanlända</i>	32
Anf. 30 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	32
Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	33
Anf. 32 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	33
Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	33
<i>Arbetsgivarnas ekonomiska ansvar för sjukskrivningar</i>	34
Anf. 34 PHIA ANDERSSON (S).....	34
Anf. 35 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	34
Anf. 36 PHIA ANDERSSON (S).....	34
Anf. 37 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	34
<i>YA-jobb i företag utan kollektivavtal</i>	35
Anf. 38 ANNIKA QARLSSON (C).....	35
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
Anf. 40 ANNIKA QARLSSON (C).....	35
Anf. 41 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
<i>Regeringens åtgärder för att behålla arbetstillfällena i Sverige</i>	36
Anf. 42 HÅKAN SVENNELING (V)	36
Anf. 43 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	36
Anf. 44 HÅKAN SVENNELING (V)	36
Anf. 45 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	37
<i>Konsekvenserna av nedläggningen av fas 3</i>	37
Anf. 46 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	37
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	37
Anf. 48 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	37
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	38
<i>Psykisk ohälsa bland unga</i>	38
Anf. 50 STEFAN NILSSON (MP)	38
Anf. 51 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	38
Anf. 52 STEFAN NILSSON (MP)	38
Anf. 53 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	38
<i>Skuldsatta ensamkommande barn och unga</i>	39
Anf. 54 JESSIKA ROSWALL (M).....	39
Anf. 55 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	39
Anf. 56 JESSIKA ROSWALL (M).....	39
Anf. 57 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	39
<i>Koppling mellan medborgarskap och tillgång till välfärden</i>	40
Anf. 58 LINUS BYLUND (SD).....	40
Anf. 59 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	40
Anf. 60 LINUS BYLUND (SD).....	40

Anf. 61 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	41
<i>Insatser för förebyggande cancervård.....</i>	<i>41</i>
Anf. 62 LENNART AXELSSON (S).....	41
Anf. 63 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	41
Anf. 64 LENNART AXELSSON (S).....	41
Anf. 65 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	42
<i>Uppgift om nikotinhalt på snusförpackningar .....</i>	<i>42</i>
Anf. 66 ERIK BENG TZBOE (M).....	42
Anf. 67 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	42
Anf. 68 ERIK BENG TZBOE (M).....	42
Anf. 69 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	42
<i>Åtgärder för miljömässigt hållbar konsumtion.....</i>	<i>43</i>
Anf. 70 EVA SONIDSSON (S)	43
Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	43
Anf. 72 EVA SONIDSSON (S)	43
Anf. 73 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	43
<i>Arbetsgivarnas medfinansiering av sjuklönekostnader .....</i>	<i>44</i>
Anf. 74 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	44
Anf. 75 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	44
Anf. 76 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	44
Anf. 77 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	45
<i>Åtgärder för lågutbildade nyanländas inträde på arbetsmarknaden.....</i>	<i>45</i>
Anf. 78 ROBERT HANNAH (L).....	45
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	45
Anf. 80 ROBERT HANNAH (L).....	45
Anf. 81 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	46
<i>ILO-konvention om företagshälsovård .....</i>	<i>46</i>
Anf. 82 FINN BENG TSSON (M).....	46
Anf. 83 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	46
Anf. 84 FINN BENG TSSON (M).....	47
Anf. 85 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	47
<i>Lagen om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor.....</i>	<i>47</i>
Anf. 86 BARBRO WESTERHOLM (L).....	47
Anf. 87 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	47
Anf. 88 BARBRO WESTERHOLM (L).....	48
Anf. 89 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	48
<i>Regeringens politik för att förebygga att företag lämnar Sverige .....</i>	<i>48</i>
Anf. 90 SOTIRIS DELIS (M)	48
Anf. 91 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	48
Anf. 92 SOTIRIS DELIS (M)	48
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	49

<i>Dokumentation av nyanländas utbildning</i>	49
Anf. 94 LENA EMILSSON (S)	49
Anf. 95 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	49
Anf. 96 LENA EMILSSON (S)	49
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	50
<i>Översyn av adoptionsbidraget</i>	50
Anf. 98 THOMAS FINNBORG (M)	50
Anf. 99 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	50
Anf. 100 THOMAS FINNBORG (M)	50
Anf. 101 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	50
<i>Sjukersättning från 19 års ålder</i>	51
Anf. 102 ARON MODIG (KD)	51
Anf. 103 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	51
Anf. 104 ARON MODIG (KD)	51
Anf. 105 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	51
Anf. 106 TREDJE VICE TALMANNEN	52
§ 8 (forts. från § 6) Fri- och rättigheter (forts. KU15)	52
Anf. 107 MARTA OBMINSKA (M).....	52
Anf. 108 JONAS MILLARD (SD)	54
Anf. 109 JONAS GUNNARSSON (S) replik	56
Anf. 110 JONAS MILLARD (SD) replik	56
Anf. 111 JONAS GUNNARSSON (S) replik	57
Anf. 112 JONAS MILLARD (SD) replik	57
Anf. 113 AGNETA BÖRJESSON (MP)	58
Anf. 114 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	58
Anf. 115 MATHIAS SUNDIN (L)	60
Anf. 116 TUVE SKÅNBERG (KD).....	60
Anf. 117 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	62
Anf. 118 JULIA KRONLID (SD).....	62
Anf. 119 JONAS GUNNARSSON (S) replik	64
Anf. 120 JULIA KRONLID (SD) replik.....	64
Anf. 121 JONAS GUNNARSSON (S) replik	65
Anf. 122 JULIA KRONLID (SD) replik.....	65
(Beslut fattades under § 10.)	65
Ajournering	65
Återupptagna förhandlingar	66
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 6 april	66
JuU19 Processrättsliga frågor.....	66
JuU22 Våldsbrott och brottsoffer	67
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	69
CU13 Hushållningen med mark- och vattenområden	69
CU15 Fastighetsrätt.....	70
KU15 Fri- och rättigheter	71
§ 11 Offentlig förvaltning	73

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU17	73	Prot. 2015/16:88
Anf. 123 MARTA OBMINSKA (M)	73	7 april
Anf. 124 FREDRIK ERIKSSON (SD).....	74	-----
Anf. 125 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	76	
Anf. 126 EMANUEL ÖZ (S)	77	
Anf. 127 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	79	
Anf. 128 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	79	
(Beslut skulle fattas den 14 april.)	80	
§ 12 Vuxenutbildning	80	
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU16	80	
Anf. 129 IDA DROUGGE (M)	80	
Anf. 130 STEFAN JAKOBSSON (SD)	82	
Anf. 131 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	84	
Anf. 132 CHRISTER NYLANDER (L).....	86	
Anf. 133 ANNIKA ECLUND (KD).....	88	
Anf. 134 HÅKAN BERGMAN (S).....	89	
Anf. 135 CHRISTER NYLANDER (L) replik	91	
Anf. 136 HÅKAN BERGMAN (S) replik	92	
Anf. 137 CHRISTER NYLANDER (L) replik	92	
Anf. 138 HÅKAN BERGMAN (S) replik	92	
Anf. 139 IDA DROUGGE (M) replik.....	93	
Anf. 140 HÅKAN BERGMAN (S) replik	93	
Anf. 141 IDA DROUGGE (M) replik.....	94	
Anf. 142 HÅKAN BERGMAN (S) replik	94	
(Beslut skulle fattas den 14 april.)	94	
§ 13 Forskning.....	95	
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU17	95	
Anf. 143 BETTY MALMBERG (M).....	95	
Anf. 144 ROBERT STENKVIST (SD).....	97	
Anf. 145 BETTY MALMBERG (M) replik.....	100	
Anf. 146 ROBERT STENKVIST (SD) replik.....	100	
Anf. 147 BETTY MALMBERG (M) replik.....	101	
Anf. 148 ROBERT STENKVIST (SD) replik.....	101	
Anf. 149 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	102	
Anf. 150 CHRISTER NYLANDER (L).....	103	
Anf. 151 THOMAS STRAND (S)	105	
Anf. 152 BETTY MALMBERG (M) replik.....	108	
Anf. 153 THOMAS STRAND (S) replik.....	109	
Anf. 154 BETTY MALMBERG (M) replik.....	109	
Anf. 155 THOMAS STRAND (S) replik.....	110	
Anf. 156 LARRY SÖDER (KD).....	110	
§ 14 Bordläggning.....	112	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	113	
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	113	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.55.....	114	